

LUCAS

1. **Kay librotari, ¿pitaq escribiran?** Kay librotaqa Lucasmi escribiran. Paymi Hechos librotapas escribillarantaq (Luc 1.1-3; Hech 1.1). Lucasqa karan médicon (Col 4.14). Payqa apóstol Pablopa ancha confiasqan amigonmi karan. Chayraykun apóstol Pablowan kushka viajenkunapi riran (Col 4.14; 2 Tim 4.11; Filem 1.24; Hech 16.10). Lucasqa manan Israel nacionniyoq runachu karan. Aswanqa Grecia nación llaqtamanta ancha yachayniyoq runan karan.
2. **Kay librori, ¿hayk'aqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa kanman karan Señor Jesucristopa nacesqanpa qepanta 60 otaq 65 watakunapin.
3. **Kay librori, ¿pipaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan Teófilo sutiyoq runapaqmi (Luc 1.1-3; Hech 1.1). Chay “Teófilo” sutiqa significan “Diosta khuyakuq runa” ninantan. Chayraykun wakin estudiaqku-naqa ninku: “Kay libroqa escribisqa kanman karan Diosta khuyakuq llapallan runakunapaqmi”, nispanku.
4. **Kay librori, ¿imapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan, Teófilo sutiyoq runa, otaq Diosta khuyakuq runakuna, Jesucristopa yachachisqankunata, hinallataq milagrokuna ruwasqankunamantawan, ordenninpi allinta yachanankupaqmi. Lucasqa manan paypa piensasqanman

hinallachu escribiran. Aswanqa Jesucristomanta escribisqa historiakunata leespa, Jesucristowan kushka puriqkunata alli-allinta tapukachakamuspanmi, kay librotaqa escribiran (Luc 1.1-4).

5. **Kay libropiri, ¿mayqen versiculotaq aswan más importante yuyanapaq?** Kay versiculon aswan más importanteqa: “Noqa Diosmanta Hamuq Runaqa, chinkasqa runakunata mashkaspasalvanaypaqmi hamurani” (Luc 19.10).
6. **Kay librori, ¿imayna dividisqataq kashan?** Kay libroqa khayna dividisqan kashan:
 - (1) Teofilota otaq Diosta khuyakuq runakunata Lucas saludasqanmanta (Luc 1.1-4).
 - (2) Jesuspa nacesqanmanta, wiñasqamanta, bautizakusqanmanta, hinallataq diablopa tentay munasqanmantawan ima (Luc 1.5 asta 4.13).
 - (3) Jesús Galilea provincia lawpi allin willakuykuna willakusqanmanta (Luc 4.14 asta 9.50).
 - (4) Jesús Jerusalén llaqtaman risqanpi imaymana ruwasqanmanta (Luc 9.51 asta 19.27).
 - (5) Jesús kay pachapi último p'unchawkuna kasqanmanta, hinallataq cruzpi chakataspanku wañuchisqankumantawan (Luc 19.28 asta 23.56).
 - (6) Jesuspa kawsarimusqanmanta, hinallataq hanaq pachaman ripusqanmantawan (Luc 24.1-51).

Teofilota Lucas saludasqanmanta

¹ Ancha respetasqay Teófilo, ñan ashka runakunaña atisqankuman hina escribiranku noqanchis ukhupi tukuy imakuna cheqaqtapuni pasasqanmantaqa. ² Chay escribisqankuqa iguallan karan qallariyninmantapacha Jesucristowan kushka puriq discipulokunapa willakusqankuman hina. Chay discipulonkunatan kikin Jesucristo comisionaran Diosmanta willakamunankupaq. ³ Saynallataqmi noqapas ancha respetasqay Teófilo, kikiypuni Diospa tukuy imakuna ruwasqanmanta alli-allinta tapukachakuspa averiguarani, allinta yachanaypaq. Saynapin qallariyninmantapacha asta tukukuyninkama, Señor Jesucristomanta willakuykunaqa cheqaqpuni kasqanta yacharani. Chayraykun kunan chay allin willakuykunata ordenninpi qanmanpas escribimuyki, ⁴ saynapi Señor Jesucristomanta yachasqaykita astawanraq cheqaqpuni kasqanta allinta yachanaykipaq.

Zacariasman Diospa angelnin rikhurişqanmanta

⁵ Huk sacerdoten karan Zacarías sutiyoq Jerusalén templopi. Warminpa sutintaqmi karan Elísabet; paypas ñawpaq sacerdote Aaronpa mirayninmantan karan. Zacariasmi kawsaran rey Herodes Judea provinciapi gobiernashaqtin. (Kay Herodestan reqsiranku Hatun kaq Herodes sutiwan). Chay p'unchawkunapin ñawpaq sacerdote Abiaspa mirayninmanta kaq sacerdotekunaman turno tuparan, Diosta templopi servinankupaq. (Chaymi sacerdote Zacariasqa Diosta templopi serviran).

⁶ Zacariasqa warmin Elisabetpiwanmi Diospa ñawpaqninpiqa justo runakuna karanku. Diospa kamachisqankunatapas llapallantan kasukuranku. Chaymi paykunapa contranpiqa mana ni pipas maltaqa rimarankuchu. ⁷ Paykunaqa wawayoq kaytaqa manan atirankuchu, warmin Elísabet qolluri kasqanrayku; hinaspapas ishkeyninkutaqmi sinchi machu payaña karanku.

⁸ Huk p'unchawmi Zacariaspa gruponman turno tuparan Diosta templopi servinankupaq. ⁹ Chaymi sacerdotekunapa costumbrenkuman hina sortearanku. Hinaspan Zacariasman tuparan inciense q'oshñichiy Diospa templon ukhupi. ¹⁰ Chaymi Zacariasqa Diospa templonman haykuran inciense q'oshñichinanpaq. Chay horasllapitaqmi llapallan chaypi kaq runakunaqa hawapi qepakuranku Diosmanta mañakuspanku. ¹¹ Hinaspan chay ratopi Zacariasman qonqayllamanta rikhuriran Diospa angelnin, inciense q'oshñichina altarpa phaña ladonpi sayashaq. ¹² Chaymi Zacariasqa chay angelta rikuspa nishuta mancharikuran. Hinaspan mana ni imatapas ruwayta atiranchu. ¹³ Angelñataqmi Zacariasta niran:

—¡Zacarías, ama mancharikuychu! Diosmi mañakusqaykita uyarin. Warmiyki Elisabetmi qari wawata onqokunqa. Paymanmi sutinta churanki Juanwan. ¹⁴ Chaymi qanqa ancha-anchata kusikunki. Saynallataqmi ashka runakunapas kusikunqaku wawaykipa nacesqanwan. ¹⁵ Diosmi chay wawaykita yanapanqa, ancha atiyniyoq kananpaq. Payqa

manan vinotapas nitaq ni ima mach'anapaq tomanakunatapapas tomanqachu. Diospa Santo Espiritunwanmi hunt'asqa kanqa mamanpa wixsanpi kasqanmantapacha. ¹⁶ Paymi Israel nación llaqtapi runakunata yachachinqa, huchankuta saqespanku, Diosta kasukuspa kawsanankupaq. ¹⁷ Diosmanta Hamuq Salvasuqniykichis manaraq hamushaqtinmi, Juanqa hamunqa. Payqa Diosmanta ñawpaq willakuq profeta Elías hinan ancha atiyniyoq kanqa. Hinaspapas yachachisqanta uyarispankun tayta mamakunapas wawankuwan allinpanqaku. Saynallataqmi Diosta mana kasukuq runakunapas yachanqaku huchayoq kasqankuta; hinaspan Diosman kutirikunqaku. Saynallataqmi payqa runakunata yachachinqa, Diosmanta Hamuq Salvasuqniykichista allinta runakuna chashkinankupaq, nispa.

¹⁸ Chaykunata uyarispanmi, Zacariasqa chay angelta tapuran:

—Noqaykuqa nishu machu payañan kayku. ¿Imaynataq yachayman niwasqaykiqa cheqaqpuni kasqantari? nispa.

¹⁹ Chaymi angelqa contestaran:

—Noqapa sutiyqa Gabrielmi. Diospa ñawpaqninpi serviq angelmi kani. Pay kikinmi noqata mandamuwaran, kay allin willakuyta qanman willanaypaq. ²⁰ Ichaqa kay willasqayta mana creesqaykiraykun, kunanmantapacha rimayta mana atinkichu, kay nisqaykuna cumplikunan p'unchawkama, nispa.

²¹ Dios yupaychana templo ukhupi Zacarías nishuta demoramuqtinmi, hawapi suyaq runakunaqa tapunakuranku:

—¿Imataq pasarun, chaytaq mana lloqsimunchurí? nispanku.

²² Hinaqtinmi Zacariasqa templo ukhumanta lloqsimuspan rimayta mana atiranchu. Chaymi makinwan señaschaspalla runakunaman entiendechiran. Chayta rikuspankun runakunaqa ninakuranku:

—Ima visiontachá payqa templo ukhupi rikuramun. Chaychá rimaytaqa mana atinchu, nispanku.

²³ Templopi servinan p'unchawkuna tukuruqtinmi, Zacariasqa wasinman kutipuran.

²⁴ Hinaspan chay p'unchawkuna pasaruqtin, warmin Elisabetqa onqoq rikhuriran Zacariaspa wawanta. Chaymi Elisabetqa wasinmanta pishqa killa hunt'a mana lloqsiranchu. Songonpitaqmi khaynata piensaran: ²⁵ “Diosmi onqokuq kanayta munan. Chaymi runakunamantaqa manaña p'enqakusaqchu, kunaanqa wawayoqña kasqayrayku”, nispa.

Mariamán Ángel Gabriel rikhurisqanmanta

²⁶ Elísabet soqta killaña onqoq kashaqtinmi, Diosqa ángel Gabrielta mandamuran provincia Galilea ukhupi Nazaret llaqtaman. ²⁷ Chay

angelqa huk willakuytan apamuran Nazaret llaqtapi tiyaq María sutiyoq sipasman. Mariaqa casarakunanpaqmi Joseywan comprometesqaña karan. Joseyñataqmi karan ñawpaq kamachiq rey Davidpa karu familianmanta. Mariaqa

comprometesqaña kashaspanpas, manaraqmi ni hayk'aqpas qariwanqa puñuranchu.

²⁸ Hinaqtinmi ángel Gabrielqa Mariapa kasqanman haykuspa, khaynata rimayukuran:

—¡Kusikuy! ¡Diosmi anchata bendecisunki! ¡Paymi qanwan kashan! nispa.

²⁹ Mariaqa angelpa rimayukusqanta uyarispanmi, anchata admirakuspa sonqollanpi yuyaymanaran: “¿Imataq kay rimayukuywanri niwayta munan?”, nispa. ³⁰ Hinaqtinmi angelqa khaynata niran:

—María, ama mancharikuychu. Diospa akllasqanmi kanki. ³¹ Kunanmi qan onqoq rikhurinki; hinaspan huk qari wawata onqokunki. Paymanmi sutinta churanki Jesuswan. ³² Chay wawaykin ancha allin reqsisqa kanqa. Hinaqtinmi paymantaqa ashka runakuna khaynata rimanqaku: “Tukuy atiyniyoq Diospa Wawanmi payqa”, nispanku. Paytaqa Diospunin churanqa hatun kamachikuq rey kananpaq, ñawpaq rey Davidta hina. ³³ Hinaspan Jacobpa mirayninkunata wiñaypaq gobiernanqa; saynapin chay gobiernasqanqa mana ni hayk'aqpas tukukunqachu, nispa. *[Nota: Jacobpa mirayninqa Israel nacionniyoq runakunan].*

³⁴ Chaykunata uyarispanmi Mariaqa angelta tapuran:

—Manaraq ni hayk'aqpas qariwan puñushaspayri ¿imaynataq wawayoqri kayman? nispa.

³⁵ Chaymi angelqa contestaran:

—Diospa Santo Espiritunmi qanman urayamunqa; hinaspan Diospuni atiyinwan llantuykusunki onqoq kanaykipaq. Chayraykun chay wawaqa mana ni ima huchayoq nacenqa. Hinaqtinmi paytaqa ninqaku “Diospa Wawanmi”, nispanku. ³⁶ Saynallataqmi familiayki Elisabetpas, yuyaqña kashaspapas, soqta killa onqoqña kashan, runakunapas “qollurin chay warmiqa” nishaqtinku. ³⁷ Diospaqqa manan ni imapas sasaqa kanchu, nispa.

³⁸ Chaymi Mariaqa khaynata niran:

—Noqaqa Diosta servikuqllan kani. Paypa munayninyá niwasqaykiman hina ruwasqa kachun noqapi, nispa.

Hinaqtinmi María rimayta tukuruqtin hinalla, angelqa ripuran.

Priman Elisabetman María visitasqanmanta

³⁹ Chay p'unchawkunapin Mariaqa apurayllamanña alistakuspa, Elisabetpa tiyasqan llaqtaman riran. Chay llaqtaqa Judea provincia lawpin karan, huk orqokunaq chawpinpi. ⁴⁰ Mariaqa chay llaqtaman chayaruspami, Zacariaspa wasinman haykuspa, Elisabetta rimayukuran. ⁴¹ Hinaqtinmi Mariapa rimayukusqanta Elisabet uyariqtin, Elisabetpa wixsanpi wawaqa kusikuymanta kuyukachariran. Diospa Santo Espirituntaqmi Elisabetman hunt'ayuran. ⁴² Chaymi Elisabetqa altota rimarispa, khaynata niran:

—¡María, Diosmi qanta bendecisunki llapallan warmikunamantapas aswan mastaraq! Saynallataqmi nacemuq wawaykitapas

anchata bendecinqa. ⁴³ ¿Pitaq noqari kani, Salvaqniypa mamitan watukamuwanaykipaqri?
⁴⁴ Rimayakamuwaqtiykin wiksaypi waway kusikuymanta kuyukacharin. ⁴⁵ ¡Ancha kusişan kanki Diospa nişqanta creesqaykirayku! ¡Diospa nişqankunaqa cumplikunqapunin! nispa.

Dioſta María alabasqanmanta

⁴⁶ Chaykunata uyarispanmi Mariaqa, kusikuy-manta Dioſta alabaran khaynata:

“¡Diosmanmi graciasta qoni tukuy ſonqoymanta!

⁴⁷ ¡Anchatan kusikuni, Salvaqniy kaşqanrayku!

⁴⁸ Diosmi akllaykuwan kay ſervişnin humilde warmita, mana importante kashaqtiypas.

Kunanmantaqa llapallan runakunan hinallataq mirayninkunapas nişqaku:

‘¡Mariaqa ancha kusişan kaşan, Diospa bendecişqanrayku!’ nişpanku.

⁴⁹ Tukuy atiyniyoq Diosmi

noqapi admirakuypaq hatun milagrokunata ruwaşpa anchata yanapaykuwan.

¡Payqa Ch'uya Diosmi!

⁵⁰ Payqa wiña-wiñaypaqmi munakunqa payta reşpetaspa adoraşkunataqa.

⁵¹ Diosqa tukuy atiyinwanmi tukuy imatapas ruwaran.

Pay tukuş runakunapa piensasqankuman hina, ima ruway munasqankutapas, mana imamanmi tukuchin.

⁵² Kay pachapi kamachişkunatan wikch'un kamachişqanmanta.

Kamachişkunapa mana reparasqan runakunatan ichaqa kikin Diospuni hatunchan.

⁵³ Yarqaypi kawaşqkunamanmi tukuy imata qon.

Qapaq runakunataqmi mana imayoqta qarqon.

⁵⁴ Israel nacionniyoq runakunatan serviqnin kasqanrayku yanapan.

Manan ni hayk'aqpas Diospa khuyakuyninqa kay Israel nación llaqtanpaqqa tukukunqachu.

⁵⁵ Saynatan wiñaypaq prometeran ñawpaq taytanchiskunaman,

Abrahamman, hinallataq llapallan mirayninkunamanpas”, nispa.

Saynatan Mariaqa Diosta alabaran.

⁵⁶ Hinaspan Mariaqa kinsa killa hunt'a Elisabetpa wasinpi qepakuran. Chaymantañan wasinman kutipuran.

Bautizaq Juanpa nacesqanmanta

⁵⁷ Elisabetpa onqokunan tiempo chayaramuqtinmi, payqa qari wawata onqokuran.

⁵⁸ Chaymi familiankunapas hinallataq vecinonkunapas Elisabetpa onqokusqanta yachaspanku, wasinman riranku. Hinaspan paywan kushka anchata kusikuranku, Dios khuyapayasqanrayku. ⁵⁹ Elisabetpa wawan

pusaq p'unchawniyoq kashaqtinmi, chay wawata aparanku circuncisión costumbre ruwanankupaq. Chay circuncisión costumbreta ruwaruqtinkun, runakunaqa wawaman sutinta churayta munaranku papanpa sutin Zacariaswan, costumbrenkuman hina. ⁶⁰ Chayta uyarispanmi Elisabetqa paykunata niran:

—¡Manan! Wawaypa sutinga Juanmi kanqa, nispa.

⁶¹ Chaypi kaq runakunañataqmi Elisabetta tapuranku:

—¿Imanaqtintaq chay sutitari churayta munankí? Manan ni mayqen familiaykipas sayna sutiyoqqa kanchu, nispanku.

⁶² Chaymi chay runakunaqa señasllawan Zacariasta tapuranku: “Wawaykipa sutinri, ¿imataq kanqa?” nispanku. ⁶³ Hinaqtinmi Zacariasqa escribina tablachata mañakuspa, chaypi escribiran khaynata: “Wawaypa sutinga Juanmi kanqa”, nispá. Chayta rikuspankun llapallanku anchata admirakuranku. ⁶⁴ Chaymi chay ratomantapacha Zacariasqa kaqmanta rimariran. Hinaspan Diosta alabayta qallariran. ⁶⁵ Chaymi llapallan vecinonkunaqa anchata admirakuranku. Hinaqtinmi chay enteron Judea provinciapi tiyaq runakunaqa chaykuna pasasqanmanta rimaranku. ⁶⁶ Chaymi llapallan uyariqkunaqa sonqollankupi tapukuranku: “¿Chay wawa wiñaspanqa imaraqchá kanqa?”, nispanku. Ichaqa paykunaqa yacharankun chay wawataqa kikin Diospuni yanapasqanta.

Diosta Zacarías alabasqanmanta

⁶⁷ Diospa Santo Espiritun Zacariasman hunt'ayuqtinmi, payqa khaynata rimaran:

⁶⁸ “¡Diosyá alabasqa kachun!

¡Paymi hamuran kay Israel nacionpi tiyaqkunata salvawananchispaq!

⁶⁹ Diosmi hanaq pachamanta mandamun ancha atiyniyoq Salvawaqninchista. Payqa

ñawpaq rey Davidpa mirayninmantan.
Davidqa Dios serviciqmi karan.

⁷⁰ Chaykunatan Diosmanta ñawpaq willakuq profetakuna escribiranku khaynata:

⁷¹ ‘Diosmi enemigonchis runakunamanta hinalataq cheqniwaqninchis runakunamantapas salvawasunchis’, nispanku.

⁷² Hinaspapas Diosqa nillarantaqmi khaynata: ‘Qankunata khuyapayasqayraykun prometesqaykunataqa cumplisaqpuni’, nispa.

⁷³ Saynatan Diosqa ñawpaq abuelonchis Abrahamman prometeran,

⁷⁴ llapallan enemigonchis runakunamanta librasqa kananchispaq,
saynapi mana manchakuspa Diosllatapuni servinanchispaq,

⁷⁵ saynallataq huchaman mana urmaspa,
Diospa munasqanman hina
sapa p'unchaw allinta kawsananchispaq.

⁷⁶ Wawalláy, qantan runakuna reqsisunkiku,
tukuy atiyniyoq Diosmanta willakuq profetawan.

Qanmi runakunata yachachiq rinki.
Yachachisqaykita uyarispanku, hanaq pachamanta hamuq Salvadorta allinta chashkinankupaq.

⁷⁷ Yachachispaykin Israel nacionpi tiyaq runakunata ninki: ‘Diosmi munan huchaykichista saqeqtikyichis perdonaspa salvasunaykichispaq’, nispa.

⁷⁸ Diosqa khuyakuwaspanchismi, anchata munakuwanchis. Chaymi hanaq pachamanta Salvawaqninchista mandamun,

imaynan huk mosoq p'unchawpi inti k'anchariqta hina.

79 Paypa yachachikuyninmi inti hina k'anchayunqa huchallapi kawsaspa wañuyman riq runakunaman. Hinaspan allin kawsay ñanninta pusawasunchis, saynapi Dioswan hinallataq runamasinchiskunawan allinpi kawsanapaq”, nispa.

80 Diospa yanapayninwanmi Zacariaspa wawan Juanqa wiñasqanman hina, allin yachayniyoq runa karan. Hinaspan payqa ch'inñeq lugarkunapi tiyaran, Israel nación llaqtapi tiyaq runakunata yachachiq rinan p'unchawkama.

2

Jesupa nacesqanmanta (Mat 1.18-25)

¹ Jesús manaraq nacemushaqtinmi, chay p'unchawkunapi Rey Augusto César gobiernasharan ashka nación llaqtakunata. Hinaspan kamachimuran llapallan gobiernasqan llaqtakunapi runakuna censasqa kanankupaq.

² Chay primer kaq censoqa karan Siria provincia lawpi Cirenio sutiyoq runa gobernador kashaqtinmi.

³ Chayraykun censasqa kanankupaq sapankama runakuna nacesqanku llaqtankuman riranku.

⁴ Hinaqtinmi Joseypas Nazaret llaqtapi tiyasqanmanta Belén llaqtaman riran censasqa kananpaq. Nazaret llaqtaqa Galilea provinciamanmi perteneceran. Belén

llaqtañaataqmi Judea provinciaman perteneseran. Chaymi Joseyqa ñawpaq tiempopi rey Davidpa mirayninmanta kasqanrayku Belén llaqtamanqa riran. *[Nota: Rey Davidqa Belén llaqtapin naceran].*
⁵ Joseyqa warmin Mariapiwanmi ishkayninku censusqa kanankupaq riranku. Mariaqa onqoqñan kasharan, (Diospa Santo Espiritun atiyinwan llantuykusqanrayku).
⁶ Belén llaqtapiña kashaqtinkun Mariapa onqokunan p'unchaw chayamuran.
⁷ Hinaspan samana wasikunapi manaña campota tarispanku, animalkunapa puñunan lugarpi samapakuranku. Chaypin Mariaqa kuraq qari wawanta onqokuran. Pañalwan walthaykuspataqmi pesebrepi puñuykachiran.

Angelkuna michiqkunaman rikhurisqanmanta

⁸ Belén llaqtapa camponpin michiqkuna ovejankuta tuta cuidasharanku.
⁹ Chaypin qonqayllamanta Diospa angelnin paykunaman rikhuriykuranku. Muyuriqninkutataqmi Diospa k'anchaynin k'anchayuran. Chaymi michiqkunaqa anchalataña mancharikuranku.
¹⁰ Hinaqtinmi Diospa angelninqa paykunata khaynata niran:

—Ama mancharikuychishchu. Llapallan runakuna kusikunanpaqmi Diosmanta allin willakuykunata qankunaman willaq hamushani.
¹¹ Kunanmi nacerapusunkichis ñawpaq rey Davidpa tiyasqan Belén llaqtapi Salvasuqniykichis. Payqa Diosmanta Hamuq Salvadormi, hinaspapas runakunata salvaq Señormi.
¹² Kunanmi rispa qankunaqa

chay wawata tarimunkichis pañalkunawan walthaykusqata pesebrepi puñushaqta, nispa.

¹³ Chay angelpa ladonpin qonqayllamanta ashka angelkuna rikhuriykamuspa, Diosta alabaranku khaynata:

¹⁴ “¡Diosyá hanaq pachapi alabasqa kachun!

¡Hinallataq kay pachapipas Diospa khuyakuynin chashkiq runakunapaq hawkayay kachun!” nispa.

¹⁵ Hinaspan chay angelkuna hanaq pachaman kutipuqtinku, chay michiqkunaqa khaynata nina kuranku:

—¡Hakuchiyá Belén llaqtaman, Diospa niwasqanchista rikumunanchispaq! nispanku.

¹⁶ Chaymi michiqkunaqa apurayllamanña rispanku Mariata Joseytawan tariranku, hinallataq wawatapas pesebrepi puñushaqta.

¹⁷ Chay wawata rikuruspankutaqmi, michiqkunaqa angelpa tukuy ima nisqanta willakuranku.

¹⁸ Chaymi llapallan chaypi kaq runakunaqa, michiqkunapa willakusqanta uyarispanku, anchata admirakuranku. ¹⁹ Ichaqa Mariañataqmi sapa kutin yuyaymanaran songon ukhullapi chaykuna pasasqanmanta.

²⁰ Chaymantan michiqkunaqa kutipuranku Diosta alabastin, hinallataq graciasta qostin. Sayna kusişqaqa kutipuranku, angelpa nisqanman hina uyarisqankumanta, hinallataq angelpa nisqanman hina rikumusqankumantawan ima.

Wawaman sutinta churasqankumanta

21 Mariapa wawan pusaq p'unchawniyoc kashaqtinmi circuncisión costumbreta ruwaranku. Hinaspan sutintapas churaranku Jesuswan. Chay sutitaqa ángel Gabrielmi Mariamanqa ña willaranña manaraq onqoc kashaqtin.

Jesusta temploman apasqankumanta

22 Moisespa escribisqa leyman hinan huk onqocuq warmiqa ch'uyanchakunan karan. Chay ch'uyanchakunan tiempo tukurukuqtinmi, wawa tawa chunka p'unchawniyoc kashaqtin, Joseyqa Mariapiwan wawata aparanku Jerusalén llaqtapi temploman, Diosman dedicanankupaq. *[Nota: Moisespa escribisqa leyman hinaqa tawa chunka p'unchawmi onqocuq warmiqa ch'uyanchakunan karan. Chaymantañan temploman rinan karan huchankunamanta Diosman sacrificiota ofrecenanpaq, Levítico 12.1-8].* Chayta ruwaruspañan primer kaq qari wawantaqa Diosman dedicanan karan.

23 Moisespa escribisqa leypin khayna kamachikuy karan: “Diosmanmi sapaqchaspas dedicapuna llapallan primerta nacemuq qari wawakunataqa”, nispa *[Éxodo 13.2, 12].*

24 Hinaspapas Moisespa escribisqa leypiqas nillarantaqmi khaynata: “Ishkay kullkuta otaq ishkaq malqo urpita wañuchispa, Diosman sacrificio ofrendata qonkichis”, nispa *[Levítico 12.8].*

25 Chay tiempopin Jerusalén llaqtapi tiyaran Simeón sutiyoq runa. Paymi Diosta kasukuspa allin kawsaq runa karan. Hinaspapas payqa

suyasharanmi Israel nación llaqtapi tiyaq runakuna salvasqa kanankuta. Diospa Santo Espirituntaqmi Simeonwan kaspá, ²⁶ paymanqa ña willaranña khaynata: “Manan wañunkiraqchu Diospa mandamusqan Salvadorta rikunaykikama”, nispa. ²⁷ Chaymi Diospa Santo Espiritun kallpanchaqtin, Simeonqa temploman riran. Chaymanmi Mariaqa Joseypiwan wawata aparanku, leypa kamachisqanman hina cumplinankupaq. ²⁸ Chaypin Simeonqa wawata marq'arikuspa, Diosta alabaran khaynata:

²⁹ “Diosnilláy, kay serviqniykiman promete-wasqaykiga ñan cumplirukunña. Kunanqa hawkallayá wañukapusaq.

³⁰ Salvaqniyku mandamusqaykitan ña rikuykuniña.

³¹ Paytan mandamuranki llapallan llaqtakunapi runakuna reqsinankupaq.

³² Paymi llapallan nacionkunapi tiyaq runakunata inti hina k'ancharinga. Hinallataqmi Israel nacionniyoq runakunapas ancha allin reqsisqa kanqaku”, nispa.

³³ Chaymi Joseyqa Mariapiwan Simeonpa nisqanta uyarispanku, anchata admirakuranku.

³⁴ Hinaspan Simeonqa paykunapaq Diosmanta mañapuyta tukuruspa, Jesuspa mamitan Mariata khaynata niran:

—Diosmi kay wawata mandamun Israel nacionpi ashka runakuna paypi creespa salvasqa kanankupaq, ichaqa paypi mana creeqkunañataq castigasqa kanankupaq. Paymi kanqa huk señal hina llapallan runakunapaq; hinaqtinmi ashka

runakuna paypi creeyta mana munaspanku, paypa contranpi sayarinqaku. ³⁵ Saynapin runakunapa tukuy ima piensasqankupas yachasqa kanqa. Chaymi, María, qanqa ancha llakisqa kanki, imaynan huk hatun cuchillowanpas sonqoykita k'irishasunkikuman hinaraq, nispa.

³⁶ Chaypitaqmi kasharan Aserpa mirayn-inmanta Fanuelpa ususin Anapas yuyaq warmiña. Payqa Diosmanta willakuq profetisan karan. Sipas kashaspanmi Anaqa casarakuran hinaspan qanchis watalla qosanwan tiyaran. ³⁷ Chaymantan viuda qeparan pusaq chunka tawayoq wata. Hinaspan payqa sayna yuyaqña kashaspanpas Diosta templopi tuta p'unchaw serviran, ayunaspa, hinallataq Diosmanta mañakuspa ima. ³⁸ Simeón rimayta tukurullaqtinmi, Anaqa paykunaman ashuyuspa, Diosta alabaran. Chaymantan Jerusalenpi tiyaq wakin runakunaman willaran wawa Jesumanta. Paykunaqa suyasharankun salvaqninku hamunanta.

Nazaret llaqtankuman kutipusqankumanta

³⁹ Diospa leyninpi kamachisqankunata cumpliruspankun, Joseyqa Mariapiwan Galilea provinciapi Nazaret llaqtankuman kutipuranku. ⁴⁰ Chaypin Jesusqa wiñaran allin kallpayoq, hinallataq allin yachayniyoq ima. Diostaqmi paywan anchata kusikuspa, tukuy imapi yanaparan.

Templopi Jesús kasqanmanta

⁴¹ Jesuspa tayta mamanqa sapa watanmi, Jerusalén llaqtapi Pascua fiestaman riranku.

⁴² Chaymi Jesusqa chunka ishkayniyoq watanpiña kashaspa, tayta mamanpiwan riranku costumbrenkuman hina Jerusalén llaqtapi Pascua fiestaman. ⁴³ Pascua

fiesta tukurukuqtintaqmi llaqtankuman kutipusharanku, Jesusñataqmi ichaqa tayta mamanpa mana yachasqallan qeparukuran Jerusalén llaqtapi. ⁴⁴ Tayta mamanñataqmi

piensaranku wakin kutipuqkunawan kushka Jesús rinanpaq. Huk p'unchaw puriytaña rishaspankutaqmi, chayraq cuentata qokuranku Jesusqa paykunawan mana risqanta. Hinaspan mashkaranku familiarankuna ukhupi, hinallataq reqsisqan runakunatapas tapukachakustin.

⁴⁵ Mana tarispankuñataqmi Jerusalén llaqtaman kutiranku, chaypi mashkamunankupaq.

⁴⁶ Chaymi kinsa p'unchawmantaña Jerusalén templopi Jesustaqa tariranku, Moisespa escribisqan leykunamanta yachachiq runakunapa chawpinpi tiyayuspa uyarishaqta, hinallataq paykunata tapushaqta ima. ⁴⁷ Hinaspan llapallan

chaypi uyariqkunaqa anchata admirakuranku Jesuspa yachasqanwan, hinallataq paykunapa tapusqankutapas allinta contestasqanwan ima. ⁴⁸ Saynallataqmi

tayta mamanpas Jesusta templopi rikuspanku anchata admirakuranku. Hinaspan mamitan Mariaqa Jesusta niran:

—Wawáy, ¿imanaqtintaq kaytari ruwawankikú? Papaykin, noqapiwan ancha llakisqallaña mashkamushaykiku, nispa.

49 Chaymi Jesusqa khaynata contestaran:

—¿Imanaqtintaq noqatari mashkawashankichís? ¿Manachu yacharankichis noqaqa Papaypa ruwanankunapi kanayta? nispa.

50 Chayta uyarispankun Joseyqa Mariapiwan mana entienderankuchu.

51 Chaymantan Jesusqa tayta mamanpiwan Nazaret llaqtaman kutiran. Hinaspan tayta mamanta tukuy imapi kasukuspa, paykunawan kushka tiyaran.

Mariañataqmi ichaqa tukuy imaymana pasasqankunamanta mana qonqaspa, sapa kutin yuyaripa sonqollanpi yuyaymanaran.

52 Jesusñataqmi wiñaran sayayninpi, hinallataq yachayninpas astawan yapakuran. Hinaqtinmi Diospas hinallataq runakunapas Jesuspa ruwasqankunawan astawanraq kusikuranku.

3

Bautizaq Juan runakunaman willasqanmanta (Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹ Chunka pishqayoq wataña rey Tiberio César ashka nación llaqtakunata gobiernashaqtinmi, chay p'unchawkunapi prefecto hina kamachiq karanku: Judea provinciapi Poncio Pilato; Galilea provinciapi Herodes Antipas; Iturea provinciapi hinallataq Traconite provinciapiwan Herodes Antipaspa wawqen Felipe; Abilinia provinciapi Lisantias sutiyoq runa prefecto karan. ² Israel nacionniyoq sacerdotekunapa jefenkunañataqmi karanku Anaswan Caifaspiwan. Chay p'unchawkunallapitaqmi Zacariaspa wawan Bautizaq Juanpas huk ch'inñeq lugarpi

kasharan. Chaypi kashaqtinmi Diosqa payman rimaykuran, (saynapi Diosmanta willakuq profeta kananpaq). ³ Chaymi Bautizaq Juanqa Jordán nisqa mayupa ladonman riran. Chay mayuq patankunapi purispanmi, Bautizaq Juanqa runakunaman willaran khaynata:

—Huchaykichista saqespayá, Diosman kutirikuychis, huchaykichis perdonasqa kananpaq. Hinaspataq bautizachikuychis, nispa.

⁴ Kaykunataqa Diosmanta willakuq ñawpaq profeta Isaiasmi Bautizaq Juanmantaqa ña escribiraña khaynata:

“Ch'inñeq desierto lugarpin huk runa altollamantaña rimaspa willakushan khaynata:

‘Songoykichista allichaychis Diosmanta Hamuq Salvadorta chashkinaykichispaq,

imaynan wiksu ñankunata allichanku chay hinata.

⁵ Diosmanta Hamuq Salvadorta chashkinaykichispaqqa, songoykichista allichaychis,

imaynan llapallan wayq'okunapas hunt'asqa kanman hinata,

imaynan tukuy orqokunapas, hinallataq moqokunapas pampayachisqa kanman hinata,

imaynan q'ewi-q'ewi ñankunapas derechasqa kanman hinata,

imaynan khallka-khallka ñankunapas allichasqa kanman hinata,

sonqonchista allichasunchis.

⁶ Saynapin kay pachapi llapallan runakuna Diosmanta Hamuq Salvadorninchista rikunqaku'”, nispa [Isaías 40.3-5].

⁷ Hinaqtinmi ashka runakuna riranku Juanwan bautizachikuq. Chaymi Bautizaq Juanqa paykunata rikuspa khaynata niran:

—¡Mach'aqwaypa miraynin hina runakuna! Qankunamanri, ¿pitaq nisurankichis Diospa castigonmanta ayqekunaykichispaqri?

⁸ Tukuy huchaykichismanta wanakuspaya, allin kawsaypiña puriychis. Amataq piensaychishchu: “Noqaykuqa ñawpaq abueloyku Abrahampa mirayninmanta kasqaykuraykun salvasqa kasaqku”, nispachu. (Saynataqa piensaranku Diospi Abraham anchata iñispa confiasqanraykun). Ichaqa noqan nisqaykichis, sichus Dios munanman chayqa, Abrahammanta miramuq runakunamanmi kay rumikunatapasp tukurachinman. ⁹ Imaynan mana ruruq sach'akunatapasp dueñonqa, saphinmanta orqospa, hachawan takaspa ninaman wikch'uyun, saynallataqmi Diospas ruwanqa mana allin ruwaq runakunawanqa, nispa.

¹⁰ Chaykunata uyarispankun runakunaqa Juanta tapuranku khaynata:

—¿Imatataq ruwaykuman salvasqa kanayku-paqri? nispa.

¹¹ Juanñataqmi contestaran:

—Pipas ish kay p'achayoq kaspaga, hukninta mana p'achayoqman qoykuchun. Mikhunayoq kaqpas, mana mikhunayoqman qoykuchun, nispa.

¹² Saynallataqmi Roma llaqtapaq impuesto cobraq runakunapas hamullarankutaq Juanwan bautizachikunankupaq. Hinaspan Juanta tapukuranku khaynata:

—Yachachikuq, noqaykuri ¿imatataq ruwaykuman salvasqa kanaykupaqrí? nispanku.

¹³ Juanñataqmi contestaran khaynata:

—Qankunaqa, amayá mas-mastaraqchu cobraychis; aswanqa kamachiq autoridadpa leyninman hinallayá cobraychis, nispa.

¹⁴ Chaymantan huk soldadokunapas Juanta tapukullarankutaq:

—Noqaykuri, ¿imatataq ruwasaqkurí? nispanku.

Juanñataqmi paykunata contestaran:

—Qankunaqa amayá ni pitapas amenazaspachu imankutapas qechuychis, nitaq yanqamanta tumpaspachu pagachikuychispas. Aswanqa pagoykichiswanyá contentakuychis, nispa.

¹⁵ Chaymi Juanpa nisqanta uyarispanku chaypi kaq runakunaqa admirakuranku. Hinaspan sonqonku ukhullapi tapukuranku khaynata: “Icha, ¿paychu Diosmanta Hamuq Salvadorninchisqa?” nispanku.

¹⁶ Chaymi Juanqa, chaypi kaq runakunata niran:

—Noqaqa unullawanmi qankunataqa bautizaykichis. Aswanqa hukraqmi hamushan noqamanta aswan más atiyniyoq. Paymi Diospa Santo Espiritunta qosunkichis qankunapi kananpaq; hinallataq bautizasunkichispas ninawan hina. Noqaqa manan paypa husut'anpa watullantapas pashkanaypaq hinachu kani. ¹⁷ Pay hamuspanmi t'aqanqa allin runakunata mana allin runakunamanta, imaynan pajanmanta trigota akllaspa wayrachinku chay hinata. Ichaqa allin ruwaq runakunatatami salvanqa. Mana allinpi kawsaq

runakunataqmi mana wañuq nina rawrayman wikch'uyuspa k'ananqa, chaypi wiña-wiñaypaq ñak'arinankupaq, nispa.

¹⁸ Saynatan Juanqa Diosmanta runakunaman willaran allin willakuykunata. ¹⁹ Hinallataq Juanqa q'aqcharan kamachiq Herodes Antipastapas, wawqen Felipepa warmin Herodiaswan waqllikusqanmanta, hinallataq tukuy mana allinkuna ruwasqanmantawan ima. ²⁰ Chaymi Herodes Antipasqa anchata phiñakuspa, Bautizaq Juantaqa carcelman churachiran. Chayta ruwaspanmi Herodesqa astawanraq huchallikuran.

Jesús bautizasqa kasqanmanta

(Mat 3.13-17; Mar 1.9-11)

²¹ Manaraq carcelman churashaqtinkun, Juanqa runakunata bautizasharan. Chaymanmi Jesuspas riran Juanwan bautizachikuq. Chay ratopin, Jesusqa Diosmanta mañakushaqtin, hanaq pacha cielo kicharikuran. ²² Hinaqtinmi Diospa Santo Espiritun paloma hina urayamuran Jesuspa hawanman. Hinaspan chay ratopi hanaq pachamanta nimuran khaynata:

—Qanmi kanki ancha munakusqay Waway. Qanwanmi anchata kusikuni munasqayta ruwasqaykirayku, nispa.

Jesucristopa ñawpaq abuelonkunamanta

(Mat 1.1-17)

²³ Kinsa chunka watayoq hina kashaspanmi, Jesusqa qallariran runakunaman yachachiyta. Runakunapa piensayninman hinaqa, Jesusqa Joseypa wawanmi karan.

Joseyñataqmi Eliypa wawan karan,
²⁴ Eliyñataqmi Matatpa wawan karan,
Matatñataqmi Leviypa wawan karan,
Leviyñataqmi Melquipa wawan karan,
Melquiñataqmi Janapa wawan karan,
Janañataqmi Joseypa wawan karan,
²⁵ Joseyñataqmi Matatiaspa wawan karan,
Matatiasñataqmi Amospa wawan karan,
Amosñataqmi Nahumpa wawan karan,
Nahumñataqmi Esliya wawan karan,
Esliñataqmi Nagaipa wawan karan,
²⁶ Nagaiñataqmi Maatpa wawan karan,
Maatñataqmi Matatiaspa wawan karan,
Matatiasñataqmi Semeipa wawan karan,
Semeiñataqmi Joseypa wawan karan,
Joseyñataqmi Judapa wawan karan,
²⁷ Judañataqmi Joanapa wawan karan,
Joanañataqmi Resapa wawan karan,
Resañataqmi Zorobabelpa wawan karan,
Zorobabelñataqmi Salatielpa wawan karan,
Salatielñataqmi Neripa wawan karan,
²⁸ Neriñataqmi Melquipa wawan karan,
Melquiñataqmi Adipa wawan karan,
Adiñataqmi Cosampa wawan karan,
Cosamñataqmi Elmadampa wawan karan,
Elmadamñataqmi Erpa wawan karan,
²⁹ Erñataqmi Josueypa wawan karan,
Josueyñataqmi Eliezerpa wawan karan,
Eliezerñataqmi Jorimpa wawan karan,
Jorimñataqmi Matatpa wawan karan,
³⁰ Matatñataqmi Leviypa wawan karan,
Leviyñataqmi Simeonpa wawan karan,
Simeonñataqmi Judapa wawan karan,

Judañataqmi Joseypa wawan karan,
Joseyñataqmi Jonanpa wawan karan,
Jonanñataqmi Eliaquimpa wawan karan,
³¹ Eliaquimñataqmi Meleapa wawan karan,
Meleañataqmi Mainanpa wawan karan,
Mainanñataqmi Matatapa wawan karan,
Matatañataqmi Natanpa wawan karan,
³² Natanñataqmi Davidpa wawan karan,
Davidñataqmi Isaipa wawan karan,
Isaiñataqmi Obedpa wawan karan,
Obedñataqmi Boozpa wawan karan,
Boozñataqmi Salmonpa wawan karan,
Salmonñataqmi Naasonpa wawan karan,
³³ Naasonñataqmi Aminadabpa wawan karan,
Aminadabñataqmi Arampa wawan karan,
Aramñataqmi Esrompa wawan karan,
Esromñataqmi Farespa wawan karan,
Faresñataqmi Judapa wawan karan,
³⁴ Judañataqmi Jacobpa wawan karan,
Jacobñataqmi Isaacpa wawan karan,
Isaacñataqmi Abrahampa wawan karan,
Abrahamñataqmi Tareypa wawan karan,
Tareyñataqmi Nacorpa wawan karan,
³⁵ Nacorñataqmi Serugpa wawan karan,
Serugñataqmi Ragaupa wawan karan,
Ragauñataqmi Pelegpa wawan karan,
Pelegñataqmi Heberpa wawan karan,
Heberñataqmi Salapa wawan karan,
³⁶ Salañataqmi Cainanpa wawan karan,
Cainanñataqmi Arfaxadpa wawan karan,
Arfaxadñataqmi Sempa wawan karan,
Semñataqmi Noeypa wawan karan,
Noeyñataqmi Lamecpa wawan karan,

³⁷ Lamecñataqmi Matusalenpa wawan karan,
 Matusalenñataqmi Enocpa wawan karan,
 Enocñataqmi Jaredpa wawan karan,
 Jaredñataqmi Mahalaleelpa wawan karan,
 Mahalaleelñataqmi Cainanpa wawan karan,
³⁸ Cainanñataqmi Enospa wawan karan,
 Enosñataqmi Setpa wawan karan,
 Setñataqmi Adanpa wawan karan,
 Adanñataqmi Diospa unanchasqan karan.

4

Jesusta huchaman diablo urmachiy munasqan-manta

(Mat 4.1-11; Mar 1.12-13)

¹ Jesusqa Diospa Santo Espiritunwanmi hunt'asqa kutipusharan Jordán mayumanta. Hinaqtinmi Diospa Santo Espiritunqa ch'inñeq desierto lugarmán Jesusta pusaran.

² Chaypin Jesusqa karan tawa chunka p'unchaw mana ni imatapas mikhuspa. Chay p'unchawkunapin diabloqa Jesusta huchaman urmachiyta munaran. Chay tawa chunka p'unchaw pasaruqtinñataqmi Jesusqa yarqachikuran. ³ Chaymi diabloqa khaynata niran:

—Cheqaqtapuni Diospa Wawan kaspaykiqa, kay rumikunatayá niy t'antaman tukunanpaq, nispa.

⁴ Jesusñataqmi contestaran:

—Bibliapin nishan: “Runaqa manan t'antallawanchu kawsanqa, {aswanqa Diospa palabrantá kasukuspan kawsanqa}”, nispa [*Deuteronomio 8.3*].

⁵ Chaymantan diabloqa huk alto orqoman Jesususta pusaran. Hinaspan huk ratollapi qawarichiran kay pachapi llapallan nación llaqtakunata.

⁶ Hinaspan diabloqa khaynata niran:

—Qanmanmi qosqayki kay nacionkunata kamachinaykipaq, hinallataq qapaq kaynintapas. Noqamanmi qowaran; chaymi noqaqa pi munasqaymanpas qoyman. ⁷ Sichus qan ñawpaqniypi qonqorikuspa adorawanki chayqa, llapallanmi qanpaq kanqa, nispa.

⁸ Jesusñataqmi diablota niran:

—Bibliapin khaynata nishan: “Señor Diosnillaykitan adoranki, pay sapallantataqmi servinkipas”, nispa [*Deuteronomio 6.13; 10.20*].

⁹ Chaymantan diabloqa Jerusalén llaqtaman Jesususta pusaran. Chaypin Dios yupaychana temploqa alton patapi sayaykachispa, khaynata niran:

—Cheqaqtapuni Diospa Wawan kaspaykiqa kaymantayá saltaykuy. ¹⁰ Bibliapin nishan khaynata:

“Diosmi angelninkunata kamachinqa cuidasunaykipaq.

¹¹ Paykunan makinkuwan hap'isunkiku, chakiykita rumiman ama takakunaykipaq”, nispa [*Salmos 91.11-12*].

¹² Chaymi Jesusqa diablota niran:

—Bibliapiqa nillashantaqmi: “Señor Diosniykitaqa aman ni ima pruebamanpas yanqapuniqa churankichu”, nispa [*Deuteronomio 6.16*].

13 Diabloqa Jesusta huchaman mana urmachiyta atispanmi, karunchakuran huk kutinkama.

*Galilea provinciapi yachachiyta Jesús qallar-
isqanmanta*

(Mat 4.12-17; Mar 1.14-15)

14 Jesusmi kutiran Diospa Santo Espiritunpa atiyinwan hunt'asqa Galilea provincia lawman. Chaymi chay enteron provincia lawpi runakunaqa Jesusmanta allinta rimaranku.

15 Hinaspan chay p'unchawkunapi Jesusqa yachachiran Diosmanta yachachina sinagoga wasikunapi. Chaypi uyariq runakunañataqmi anchata admirakuranku; hinaspan Jesusta alabaranku.

Nazaret llaqtapi Jesuspa yachachisqanmanta

(Mat 13.53-58; Mar 6.1-6)

16 Jesusqa wiñasqan Nazaret llaqtaman rispanmi, costumbrenman hina samana p'unchawpi Diosmanta yachachina sinagoga wasiman riran. Chaypin sayariyuran leenanpaq.

17 Chaymi Diosmanta willakuq profeta Isaiaspa escribisqan librota Jesusman haywaranku leenanpaq. Hinaqtinmi chay librota kicharispapa leeran:

18 “Diospa Santo Espiritunmi noqapi kashan. Paymi atiyta qowan; hinaspan mandamuwan allin willakuykunata wakcha runakunaman willanaypaq, hinallataq carcelpi kaqkunaman willaqtivy kacharisqa kanankupaq, ñawsakunapa ñawinta qawarichinaypaq,

ñak'ariypi kawsaƷkunata orqospa salvanaypaƷ,
 19 runakunaman Diospa salvanan tiempo chaya-
 musqanta willanaypaƷ ima”, nispa [Isaiás
 61.1-2].

20 Leeyta tukuruspanmi, Jesusqa Diosmanta
 willakuƷ profeta Isaiaspa escribisƷan librota
 haywayapuran librokuna waƷaychaƷman.
 Hinaspanmi Jesusqa tiyayuran. Chaypi
 kaƷ llapallan runakunañaataƷmi Jesusta
 qawapayaranku. 21 Chaymi paykunata Jesusqa
 niran:

—Kunanmi kay leesƷaykunaƷa qankunapa
 ñawpaƷniykichispi cumplikun, nispa.

22 Jesuspa sumaƷllaña yachachisƷankunata
 uyarispankun llapallan chaypi kaƷ runakunaƷa
 admirasƷgallaña Jesusmanta allinta rimaranku.
 Hinaspan paykunapura ninakuranku khaynata:

—¿Manachu kay runaƷa JoseƷpa churillan? nis-
 panku.

23 Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Runakunapa nisƷankutan niwankichis:
 “Médico kaspaykiƷa, qan kikiykitaraƷyá
 primertaƷa hampikuy”, nispa. Hinaspapas
 qankunaƷa niwankichismi: “Capernaúm
 llaƷtapi imaymana milagrokuna ruwasƷaykitan
 uyariyku, chaykunatayá kay llaƷtaykipipas
 ruway”, nispa.

24 Jesusqa nillarantaƷmi khaynata:

—CheƷaƷtapunin niykichis, Diosmanta
 willakuƷ profetaƷa manan llaƷtanpiƷa allin
 chashkisƷaƷa kanmanchu. 25 Diosmanta
 ñawpaƷ willakuƷ profeta Eliaspa kawsasƷan

p'unchawkunapipas, kinsa wata parten mana paraqtinmi ancha muchuy karan enteron Israel nacionpi, hinallataq muyuriqnin ladon nacionkunapipas. Ichaqa Israel nacionpi ashka viudakuna kashaqtinpas, ²⁶ Diosqa manan profeta Eliastaqa mandamuran chay viudakunata yanapananpaqchu. Aswanmi Eliasqa huk law nacionpi tiyaq viudallaman yanapaq riran. Chay viudaqa tiyaran Sidón provincia ukhupi Sarepta sutiyoq llaqtapin. ²⁷ Kallarantaqmi Diosmanta willakuq profeta Eliseopa kawsasqan p'unchawkunapipas Israel nacionpi ashkallaña mana sanoyaq lepra onqoywan onqoq runakuna. Paykunapas manan chay onqoymantaqa sanoyachisqachu karanku. Aswanqa Siria nacionmanta kaq Naamán sutiyoq runallatan Eliseoqa sanoyachiran, nispa.

²⁸ Chaykunata uyarispankun, Diosmanta yachachina sinagoga wasipi llapallan huñunasqa runakunaqa anchata phiñakuranku, (chay huk law nacionniyoq runakunapa favorninpi Jesús rimasqanrayku). ²⁹ Chaymi sayarispanku Jesustaqa tanqa-tanqarisparaq aparanku llaqtapa waq lawnin qaqa pataman, chaymanta qaqaman tanqaykunankupaq. ³⁰ Jesusñataqmi ichaqa chawpinkumanta lloqsispa ripuran.

Demoniopa ñak'arichisqan runamanta

(Mar 1.21-28)

³¹ Jesusqa Galilea provincia ukhupi Capernaúm llaqtamanmi riran. Chaypin samana p'unchawkunapi Diosmanta yachachina sinagoga wasipi runakunaman yachachiran.

³² Chaymi runakunaqa uyarispanku anchata admirakuranku, Jesusqa ancha yachayniyoq kaspata atiywan yachachisqanrayku. ³³ Chay ratollapitaqmi demoniokunapa ñak'arichisqan huk runa chay sinagoga wasipi kasharan. Hinaqtinmi chay runaqa altota qaparispa, Jesusta niran:

³⁴ —¡Yaw, Nazaret llaqtayoq Jesús! ¿Imatataq noqaykuwanri munankí? ¿Noqaykuta wañuchiychu qanqa hamurankí? Noqaqa reqsiykin pi kasqaykita. ¡Qanqa Diospa Wawanmi kanki, mana ni ima huchayoq! nispa.

³⁵ Jesusñataqmi chay demoniotaqa q'aqchaspa khaynata niran:

—¡Upallay, hinaspa lloqsiy kay runamanta! nispa.

Hinaqtinmi chay demonioqa, llapallan chaypi kaq runakunapa ñawpaqinpi chay runata pampaman wikaparan. Hinaspan chay runamanta lloqsiran mana ni ima dañotapas ruwaspalla. ³⁶ Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa, admirakuspanku paykunapura ninakuranku khaynata:

—¿Imayna atiyniyoqtaq kay runarí? ¡Rimaylanwan kamachiqtinmi demoniokunapas lloqsin! nispanku.

³⁷ Chaymi Jesusmantaqa chay enteron llaqtakunapi astawanraq rimaranku, rimasqanmanta hinallataq tukuy ruwasqankunamantawan ima.

*Pedropa suegranta Jesús sanoyachisqanmanta
(Mat 8.14-15; Mar 1.29-31)*

³⁸ Diosmanta yachachina sinagoga wasimanta lloqsispan, Jesusqa Simón Pedropa wasinta riran. Chayaruspanmi wasi ukhuman haykuran. Chaypin Simón Pedropa suegranqa fiebre onqoywan nishuta onqosharan. Chaymi Jesusta ruegakuranku sanoyachinanpaq. ³⁹ Hinaqtinmi Jesusqa Simón Pedropa suegranman ashuyuspa, chay fiebre onqoyta chinkanapaq kamachiran. Chaymi Simón Pedropa suegranqa chay fiebre onqoymanta kasqan ratolla sanoyaran. Hinaspan payqa hatarispa, paykunaman mikhunata servirán.

Ashka onqosqa runakunata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mat 8.16-17; Mar 1.32-34)

⁴⁰ Inti haykuyushaqtinñan, Jesusman tukuy onqoyniyoq runakunata apamuranku. Chaymi Jesusqa sapankama onqosqa runakunaman makinta churayuspa sanoyachiran. ⁴¹ Hinallataq ashka runakunamantapas demoniokuna lloqsiranku khaynata qaparispanku:

—¡Qanqa Diospa Wawanmi kanki! nispanku.

Jesusñataqmi chay demoniokunata q'aqchaspa mana dejaranchu paymanta rimanankutaqa. Chay demoniokunaqa yacharankun Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvador kasqanta.

Galilea provincia lawkunapi Jesús yachachisqanmanta

(Mar 1.35-39)

⁴² Ña achiqamushaqtinñan Jesusqa chay Capernaúm llaqtamanta lloqsiran. Hinaspan huk ch'inñeq desierto lugarman riran. Hinaqtinmi

runakunaqa Jesusta mashkaranku. Tarirus-pankutaqmi ruegakuranku llaqtankumanta ama ripunanpaq. ⁴³Chaymi paykunata Jesusqa niran:

—Noqaqa rinaymi huk law llaqtakunaman-pas Diospa gobiernananmanta allin willakuykunata runakunaman willamunaypaq. Chaypaqmi Diosqa noqata mandamuwaran, nispa.

⁴⁴Hinaqtinmi Jesusqa Galilea provincia ukhupi Diosmanta yachachina sinagoga wasikunaman haykuspa, Diosmanta allin willakuykunata willaran.

5

Ashka challwakuna hap'isqankumanta (*Mat 4.18-22; Mar 1.16-20*)

¹ Huk p'unchawmi Jesusqa Genesaret sutiyoq laguna qochapa patanpi kasharan. Chaymanmi ashka runakuna huñunakamuranku ñit'i-ñit'iraq Diospa palabrantata uyarinankupaq. [Nota: Genesaret laguna qochapa hukniñ sutinmi karan Galilea laguna qocha]. ² Chay laguna qochapa patanpin Jesusqa ishikay botekunata rikuran. Challwaqkunataqmi mallankuta maqchisharanku chay botenkupa ladonpi. ³ Hinaspanmi Simón Pedropa botenman qespispa Jesusqa payta valekuran, laguna qocha ukhuman tumpallanta boteta tanqariykunanpaq. Chaypi tiyayuspataqmi Jesusqa chay botemanta laguna qocha patapi llapallan runakunata yachachimuran. ⁴ Yachachiyta tukuruspanñataqmi Simón Pedrotan niran:

—Boteykita laguna qochapa chawpinman apayuspayki, mallaykita laguna qochaman wikch'uyuy challwanaykipaq, nispa.

⁵ Chaymi Simón Pedroqa contestaran:

—Señor, tukuy tutan challwarayku; ichaqa manan ni ch'ullallatapas hap'iraykuchu. Qan niwaqtiykiqa wikch'uyusaqyá mallayta, nispa.

⁶ Chaymi Jesuspa nisqanta kasukuspanku paykunaqa mallankuta wikch'uyuranku. Hinaspan ashkallataña challwata hap'iranku, mallankupas yaqa llik'ikunankamaraq.

⁷ Hinaqtinmi huknin botepi challwaqmasinkuna yanapaq hamunankupaq makinkuwan señaschaspas waqyaranku. Chaymi paykunaqa hamuspanku ishkanin boteman challwasqankuta hunt'achiranku, botenkupas yaqaraq unu ukhuman chinkayunankama.

⁸ Chayta Simón Pedro rikuspanmi, Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuspa niran:

—¡Señor, noqapa huchasapa runan kani; ayqeriy noqapa ladoymanta! nispa.

⁹ Chaymi Simón Pedropas, hinallataq paywan kushka kaqkunapas ashka challwata hap'isqankurayku admirasqallaña karanku.

¹⁰ Saynallataqmi Zebedeopa wawankuna, Juanwan Jacobopiwan ima admirasqallaña karanku. Paykunaqa Simón Pedropa challwaqmasinkunan karan. Jesusñataqmi Simón Pedrota niran:

—Ama manchakuychu, imaynan challwata challwankichis, saynatan runakunatapas huñumunkichis, nispa.

¹¹ Laguna qochapa patanman botenkuta chayarachispankutaqmi, tukuy kaqninkutapas chaypi saquespa, Jesusta qatikuranku.

Lepra onqoyniyoq runata Jesús sanoyachisqanmanta

(*Mat 8.1-4; Mar 1.40-45*)

¹² Huk p'unchawmi Jesusqa huk llaqtapi kasharan. Hinaqtinmi lepra onqoyniyoq runa payman hamuran. Hinaspan ñawpaqninpi qonqoriyukuspa ruegakuran khaynata:

—Señorlláy, munaspaykiqa kay onqoyniyman-tayá sanoyaykachiway, nispa.

¹³ Chaymi Jesusqa makinwan llamiyuspa, chay runata niran:

—Arí, noqaqa munanin sanoyanaykita, nispa.

Hinaqtinmi kasqan ratolla chay lepra onqoyniyoq runaqa sanoyapuran. ¹⁴ Chaymi Jesusqa kamachiran khaynata:

—Aman pimanpas kaykuna pasasusqaykimantaqa willankichu. Aswanyá Israel templopi serviq sacerdotekunaman rispa, qawachikamuy sanoña kasqaykita. Hinaspayki Moisespa escribisqan leyman hina ofrendaykita qomuy. Saynapin paykunaqa sanoña kasqaykita yachanqaku, nispa.

¹⁵ Kaykuna ruwasqanta uyarispankun ashka runakunaqa Jesusmanta tukuy lawpi rimaranku. Chaymi ashka runakuna hamuranku, Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaq, hinallataq onqoyninkumantapas sanoyasqa kanankupaq. ¹⁶ Jesusqa Diosmanta mañakunanpaqmi, sapa kutin ch'inñeq lugarkunaman sapallan riran.

*Mana puriq runata Jesús sanoyachisqanmanta
(Mat 9.1-8; Mar 2.1-12)*

¹⁷ Huk p'unchawmi Jesusqa runakunaman yachachisharan. Chaypin kasharanku fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas. Paykunaqa hamuranku Galilea provincia lawpi ashka llaqtachakunamanta, Judea provincia lawmanta, hinallataq Jerusalén llaqtamantawan iman. Chaypin Jesusqa Diospa atiyninwan onqoyniyoq runakunata sanoyachiran. ¹⁸ Hinaqtinmi huk mana puriq runata kallapipi wantumuranku Jesuspa kasqan wasiman. Chayarachimuspankun Jesuspa ñawpaqninman apayuyta munaranku. ¹⁹ Ichaqa manan wasi ukhumanqa maynintapas apayuyta atirankuchu, ashka runakuna wasipa punkunpi kasqankurayku. Chaymi paykunaqa wasi pataman wichachispa, wasita t'oqoranku. Hinaspan chayninta mana puriq runataqa, Jesuspa ñawpaqninman urayachiranku. ²⁰ Chaymi Jesusqa chay wantumuq runakunapa iñiyninkuta yachaspa, chay mana puriq runata niran:

—Amigo, huchaykikunatan perdonayki, nispa.

²¹ Chaymi leykunata yachachiq runakuna, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapiwan ima piensasasharanku khaynata: “¿Pitaq kay runari, kaykunata rimaspa Diosta ofendenanpaqri? ¿Pitaq runakunapa huchankunataris perdonanman? ¡Aswanqa runakunapa huchantaqa Diosllan perdonaytaqa atin!” nispanku.

²² Chaymi Jesusqa paykunapa piensasqanta yachaspa, tapuran khaynata:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq saynatari sonqoykichis ukhullapi piensashankichís? ²³ Kunanyá niwaychis, ¿Imataq más facilri kanman? ¿Kay runapa huchankunata perdonaychú? Icha ¿sanoyachispa ripuy niychú? ²⁴ Kunanmi yachankichis, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa kay pachapi runakunapa huchankunata perdonanaypaq atiyniyoq kasqayta, nispa.

Chayta rimayta tukuruspanmi, Jesusqa chay mana puriq runata niran:

—Sayariy; hinaspa chay kallapiykita oqarispawa wasiykiman ripuy, nispa.

²⁵ Chaymi chay mana puriq runaqa, llapallan runakuna rikushaqtin, kasqan ratolla sayariran. Hinaspan llapallan runakuna rikushaqtin kallapinta apayukuspa wasinman ripuran, Diosta anchata alabastin. ²⁶ Saynallataqmi chay wasipi kaq runakunapas rikusqankuwan anchata admirakuspanku tukuy manchakuywan Diosta alabaranku khaynata:

—¡Mana hayk'aq rikusqanchiskunatan kunan p'unchaw rikunchis! nispanku.

Mateota Jesús waqyasqanmanta

(Mat 9.9-13; Mar 2.13-17)

²⁷ Jesusqa chay mana puriq runata sanoyarachispanmi chay wasimanta ripuran. Rishaspantaqmi impuesto cobraq Leví sutiyoq runata rikuran, Roma llaqtapaq impuesto cobranan puestopi tiyashaqta. Leviytan Jesusqa niran:

—Qatikuway, nispa. *[Nota: Leviypa huknin sutinqa karan Mateon].*

²⁸ Chayta uyarispanmi Leví sutiyoq runaqa, tukuy ruwasqankunata saqespa, Jesusta qatiku-ran.

²⁹ Hinaspan Leví runaqa wasinpi ashka mikhunata wayk'uchiran Jesusman invitananpaq. Chaypitaqmi ashka impuesto cobraqmasinkunapas, huk runakunapiwan mesapi mikhusharanku. ³⁰ Chaymi leykunata yachachiqkunapas, hinallataq fariseo religion-niyoq runakunapas, Jesuspa discipulonkunapa contranpi rimaranku khaynata:

—¿Imanaqtintaq qankunari mikhushankichis tomashankichis chay impuesto cobraq runakunawan, hinallataq huchasapa runakunawan kushkarí? nispa.

³¹ Chaymi Jesusqa paykunata khaynata niran:

—Medicotaqa onqosqa runakunallan necesi-tanku; sano runakunan ichaqa mana necesi-tankuchu. ³² Noqaqa manan justo tukuq runaku-nata salvaqchu hamurani. Aswanqa huchanku-manta wanakuspa noqapi creeqkunata salvaqmi hamurani, nispa.

Jesumi yachachiran ayunomanta

(Mat 9.14-17; Mar 2.18-22)

³³ Jesustan chaypi kaq runakuna niranku:

—Bautizaq Juanpa discipulonkunapas, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapas, sapa kutinmi ayunaspas Diosmanta anchata mañakunku. ¿Imanaqtintaq qanpa discipuloykiku-nari mana ayunankuchu; aswanqa mikhuyllapi tomayllapi kashankú? nispa.

³⁴ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata khaynata ni-ran:

—Qankunari, ¿huk casarakuy fiestaman invitاسqa runakunatari, ayunachiwaqchishchu, chayllapiraq casarakuq qari kashaqtinrí? Manan.
³⁵ Aswanmi kanqa p'unchawkuna, casarakuq qari qankuna ukhumanta qechusqa kaqtin ayunanaykichispaq, nispa.

³⁶ Jesusqa paykunamanmi huk willakuyta willaran khaynata:

—Manan ni pipas mosoq telataqa kuchunmanchu thanta p'acha remendananpaqqa. Saynata ruwaspaqa yanqapaqmi kuchunman mosoq telataqa. Remendaqtinpas millaymi kanman mana tupasqanrayku. ³⁷ Saynallataqmi manaraq poqosqa vinotaqa mana ni pipas hich'anmanchu thanta odrekunamanqa. Ichaga chay vino poqoruspanmi chay thanta odrekunataqa phatarachinman. Hinaspan vinopas usunman, hinallataq odrekunapas manaña ni imapaqqas valenmanñachu. ³⁸ Chaymi manaraq poqosqa vinotaqa mosoq odrekunaman hich'ana. ³⁹ Pipas poqosqa vinota malliyuspaqa, manañan munanqañachu mana poqosqa vinotaqa. Aswanmi ninman:

—Poqosqa vinon aswan allinqa, nispa.
[Nota: Mana poqosqa vinon rikch'akun Jesuspa yachachisqankunaman. Poqosqa vinoñataqmi rikch'akun Israel nacionniyoq runakunapa ñawpaq mana valeq costumbrenkunaman. Chaymi Diospa palabrankunamanqa costumbrenchiskunataqa mana yapananchishchu].

*Jesupa discipulonkuna samana p'unchawpi
trigo pallasqankumanta*

(Mat 12.1-8; Mar 2.23-28)

¹ Huk samana p'unchawpin, trigo chakraq patanta Jesusqa discipulonkunapiwan pasasharanku. Hinaqtinmi discipulonkunaqa trigota pallaspa makinkuwan qaqorispa mikhuranku. ² Chay ruwasqankuta rikuspan, fariseo religion-niyog runakunaqa, khaynata niranku:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq samana p'unchawpiri mana permissqa kaqkunata ruwashankichís? ¡Manan saynataqa Moisespa escribisqan leyman hinaqa samana p'unchawpiqa ruwanaykichishchu! nispa.

³ Jesusñataqmi contestaspa niran:

—¿Manachu qankuna Bibliapi leerankichis, rey Davidqa puriqmasinkunapiwan yarqachikuspa imatachus ruwasqanmanta? ⁴ Rey Davidqa, Diosta yupaychana wasiman haykuspanmi, Diosman dedicasqa t'antakunata orqomuspa mikhuran, saynallataqmi puriqmasinkunamanpas qollarantaq. Chay t'antakunaqa sacerdotekunapa mikhunallanpaqmi permissqa karan. ⁵ Noqa Diosmanta Hamuq Runaqa samana p'unchawpapas dueñonmi kani. Chaymi munasqayta ruwanankupaq kamachini, nispa.

*Mana valeq makiyoq runata Jesús
sanoyachisqanmanta*

(Mat 12.9-14; Mar 3.1-6)

⁶ Jesusqa huk samana p'unchawpin Diosmanta yachachina sinagoga wasiman haykuran yachachinanpaq. Chaypin huk runa kasqa

mana valeq phaña makiyoq. ⁷ Chaymi leykunata yachachiq runakunaqa, fariseo religionniyoq runakunapiwan ima, Jesusta disimulawlla qawaranku, sichus chay mana valeq makiyoq runata chay samana p'unchawpi sanoyarachiqtinqa, chayman tumpalla acusanankupaq. ⁸ Jesusñataqmi paykunapa piensasqankuta yachaspa, chay mana valeq makiyoq runata khaynata niran:

—Hatarimuy, hinaspa chawpinkupi sayay, nispa.

Chaymi chay runaqa hatarimuspa chawpinkupi sayaran. ⁹ Hinaqtinmi llapallan chaypi kaq runakunata Jesusqa niran:

—Kunanmi huk tapukuyta tapusqaykichis: Samana p'unchawpiri, ¿allin kaqtachu icha mana allin kaqtachu ruwana? ¿Runa sanoyachiychu icha wañuchiychu allin kanman? nispa.

¹⁰ Chaymantan llapallan runakunata qawarispas, Jesusqa chay mana valeq makiyoq runata niran:

—Chay mana valeq makiykita chutariy, nispa.

Chaymi makinqa chutariqtin kasqan ratolla sanoyaran. ¹¹ Chaymi leykunata yachachikuqkunapas, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapas nishuta phiñakuranku. Hinaspan parlanakuranku:

—¿Imatan Jesupa contranpi ruwarusunchis? nispanku.

*Chunka ish kayniyoq apostolkunamanta
(Mat 10.1-4; Mar 3.13-19)*

12 Chay p'unchawkunapin Jesusqa riran huk alto moqoman Diosmanta mañakuq. Chaypin enteron tuta Diosmanta mañakuran. 13 Achiqaramuqtinñataqmi Jesusqa llapallan qatikuqnin runakunata waqyaran. Hinaspan paykuna ukhumanta akllaran chunka ishka yniyoq runakunata, apostolninkuna kananpaq. 14 Paykunapa sutinkun karan kaykuna: Simón, paypa huknin sutinmi karan Pedro, Simón Pedropa wawqen Andrés, Jacobo, Juan; Felipe; Bartolomé; 15 Mateo; Tomás; Alfeopa wawan Jacobo, paypa huknin sutinmi karan Santiago, Simón. Paymi karan Zelote partidomanta; 16 Jacobopa wawqen Judas, hinallataq Judas Iscariote ima. Kay Judas Iscarioten Jesusta traicionaran. *[Nota: Zelote partidomanta runakunaqa manan munarankuchu Israel nación llaqtankupi Roma llaqtamanta hamuq runakuna kamachinantaqa. Aswanmi munaranku Israel nacionniyoq llaqtamasinku runakuna gobiernanankuta. Chaymi paykunapa hatariranku, Romamanta kamachikamuq autoridadkunapa contranpi, saynapi Israel nación llaqtankuta defiendenankupaq].*

Ashka runakunaman Jesuspa yachachisqanmanta

(Mat 4.23-25)

17 Chay moqomantan Jesusqa chunka ishka yniyoq apostolninkunapiwan urayamuran. Hinaspan riranku huk pampaman. Chaymanmi ashka runakuna huñunakamuranku Judea provincia lawmanta, Jerusalén llaqtamanta, hinallataq Tiro llaqtapa, hinaspa Sidón llaqtapa

ladon llaqtakunamantawan ima. Paykunan hamuranku Jesuspa yachachisqanta uyari-nankupaq, hinallataq onqoyninkumantapas sanoyachisqa kanankupaq. ¹⁸ Saynapin onqosqa runakunapas, hinallataq demoniokunapa ñak'arichisqan runakunapas sanoyasqa karanku. ¹⁹ Chaymi llapallan runakunaqa Jesusta tupayuytapuni munaranku, atiyinwan sanoyachisqanrayku.

*Kusisqa kaymanta llakikuymantawan
(Mat 5.1-12)*

²⁰ Jesusqa discipulonkunata qawarispami khaynata niran:

—Kusisqan kankichis wakcha runakunaqa; qankunan Diospa kasqanpi kawsankichis, pay sumaqta gobiernaqtin.

²¹ Kusisqan kankichis yarqaypi kunan kaqkunaqa; qankunan qepa tiempopiqa saqsachisqa kankichis.

Kusisqan kankichis kunan waqaqkunaqa; qankunan qepa tiempopiqa kusikuymanta asikunkichis.

²² Kusisqan kankichis Diospa Wawanpi creesqaykichisrayku cheqnisuqtiykichis, despreciasuqtiykichis, k'amisuqtiykichis, hinallataq qankunamanta millayta rimaqtinkupas.

²³ Saynatan kay millay rimaq runakunapa ñawpaq abuelonkunapas rimaranku, Diosmanta willakuq ñawpaq profetakunapa contranpi. Chaykunata ruwasuqtiykichisqa kusikuychisyá. Kusikuspa saltaychis; premioykichistan chashkikunkichis hanaq pachapi, nispa.

24 (Ichaqa chaypi wakin runakunata qawarispanmi Jesusqa nillarantaq:)

—¡Ay, qapaqkuna! ¡Imaynaraq kankichis! Ñan qankunaqa qapaq kayniykichiswan kusirukunkichishña.

25 ¡Ay, saqsasqa kaqkuna! ¡Imaynaraq kankichis! Chayamunqan tiempo yarqasqa kayta yachanaykichispaq.

¡Ay, kunan asikuqkuna! ¡Imaynaraq kankichis! Llakikuy chayamuqtinmi waqaspa qaparqachankichis.

26 ¡Ay, imaynaraq kankichis runakuna alabasuptiykichis! Saynatan qankunapa ñawpaq abueloykichiskunapas ñawpaq falso profetakunata alabaranku, nispa.

Cheqniwaqninchis runakunata khuyakunanchismanta

(Mat 5.38-48; 7.12)

27 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunayá kay nisqaykunata allinta uyariwaychis: Enemigoykichis runakunata khuyakuychis; cheqnisuqniykichis runakunapaqpas allin kaqkunata ruwaychis;

28 ñakasuqniykichis runakunatapas allinta contestaychis; hinallataq yangamanta tumpasuqniykichis runakunapaqpas Diosmanta mañapuychis. 29 Pipas uyaykipi saqmasuqtiykiqa, huknin uyaykitawan kutirichiy. Hinallataq pipas capaykita qechusuqtiykiqa, camisaykitawan qoykuy apakunanpaq.

30 Pipas mañakusunki imaykitapas chayqa, qoykuyá. Imaykitapas qechusuqtiykiqa, amañayá mañakapuychu.

31 Imaynatachus qankunapaq runakuna

ruwananta munankichis, saynallatataq qankunapas paykunapaq ruwaychis.

³² Sichus khuyakusuqniykichis runakunallata khuyakunkichis chayqa, ¿ima allintataq ruwashankichisrí? Saynataqa huchasapa runakunapas ruwankun. ³³ Sichus qankunapaq allin kaqkunata ruwaq runakunallapaq, allin kaqkunata qankunapas ruwankichis chayqa, ¿ima allintataq ruwashankichisrí? Saynataqa Diospi mana creeq huchasapa runakunapas ruwankun.

³⁴ Sichus imatapas prestankichis interesniyoqta kutichipusuqniykichis runakunallaman chayqa, ¿ima allintataq ruwashankichisrí? Saynataqa huchasapa runakunapas ruwankun. ³⁵ Aswanyá qankunaqa enemigoykichis runakunatapas khuyakuychis; hinaspa allin kaqkunata paykunapaq ruwaychis. Manuychispas amayá chay manusqaykichismanta imatapas chashkinaykichisraykullachu. Saynata

ruwankichis chayqa, tukuy atiyniyoq Diospa wawankunan kankichis. Chaymi Diosmanta hatun premiota chashkikunkichis. Diosqa khuyapayanmi malvado runakunatapas, hinallataq desagradecido runakunatapas.

³⁶ Saynallataqyá qankunapas llapallan runakunata khuyakuychis, imaynan Dios Taytaykichispas llapallan runakunata khuyapayan chay hinata, nispa.

*Pitapas yanqapuni ama juzganamanta
(Mat 7.1-5)*

³⁷ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Aman runamasiykichistaqa juzgankichishchu, Diospas qankunataqa ama juzgasunaykichispaq. Runamasiykichistaqa amayá condenaychishchu; chaymi Diospas mana qankunataqa condenasunkichishchu. Qankunaqa runamasiykichistapas perdonaychisyá; chaymi Diospas qankunata perdonasunkichis. ³⁸ Runamasiykichismanqa tukuy ima faltaqnintayá qoychis; saynata ruwaqtiykichismi Diospas qankunaman qosunkichis tukuy faltasuqniykichista. Diosqa qosunkichis allin medisqatan, mat'imat'iykusparaq, hunt'ay hunt'ataraq. Imaynatan qankuna runamasiykichiswan ruwankichis, saynatan Diospas qankunawan ruwanqa, nispa.

³⁹ Jesusqa nillarantaqmi huk willakuytapas:

—Huk ñawsa runaqa manan ñawsamasin runataqa pusayta atinmanchu; ishkayninkun ima t'oqomanpas urmayunkuman. ⁴⁰ Yachachisqa runaqa, manan yachachiqnin runamantaqa aswan más yachayniyoqqa kanmanchu. Aswanmi astawan yachaspaña yachachiqnin hina kanqa.

⁴¹ Qanri, ¿imanaqtintaq runamasiykipa ñawinpi kaq ishutari qawashankí? Qanqa, ¿manachu aswan qawakuwaq ñawiykipi rakhu k'aspi kasqanta? ⁴² Ñawiykipi rakhu k'aspi hina kashaqtinri, ¿imaynataq wawqeykitari niwaq: “Wawqéy, ñawiykipi ishuta orqorusqayki”, nisparí? ¡Ishkay uya runa! ¿Manachu aswan primertaqa ñawiykipi rakhu kaq k'aspitaraq orqokuwaq? Chayta ruwaspan allinta rikunki,

wawqeykipa ñawinpi ishuta orqonaykipaqqqa, nispa.

[Nota: “Ñawipi ishuqa” rimashan chikallan huchamantan. “Ñawipi rakhu k'aspiñataqmi” rimashan nishu millay hatun huchakunamanta].

*Sach'ataqa rurusqanpi reqsinamanta
(Mat 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Allin sach'aqa allintan rurun; mana allin sach'añataqmi mana allintachu rurun.

⁴⁴ Kishkayoq sach'amantaqa manan higostaqa pallankuchu, nitaqmi t'ankar kishka sach'amantapas uvastaqa pallankuchu. Sapankama sach'ataqa rurunpin reqsinchis, allinchus icha mana allinchus kasqanta.

⁴⁵ Saynallataqmi runapa songonpi allin kaqkuna kaqtinga, allin kaqkunatan chay runaqa rimanpas hinallataq ruwanpas. Ichaqa runapa songonpi mana allinkuna kaqtinga, mana allinkunallatan chay runaqa rimanpas hinallataq ruwanpas. Runaqa songonpi imapas hunt'asqa kasqanmantan riman.

*Ishkay clase wasita ruwaq runakunamanta
(Mat 7.24-27)*

⁴⁶ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—¿Imanaqtintaq qankunari, “Señorlláy, Señorlláy” niwashaspa, noqapa kamachisqaykunatari mana ruwankichischú? ⁴⁷ Sichus pipas noqaman ashuykamuwaspas,

yachachisqaykunatapas uyarispa kasukuqmi, ⁴⁸ huk yachayniyoq runamanqa rikch'akun. Paymi wasinta ruwananpaq pampata t'oqospa, rumi hawapi

cimientota hatarichin. Chaymi paraqa, wayrantin hinallataq lloqllantin hamuspa, chay wasitaqa mana thuñichiranchu, rumiwan cimentacionnin allin ruwasqa kasqanrayku.
⁴⁹ Aswan noqapa yachachisqaykunata uyarishaspa mana kasukuqmi ichaqa, huk mana yachayniyoq roqro uma runaman rikch'akun. Paymi wasinta hatarichinanpaq t'oqon hawallata, hinaspan allpa hawallapi perqata hatarichin. Chaymi paraqa, wayrantin hinallataq lloqllantin hamuspa, chay wasitaqa q'alata apan, allpa hawallapi ruwasqa kasqanrayku, nispa.

7

*Roma llaqtayoq soldadokunapa jefenpa
 iñiyinmanta
 (Mat 8.5-13)*

¹ Runakunaman yachachiyta tukuruspanmi Jesusqa Capernaúm llaqtaman kutipuran. ² Chay llaqtapin tiyaran Roma llaqtamanta soldadokunapa huk jefen. Chay jefepan karan ancha munakusqan serviqnin runa. Chay serviqnin runan nishuta onqospa wañuyupa patallanpiña kasharan. ³ Hinaqtinmi soldadokunapa jefenqa, Jesusmanta rimasqankuta uyariran. Hinaspan Israel nación llaqtapi wakin kamachiq runakunata Jesuspa kasqanman mandaran, khaynata nimunankupaq:

—Ama hina kaychu, favorniykitan merecesaq, wasiyman hamuspaykiyá ancha munakusqay serviqniy runata onqosqanmanta sanoyaykachipuguay, nispa.

4 Chaymi chay Israel llaqtapi kamachiq runakunaqa, Jesuspa kasqanman rispanku, chay soldadokunapa jefenpa valekusqanta Jesusman willaranku. Hinaspan paykunaqa anchata ruegoakuspanku, Jesusta khaynata niranku:

—Ama hina kaychu, soldadokunapa jefenpa mañakusqantayá yanapaykuy. Payqa ancha allin runan. 5 Chaymi kay Israel nacionniyoq runakunata khuyakuspa, Diosmanta yachachina sinagoga wasitapas ruwachipumaranku, nispa.

6 Hinaqtinmi chay valekusqankuta uyarispa, Jesusqa paykunawan riran. Chay soldadokunapa jefenpa wasinman manaraq chayashaqtinkutaqmi, chay soldadokunapa jefenqa amigonkunata mandaran, Jesusman khaynata nimunankupaq:

—Señorníy, manan necesariochu wasiyman hamunaykipaqqá. ¿Pitaq noqari kani wasiyman haykunaykipaqrí? 7 Noqaqa anchata p'enqakuspaymi, mana qanman taripamunaypaq hinachu kani. Ichaga kunan rato qan rimarillaqtiykin, serviqniyqa sanoyanqa. 8 Noqapas jefeykunata kasukuqmi kani; saynallataqmi soldadoykunapas noqapa kamachisqayta ruwan. Chaymi paykunata kamachiqtiy, paykunapas kasuwanku; hukninta: “Riy” niqtiyqa, rinmi; huknintapas: “Hamuy” niqtiyqa, hamunmi. Saynallataqmi serviwaqniy runatapas: “Kayta ruway” niqtiyqa, paypas ruwanmi, nispa.

9 Chay willasqankuta uyarispanmi, Jesusqa chay soldadokunapa jefenpa nimusqanwan

admirakuran. Hinaspan paywan kushka riq runakunata khaynata niran:

—Manan enteron Israel nación llaqtapipas tariranichu noqapi ancha ñiyniyuq runataqa. Ichaqa kay soldadokunapa jefenmi noqapi ancha ñiyniyuq, nispa.

¹⁰ Chaymi Jesusman taripaq runakunaqa, soldadokunapa jefenpa wasinman kutiranku. Hinaspan chaypi tariranku chay serviqnin runataqa sanotaña.

Viudapa wawanta Jesús kawsarichisqanmanta

¹¹ Chaymantan Jesusqa discipulonkunapiwan, hinallataq ashka runakunapiwan ima Naín sutiyoq llaqtaman riranku. ¹² Hinaspan chay llaqtapa punkunman chayaruspanku, chaypi tuparanku huk wañusqa joventa p'ampankupaq apashaq runakunawan. Chay wañusqa jovenqa karan huk viudapa sapallan qari wawanmi. Chaymi chay viudata acompañaspanku paywan kushka llaqtamanta ashka runakunapas rishasqaku. ¹³ Hinaqtiinmi Jesusqa chay viudapa waqasqanta rikuspa, anchata khuyapayaspa, payta niran:

—Ama waqaychu, nispa.

¹⁴ Saynata nispanmi Jesusqa, chay kallapipi wañusqa joventa apaq runakunaman ashuyuspa, kallapi apasqankuta llamiykuran. Hinaqtiinmi wañusqa joventa apaq runakuna sayaykuqtinku, Jesusqa chay wañusqa joventa niran:

—Joven, qantan niyki: ¡Hatarimuy! nispa.

¹⁵ Chaymi chay jovenqa kawsarimuspa rimayta qallariran. Hinaqtiinmi Jesusqa chay joventa

mamitanman entregapuran. ¹⁶ Llapallan chaypi kaq runakunañataqmi, mancharikuspanku, anchata admirakuranku. Hinaspan Diosta alabayta qallariranku khaynata:

—¡Noqanchis ukhupin kashan Diosmanta willakuq profeta runa! ¡Kunanmi Diosqa hamun, akllawasqanchis Israel nacionniyoq runakunata yanapawananchispaq! nispa.

¹⁷ Chaymi enteron Judea provincia lawpi, hinallataq muyuriqnin llaqtakunapipas yacharuranku, wañusqa runata Jesús kawsarichisqanmanta.

Bautizaq Juanpa discipulonkuna Jesusman tapuq risqankumanta

(Mat 11.2-19)

¹⁸ Bautizaq Juanpa discipulonkunan, carcelpi Juan kashaqtin payman riranku, Jesuspa tukuy milagrokuna ruwasqankunamanta willamuq. Chaymi Juanqa ishkay discipulonkunata waqyaspa kamachiran, ¹⁹ paykuna rispanku, Jesusta khaynata tapumunankupaq:

—¿Qanchu kanki Diosmanta Hamuq Salvawaqniyku icha huktachu suyakusaqkú? nispanku.

²⁰ Chaymi Bautizaq Juanpa discipulonkunaqa, Jesuspa kasqanman chayaruspanku khaynata niran:

—Noqaykutaga Bautizaq Juanmi mandamuwashanku qanta khaynata tapunayku-paq: “¿Qanchu kanki Diosmanta Hamuq Salvawaqniyku icha huktachu suyasaqkú?” nispa.

21 Chay ratopin, Jesusqa sanoyachiran tukuy ima onqoyniyoq runakunata, ñak'ariypi kaqkunata, demoniopa kamachisqan runakunata, hinallataq ashka ñawsakunatawan ima. 22 Chaykunata ruwaruspanmi, Bautizaq Juanpa discipulonkunata Jesusqa contestaran:

—Kutispaykichis Bautizaq Juanman willamuychis tukuy rikusqaykichista, hinallataq uyarisqaykichismantawan khaynata: “Ñawsakunan rikun; mana puriqkunan purin; lepra onqoywan ñak'ariqkunan sanoyan; mana uyariqkunan uyarin; wañusqakunan kawsarin. Saynallataqmi wakcha runakunapas Diosmanta allin willakuyta uyarishanku salvasqa kanankupaq. 23 Noqapi mana ish kayaspa iñiq runakunaqa, anchatan kusikunqaku”, nispa.

24 Chaymanta Bautizaq Juanpa discipulonkuna pasapuqtinkun, Jesusqa yachachiyta qallariran llapallan runakunaman Bautizaq Juanmanta, khaynata:

—Qankunari, ¿pi qawaqtaq rirankichis ch'inñeqtarí? ¿Wayrapa apakachasqan mana kallpayoq tiwli-tiwli soqosman rikch'akuq runatachú? 25 Icha ¿allin p'achawan p'achasqa runata qawaqchú? Yuyariychisyá, allin p'achawan churakuq runakunaqa qapaq reypa hatun wasinpin tiyanku. 26 Ichaqa qankunari, ¿pi qawaqtaq rirankichís? ¿Diosmanta willakuq profeta runata qawaqchú? Arí, Bautizaq Juanqa karan Diosmanta willakuq ñawpaq profeta runakunamantapas aswan más importanteraqmi. 27 Bautizaq Juanmantan

Diosqa palabranpi niwaranña khaynata:

“Noqan mandamusaq willakuqniyta, qanpa ñawpaqniykita rispa willamunanpaq. Paymi ñanta allichaq hina, runakunata allinta yachachinqa, chayamuqtiyki sumaqta chashkisunaykikupaq”, nispa [*Malaquías 3.1*].

²⁸ Cheqaqtapunin niykichis, kay pachapiqa manan ni pipas naceranchu Bautizaq Juanmanta aswan más importante runaqa. Ichaqa pipas humilde kaspas noqapi creeqmi, Diospa ñawpaqninpiqa aswan más importanteraq Juanmantapas kanqa, nispa.

²⁹ Hinaqtinmi Bautizaq Juanpa nisqanta uyarispanku, impuesto cobraq runakunapas, hinallataq chaypi kaq llapallan uyariq runakunapas, Juanta valekuseranku, paywan bautizachikuranku. Saynapin paykunaqa kasukuranku Diospa kamachisqankunata.

³⁰ Ichaqa fariseo religionniyoq runakunañataqmi, leykunata yachachiq runakunapiwan, Diospa kamachisqankunata mana kasukuseranku, Juanwanqa mana bautizachikuyta munarankuchu.

³¹ Saynallataqmi Jesusqa chaypi kaq runakunata nillarantaq:

—¿Pimantaq kay tiempopi kawsaq runakunatari comparachiyman? ¿Pimantaq paykunari rikch'akunku? ³² Paykunaqa rikch'akunku plazapi tiyaruspanku pukllaspa waqyanakuq warmakunamanmi. Chay warmakunan khaynata ninakunku: “Quenata tocashaqtiykupas

qankunaqa manan tusunkichishchu. Llakisqa takikunata takishaqtiykupas qankunaqa manan waqankichishchu”, nispa. ³³ Bautizaq Juan hamuspaqa manan vinotapas tomaranchu, nitaqmi mikhunatapas mikhuranchu. Chayta rikuspaykichismi, qankunaqa nirankichis: “Waq runaqa demoniopa kamachisqan runan”, nispa. ³⁴ Noqa, Diosmanta Hamuq Runan ichaqa mikhuni, hinaspan vinotapas tomani. Chayta rikuspaykichishñataqmi qankunaqa noqamanta rimankichis: “Payqa mikhuysapan, vinotapas tomakuspan mach'akun; hinaspapas llapallan impuesto cobraqkunapas, hinallataq huchasapa runakunapapas amigonmi”, nispa. ³⁵ Ichaqa Diospa kamachisqanman hina kawsaq runakunan, allin ruwasqankupi reqsichikunku Diospa wawankuna kasqankuta, nispa.

Simonpa wasinman Jesús risqanmanta

³⁶ Simonmi karan fariseo religionniyoq runa. Paymi wasinman Jesusta invitaran kushka mikhunankupaq. Chaymi Jesusqa Simonpa wasinman rispa mesapi mikhuq tiyayuran. ³⁷ Chay wasipi Jesús kasqanta yacharuspanmi, chay llaqtamanta huk qenlli vidapi puriq huchasapa warmi, Jesuspa kasqanman hamuran. Payqa hamuran huk yuraq rumichamanta ruwasqa p'uyñuchapi sumaq mishk'i perfumeta apayukuspanmi. ³⁸ Hinaspan Jesuspa kasqanman ashuyuran. Qonqorikuspataqmi anchata waqaran, Jesuspa chakinta weqenwan apichanankama. Waqayta tukuruspantaqmi Jesuspa chakinta, chukchallanwan secaspa

ch'akichiran. Hinaspan Jesuspa chakinkunata much'aspa, chay mishk'i q'apaq perfume apamusqanwan llusiran.³⁹ Chaykunata

rikuspanmi, chay wasiyoyq Simonqa piensaran khaynata: “Cheqaqtapuni Diosmanta willakuq profeta runa kaspanqa, yachanmanchá pis kay huchasapa warmi kasqantaqa”, nispa.⁴⁰ Chaymi Jesusqa chay fariseo religionniyoq Simonta niran:

—Simón, qanmanmi willasqayki huk willakuyta, nispa.

Chaymi Simonqa contestaran:

—Yachachikuq, niwayá chay willakuyta, nispa.

⁴¹ Hinaqtinmi Jesusqa willaran huk willakuyta khaynata:

—Ishkay runakunan qolqeta deberanku prestaqninku runaman. Hukninmi pishqa pacha qolqeta deberan; hukninñataqmi pishqa chunka qolqellata deberan.⁴² Hinaspan

prestaqninku runaman paykunaqa mana pagapuyta atirankuchu. Chaymi chay qolqe prestaq runaqa paykunata perdonaspa manaña obraranñachu. Kunan tapusqayki kay

willakuymanta, ¿ima ninkitaq qanrí? ¿Mayqentaq chay ishkay runakunamanta aswan masta khuyakunman chay perdonaqnin runatari? nispa.

⁴³ Chaymi chay fariseo religionniyoq Simonqa contestaran:

—Noqapa piensayniymantaqa, aswan mastaqa khuyakunman pishqa pacha qolqeta debeqmi, nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Allinmi nisqaykiqa, nispa.

⁴⁴ Hinaqtiinmi Jesusqa chay huchasapa warmita qawarispa Simontaqa niran:

—¿Rikushankichu kay warmita? Qanpa wasiykiman haykumuqtiymi, mana ni unullatapas qowarankichu chakiy maqchikunaypaqqa. Kay warmin ichaqa, weqellanwan chakiykunata maqchin. Chukchanwantaq secaspa sumaqta chakiykunata ch'akichin.

⁴⁵ Qanqa wasiykiman chayamuqtiypas manan much'aykuwarankichu. Kay warmin ichaqa wasiykiman haykumusqaymantapacha chakiykunata much'ashan. *[Nota: Israel nación llaqtapiqa qarikunapas much'aywanmi saludanakuranku; ichaqa kay llaqtanchiskunapiqa manan saynatachu saludanakunchis].*

⁴⁶ Qanqa manan ni aceitellawanpas umayta llusiwarankichu. Kay warmin ichaqa mishk'i q'apaq perfumewan sumaqta chakiykunata llusiyun. ⁴⁷ Kay warmiqa ashka huchankuna perdonasqaña kasqantan yachan. Chaymi payqa anchata khuyakuwan noqataqa. Ichaqa pisilla huchankunata perdonasqa kaqmi, pisillata khuyakun, nispa.

⁴⁸ Saynata nispanmi, Jesusqa chay warmitañataq niran:

—Llapallan huchaykikunan perdonasqaña, nispa.

⁴⁹ Chayta uyarispankun chaypi kaq wakin runakunaqa tapunakuyta qallariranku:

—¿Pitaq kay runari, runakunapa huchankunata perdonananpaqrí? nispanku.

⁵⁰ Jesusmi ichaqa chay warmita niran:

—Qanqa, noqapi iñisqaykiraykun salvasqaña kanki. Ripuy hawkalla, nispa.

8

Jesusta serviq warmikunamanta

¹ Chaymantañataqmi Jesusqa chunka ishkayniyoc akllasqan discipulonkunapiwan riran ashka llaqtakunaman, hinallataq taksa llaqtachakunamanwan ima. Chaykunapin Jesusqa Diospa gobiernanan sumaq glorianmanta willakuran.

² Jesuswanqa rillarankutaqmi warmikunapas. Chay warmikunamantan, Jesusqa wakinmanta demoniokunata qarqoran, wakin warmikunataqmi onqoyninkumanta sanoyachiran. Chay warmikunamanta hukninmi karan: María; paytan suticharanku Magdalenawan, Magdala llaqtamanta kasqanrayku. Paymantan Jesusqa qanchis demoniokunata qarqoran.

³ Wakintaqmi karanku: Susana, Juana, hinallataq ashka warmikunapas. Juanaqa karan Chuza sutiyoq runapa warminmi; chay Chuza runaqa karan rey Herodes Antipaspa kamachin ruwaq mayordomo runan. Chay warmikunan Jesusta hinallataq discipulonkunatapas yanaparanku tukuy kaqninkuwan.

Trigo t'akaq runamanta

(Mat 13.1-9; Mar 4.1-9)

⁴ Sapankama llaqtakunamantan ashka runakuna Jesuspa kasqanman huñunakamuranku. Hinaqtiinmi Jesusqa paykunaman huk willakuyta willaran:

⁵ –Huk runan chakranman trigo t'akaq riran. Chaypi t'akashaqtinmi wakin trigoqa ñanman urmaran. Hinaqtinmi chay ñanninta puriq runakunaqa sarutamuranku; hinallataq pichinkukunapas pallakuranku. ⁶ Wakin trigoñataqmi ranra-ranraman urmaran. Chaylla wiñaramuspantaqmi chay trigoqa mana allpa kasqanrayku ch'akipurán. ⁷ Wakin trigoñataqmi kishka-kishka ukhukunaman urmaran. Chaymi chay kishkakuna trigomanta masta wiñaspa taparuqtin, chay trigoqa q'elloyaspa ch'akipurán. ⁸ Wakin trigoñataqmi ichaqa, allin wanu allpaman urmaran. Chaymi chay trigoqa sumaqa wiñamuran; hinaspan sapankama mukhuqa pachaqa rururan, nispa.

Chayta willaspanmi Jesusqa altomanta rimarísqa niran:

–¡Sichus cheqaqtapuni ninriyoq kankichis chayqa, allintayá uyariychis kay nisqaykunata! nispa.

*Jesusta discipulonkuna tapusqankumanta
(Mat 13.10-17; Mar 4.10-12)*

⁹ Jesús kaykunata willaqtinmi discipulonkunaqa tapuranku:

–¿Ima ninantataq nin kay willakusqaykirí? nispanku.

¹⁰ Chaymi Jesusqa contestaran khaynata:

–Qankunallamanmi yachachishaykichis Diospa sumaq gobiernananmantaqa. Chaykunaqa pakasqa hinan karan. Chaymi mana ni pipas entiendeytaqa atirankuchu (noqapi mana creesqankurayku). Chayraykun noqapi

mana creey munaq runakunamanqa yachachini ejemplokunallawan, saynapi rikushaspankupas mana rikunankupaq, hinallataq uyarishaspankupas mana entiendenankupaq, nispa.

Jesusmi yachachin trigo t'akay willasqanmanta (Mat 13.18-23; Mar 4.13-20)

¹¹ Jesusmi discipulonkunaman yachachiran trigo t'akaq runamanta khaynata:

—Trigo mukhuqa Diospa palabranmi.

¹² Ñanman urmaq mukhuqa Diospa palabranmi. Chay ñanpi allpañataqmi rikch'akun Diospa palabrantayariq rumi sonqo runakunaman. Ichaqa diablo hamuspanñataqmi Diospa palabran uyarisqankuta qongachin, saynapi Diospi mana creenankupaq, hinallataq mana salvasqa kanankupaq ima. ¹³ Ranra-ranraman urmaq mukhuqa Diospa palabranmi. Chay ranra-ranra ukhupi allpañataqmi rikch'akun Diospa palabrantakusikuywan chashkikuq runakunaman. Paykunan mana allinta entiendespanku pisi tiempollapaq Diospi creenku; hinaspa sasachakuy p'unchawkuna hamuqtintaq Diosmanta karunchakunku.

¹⁴ Kishka-kishkaman urmaq mukhuqa Diospa palabranmi. Chay kishka-kishka ukhupi allpañataqmi rikch'akun Diospa palabrantayariq runakunaman. Paykunaqa Diospa palabrata uyarishaspankupas manan kasukunkuchu. Aswanmi afanasqallaña qolqe mashkaypi purinku. Saynallataqmi kay pachapipas kusikuykunallapi kawsanku. Saynata kawsaspankun chay runakunaqa mana wiñaq

kanku, nitaq rurunkupashchu. ¹⁵ Mukhuq urmasqan allin allpaqa Diospa palabranta allinta uyariq runakunan kanku. Paykunan ichaqa Diospa palabranta chashkikunku tukuy songonkuwan. Kasukuspankutaqmi huchamanpas mana urmaspanku kusikuy songonkuwan Diosta qatikunku. Hinaspan paykunaqa allin trigo hina sumaqta rurunkupas, nispa.

K'anchay hina kanamanta

(Mar 4.21-25)

¹⁶ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Manan ni pipas mecherotaqa ratachin mankawan tapananpaqchu, nitaqmi puñunan catrepa pachanman churananpaqchu. Aswanqa alto patamanmi churan, chaymanta wasiman llapallan haykuq runakunata allinta k'anchamunanpaq. ¹⁷ Saynallataqmi llapallan runakunapa songonpi tukuy ima pakasqa kaqkunapas, hinallataq tukuy ima piensasqankupas yachasqa kanqa.

¹⁸ Chayraykuyá, qankunapas allinta uyarispa entiendeychis. Pipas Diospa yachachikuyninta allinta uyaringa chayqa, Diosmi payman astawanraq yachayta qonqa. Ichaqa, noqapi mana creey munaq runakunamantan, Diospuni qechunqa pisilla yachasqankutapas, nispa.

Jesusta wawqenkuna mamitanpiwan mashkasqankumanta

(Mat 12.46-50; Mar 3.31-35)

¹⁹ Jesuspa wawqenkunan mamitankupiwan hamuranku Jesuspa kasqanman. Ichaqa

manan Jesusman ashuyuytaqa atirankuchu muyuriqnintinpi ashka runakuna kasqanrayku. ²⁰ Hinaqtinmi chaypi kaq huk runa Jesusman willaran:

—Mamitaykin wawqeykikunapiwan hawapi kashanku. Paykunan qanwan parlayta munanku, nispa.

²¹ Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Mamitaypas wawqeykunapas Diospa palabranta uyariqkunan, hinallataq Diosta kasukuq llapallan runakunan kanku, nispa.

*Wayrata Jesús thañichisqanmanta
(Mat 8.23-27; Mar 4.35-41)*

²² Huk p'unchawmi Jesusqa discipulonkunapiwan qespiranku hatun laguna qochapi huk boteman. Hinaspan Jesusqa paykunata niran:

—Hakuchi kay laguna qochapa waq law chimpanman, nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa riranku. ²³ Botepi rishaqtinkuñataqmi Jesusqa puñururan. Hinaspan qonqayllamanta nishuta wayra-wayramuqtin, chay hatun laguna qochapi unuqa altoman qallchikamuran. Chaymi risqanku boteman unu hunt'ayta qallariqtin, paykunaqa yaqaña unu ukhuman chinkaykusharanku.

²⁴ Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa nishuta mancharikuspanku, Jesusta rikch'achiranku khaynata nispanku:

—¡Señor, Señor, unu ukhumanmi chinkayushanchishña! nispanku.

Jesusñataqmi rikch'arimuspa nishu wayrata, hinallataq laguna qochapi qallchikamuq unutawan

kamachiran thañinanpaq. Chaymi kasqan ratolla wayrapas unupas thañiran. ²⁵ Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata niran:

—¿Imanaqtintaq qankunari noqapi mana confi-ankichishchú? nispa.

Paykunataqmi admirasqallaña anchata man-charikuspanku ninakuranku:

—¿Imayna runañataq kay runarí, pay kamachiqtin, wayrapas, unupas kasukunanpaqrí? nispanku.

*Demoniokunapa ñak'arichisqan runamanta
(Mat 8.28-34; Mar 5.1-20)*

²⁶ Jesusmi discipulonkunapiwan kushka chararanku Galilea laguna qochapa chimpan Gadara lugarman. [Nota: Gadara llaqtapa huknin sutinqa Gerasan]. ²⁷ Botemanta Jesús urayushaqtinmi, huk runa ashka demoniokunapa kamachisqan chay Gadara llaqtamanta lloqsimuspa Jesusman ashuyamuran. Chay runaqa unayñan q'alalla puriran; nitaqmi wasipichu tiyaranpas; aswanmi payqa alma p'ampananku panteonllapi tiyaran. ²⁸ Jesusta rikuruspankun, chay runapi kaq demoniokunaqa qapariranku. Hinaqtinmi chay runaqa Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuran. Chaymi chay demoniokunaqa altota qaparispa niran:

—Tukuy atiyniyoq Diospa Wawan Jesús, ¿imatataq noqaykuwanri munankí? ¡Ruegakuykikun ama ñak'arichiwanaykikupaql nispa.

²⁹ Saynataqa qapariranku, Jesús chay runamanta demoniokunata lloqsinanpaq kamachiqtinmi. Hinaspapas demoniokunaqa

unayñan ñak'arichiran chay runataqa. Chaymi runakunapas chay runataqa makinkunata chakinkunatawan fierromanta ruwasqa cadenakunawan wataranku. Saynata ruwashagtinkupas, payqa t'ipiranmi chay cadenawan watasqankutapas; hinaspan chay runaqa demoniokunapa apasqan ch'inñeq desierto lugarkunaman riran. ³⁰ Hinaqtinmi Jesusqa tapuran khaynata:

—¿Imataq sutyikirí? nispa.

Hinaqtinmi contestaran khaynata:

—Waranqa waranqantinmi, nispa.

Saynataqa niran, ashkallaña demoniokuna chay runapi kasqanraykun. ³¹ Hinaqtinmi chay waranqa waranqantin demoniokunaqa, Jesusta ruegakuranku khaynata:

—Amayá ukhu pachamanchu qarqowayku chaypi ñak'arinaykupaq, nispanku.

³² Chay ladonku orqopin ashka khuchikuna mikhusharanku. Chayta rikuspankun demoniokunaqa Jesusta ruegakuranku, chay khuchikunapa cuerponman haykunankupaq. Jesusñataqmi “arí”, niran. ³³ Hinaqtinmi demoniokunaqa chay runamanta lloqsispanku khuchikunapa cuerponman haykuranku. Chaymi chay khuchikunaqa qata urayta p'itاسpanku, laguna qochaman urmayuranku. Hinaspan chaypi heq'epaspa wañuranku.

³⁴ Khuchi michiqkunañataqmi chayta rikuspanku anchata mancharikuspa ayqekuranku. Rispankutaqmi chaykuna rikusqankumanta willakuranku, llaqtapi hinallataq campokunapipas. ³⁵ Chaykunata uyariruspankun ashka

runakunaqa qawaq riranku. Chayaspankun chay demoniokunapa ñak'arichisqan runataqa tariranku, Jesuspa ñawpaqninpi sanoña tiyashaqta. Hinaspapas allin p'achasqata, hinallataq allin yuyayninpiña kashaqta ima. Chaykunata rikuspankun paykunaqa anchata mancharikuranku. ³⁶ Hinaspan Jesuspa sanoyachisqanta rikuy runakunaqa, llaqtamanta hamuq runakunaman willakuranku, Jesús imaynatas sanoyachiran chay demoniokunapa ñak'arichisqan runamanta. ³⁷ Hinaqtinmi chay Gadara llaqtayoq runakunaqa nishuta mancharikuspanku, Jesusta ruegoakuranku chaymanta ripunanpaq. Chaymi Jesusqa boteman wicharan, Galilea provincia llaqtaman kutipunankupaq. ³⁸ Manaraq ripushaqtintaqmi, demoniokunapa ñak'arichisqanmanta sanoyaq runaqa, Jesusta ruegoakuran paywan kushka rinanpaq. Jesusñataqmi ichaqa khaynata niran:

³⁹ –Wasiykiman kutipuy; hinaspa willamuy Diospa tukuy ima qanpaq ruwasqankunamanta, nispa.

Chaymi chay runaqa llaqtanman ripuspa, llaqtanpi llapallan runakunaman willakachakuran, imakunatachus paypaq Jesús ruwasqanmanta.

Jairopa ususinmanta hinallataq huk onqosqa warmimantawan

(Mat 9.18-26; Mar 5.21-43)

⁴⁰ Gadara lugarmantan Jesusqa kutipuran Galilea provincia lawman. Paywan kushkataqmi discipulonkunapas riranku. Chayaruqtinkutaqmi, Jesusta suyaq runakunaqa

ancha kusikuywan chashkiranku. ⁴¹ Hinaqtinmi Diosmanta yachachina sinagoga wasipi kamachiq Jairo sutiyuq runa, Jesusman hamuspa, ñawpaqninpi qonqoriyukuspa, mañakuran wasinman rinanpaq. ⁴² Saynataqa mañakuran sapallan ususin, chunka ishkayniyoq watallayoqraq wañuyupa patallanpiña kasqanraykun. Hinaqtinmi Jesusqa Jairopa wasinman riran. Paywan kushkataqmi ashka runakunapas ñit'i-ñit'illaña riranku.

⁴³ Hinaqtinmi runakunapa chawpinta huk warmipas risharan. Paymi chunka ishkayniyoq wataña nishuta ñak'ariran yawar apariy onqoywan. Chaymi llapallan qolqentapas tukusqaña ashka medicokunaman hampichikunanpaq rispa; manataqmi mayqen medicopas sanoyachiytaqa atisqachu. ⁴⁴ Chaymi chay warmiqa Jesusman qepallanta ashuyuspa, p'achanpa patallanta tupayuran. Hinaqtinmi kasqan ratolla chay warmiqa yawar apariyninmanta sanoyapuran. ⁴⁵ Hinaqtinmi Jesusñataq muyuriqninpi runakunata tapuran khaynata:

—¿Pitaq tupaykaramuwanrí? nispa.

Chaymi paykunaga contestaranku:

—Manan noqaykuqa tupaykamuykikuchu, nispanku.

Hinaqtinmi Pedroqa paywan kaqkunapiwan niran:

—Yachachikuq, ¿manachu rikunki ashka runakuna tukuy lawmanta tanqanakamuspa ñit'imususqaykita? nispa.

⁴⁶ Jesusñataqmi kaqmanta niran:

—Pichá qankuna ukhumanta tupaykaramuwan. Cuentatan qokuni noqamanta atiyiniy lloqsisqanta, nispa.

⁴⁷ Chaymi chay warmiqa manaña pakakuyta atispa, khatatatayuspa, Jesusman ashuyuspa ñawpaqninpi qonqoriyukuran. Hinaspan llapallan runakuna uyarishaqtinku willakuran, onqosqa kasqanrayku Jesusta tupayusqanmanta, hinallataq kasqan ratolla sanoyasqanmantawan ima. ⁴⁸ Chayta uyarispanmi Jesusqa chay warmita niran:

—Wawalláy, noqapi creesqaykiraykun qanqa sanoña kashanki. Kunanqa hawkalla ripuy, nispa.

⁴⁹ Jesús manaraq rimayta tukushaqtinmi, Jairopa wasinmanta huk runa hamuspa, Jairota niran:

—Ususiykiqa ñan wañurukunña. Amaña yachachikuqtaqa wasiykimanqa pusayñachu, nispa.

⁵⁰ Chayta uyarispanmi Jesusqa Jairota niran:

—Ama qanqa llakikuychu. Creellay noqapi, ususiykiqa kawsarillanqan, nispa.

⁵¹ Jesusqa Jairopa wasinman chayaruspanmi, wañuq sipaspa kasqanman haykuchiran discipulonkunamanta Pedrotta, Jacobotta, Juanta, hinallataq wañuq sipaspa tayta mamantawan ima. Wakin runakuna haykunantaqa manan munaranchu. ⁵² Ichaqa runakunañataqmi wañuq sipasmanta llakikuspanku nishuta waqashasqaku. Chaymi Jesusqa chaypi waqaqkunata niran:

—¡Ama waqaychishchu! Manan wañusqachu kashan, aswanqa puñullashanmi, nispa.

⁵³ Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa Jesusmanta burlakuranku, sipasqa wañusqaña kasqanta yachasqankurayku. ⁵⁴ Jesusñataqmi wañuq sipaspa makinta hap'iyuspa, altota rimaspa niran:

—¡Sipas, hatariy! nispa.

⁵⁵ Chaymi espiritun kutiykapuqtin, chay wañusqa sipasqa kawsarimuspa kasqan ratolla hatarimuran. Hinaqtinmi chaypi kaq runakunata Jesusqa kamachiran sipasman mikhunata qonankupaq. ⁵⁶ Chayta rikuspankun kawsarimuq sipaspa tayta mamanqa anchata admirakuranku. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachiran, rikusqankuta pimanpas ama willanankupaq.

9

Chunka ishkayniyoq discipulonkunata Jesús comisionasqanmanta

(Mat 10.5-15; Mar 6.7-13)

¹ Jesusmi huñuran chunka ishkayniyoq akllasqan discipulonkunata. Hinaspan paykunaman atiyta qoran onqosqakunata sanoyachinankupaq, saynallataq demoni-okunatapasp kamachispanku runakunamanta qarqomunankupaq ima. ² Hinaspan paykunataqa onqosqakunata sanoyachimunankupaq mandaran, hinallataq llapallan runakunaman Diospa gobiernanan sumaq glorianmanta

willamunankupaq ima. ³ Chaymantapas paykunataqa nillarantaqmi khaynata:

—Ñanniykichispaqqa, aman apankichishchu bastontapas, q'epitapas, qoqawtapas, t'antatapas, qolqetapas, nitaq p'achatapas cambiakunaykichispaqqa. ⁴ Mayqen wasiman chayaqtiykichispas, sichus “pasayakamuy” nisuwtiykichisqa, chay wasipiyá samapakun-kichis, chay llaqtamanta ripunaykichiskama. ⁵ Hinallataq mayqen llaqtapipas mana samachisunkichishchu chayqa, chay llaqtamanta lloqsispaykichisyá husut'aykichispi allpatapas thaptirikuspa huk lawman ripuychis, saynapi mana allin runakuna kasqankuta paykuna yachakunankupaq, nispa.

⁶ Saynata Jesús niqtinmi discipulonkunaqa llapallan llaqtakunaman riranku, Diosmanta allin willakuykunata willakuspanku, hinallataq on-qosqa runakunatapas sanoyachispanku ima.

Jesusta rey Herodes Antipas rikuytapuni munasqanmanta

(Mat 14.1-12; Mar 6.14-29)

⁷ Jesuspa tukuy ima ruwasqankunata yachaspankun runakunaqa rimaranku khaynata:

—Payqa Bautizaq Juanmi kawsariramun, nispanku.

Chaykunata yacharuspanmi kamachiq rey Herodes Antipasqa, anchata preocupakuran.

⁸ Wakin runakunapas nillarankutaqmi:

—Diosmanta willakuq ñawpaq profeta Eliasmi rikhuriramun, nispanku.

Huk runakunañataqmi khaynata niranku:

–Diosmanta willakuq mayqen profetapashchá kawsariramun, nispanku.

⁹ Herodes Antipasñaataqmi tapukuran:

–¿Pitaq chay runari, paymanta llapallan runakuna rimanankupaqrí? Manan Bautizaq Juanqa kanmanchu. Noqa kikiypunin kamachirani, Juanpa kunkanta kuchuspa wañuchinankupaqqa, nispa.

Chayraykun Herodes Antipasqa reqsiyapuni munaran Jesusta.

Pishqa waranqa runakuna mikhunanpaq milagrota Jesús ruwasqanmanta

(Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Jesuspa chunka ish kayniyoq apostolninkunan, llaqtakunaman risqankumanta kutimuspanku, tukuy ima ruwamusqankumanta Jesusman willaranku. Chaymantañaataqmi Jesusqa paykunallata pusarikuspa, Betsaida sutiyog llaqtaman riran, chaypi paykunapuralla kanankupaq. ¹¹ Ichaqa runakunañaataqmi, Jesusqa apostolninkunapiwan Betsaida llaqtaman risqanta yacharuspanku, paykunapa qepanta riranku. Hinaqtinmi Jesusqa chay runakunata chashkispá, paykunata yachachiran Diospa sumaq gobiernananmanta. Saynallataqmi sanoyachillarantaq onqosqa runakunatapás.

¹² Tardeña kashaqtintaqmi chunka ish kayniyoq apostolninkunaqa Jesusman ashuyuspa khaynata niranku:

–Despedipullayña kay runakunataqa enteron muyuriqninchispi llaqtakunaman, chaypi mikhunata mashkakamunankupaq, hinallataq

puñupakamunankupaq ima. Kaypiqa manan imatapas tarinkumanchu mikhunankupaqqa, nispa.

¹³ Chaymi Jesusqa apostolninkunata contestaran:

—Qankunayá mikhunata qoychis, nispa.

Hinaqtinmi apostolninkunaqa niranku:

—Noqaykupaqa pishqa t'antawan, ish kay kankasqa challwallaykupiwanmi kashan. Chayllaqa kay llapallan runamanqa manan aypanmanchu. ¿Icha mikhuna rantiqchu llaqtata risaqkú? nispanku.

¹⁴ Chaypiqa pishqa waranqa runamantapas aswan masraqmi karanku, chaypas qarikunallata yupaspa.

Chayta uyarispanmi Jesusqa apostolninkunata khaynata niran:

—Llapallan runakunata tiyachimuychis grupo-grupopi, sapankama grupopi pishqa chunka runakunata, nispa.

¹⁵ Chaymi apostolninkunaqa llapallan runakunata Jesuspa nisqanman hina tiyachiranku.

¹⁶ Hinaqtinmi Jesusqa pishqantin t'antata, ish kaynin challwatawan hap'iyuspa, hanaq pachata qawarispas Diosman graciasta qoran. Chaymantan t'antata, challwatawan partiyuspa apostolninkunaman qoran. Paykunañataqmi llapallan chaypi kaq runakunaman rakimuranku.

¹⁷ Hinaqtinmi llapallan runakuna mikhuranku saqsanankukama. Mikhuyta tukuruqtinkutaqmi chunka ish kayniyoq canasta hunt'ataraq puchuqkunatapas huñumuranku.

*Jesusqa Salvadorninchis Cristo kasqanmanta
(Mat 16.13-19; Mar 8.27-29)*

¹⁸ Jesusqa sapallanmi Diosmanta mañakusharan. Hinaqtiinmi discipulonkunaqa Jesusman ashuyuranku. Chaymi Jesusqa paykunata tapuran khaynata:

—¿Pitaq noqari kani runakunapaqri? nispa.

¹⁹ Chaymi discipulonkunaqa contestaranku:

—Wakinmi ninku: “Bautizaq Juanmi”, nispanku. Wakintaqmi ninku: “Ñawpaq profeta Eliasmi”, nispanku. Huk runakunañataqmi ninku: “Mayqen profetachá kawsariramun”, nispanku.

²⁰ Jesusñataqmi discipulonkunapa nisqankuta uyarispa khaynata tapuran:

—Qankunari, ¿ima ninkichistaq? ¿Pitaq noqari kani qankunapaq? nispa.

Hinaqtiinmi Pedroqa niran:

—Qanqa kanki Diosmanta Hamuq Salvadorniyku Criston, nispa.

*Jesusmi willakuran wañunanmanta
(Mat 16.20-28; Mar 8.30-9.1)*

²¹ Jesusmi discipulonkunata kamachiran khaynata:

—Aman qankunaqa pimanpas willan- kichishchu, Diosmanta Hamuq Salvador Cristo kasqaytaqa, nispa.

²² Hinaspapas Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Diosmanta Hamuq Runataqa nishutan ñak'arichiwanqaku, kay Israel nación llaqtapi kamachiq jefekuna, sinagoga wasipi kamachiq sacerdotekuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapiwan ima. Paykunan cheqnikuwaspanku wañuchiwanqaku. Saynata

wañuchiwaqtinkupas kinsa p'unchawmantan noqaqa kawsarinpusaq, nispa.

²³ Saynallataqmi Jesusqa llapallan chaypi kaq runakunata nillarantaq:

—Sichus pipas noqapa discipuloy kayta munaspaqa, qonqananmi kikinpa munasqanman hina imatapas ruwayta. Hinaspapas sapa p'unchawña sasachakuykuna chayamuqtinpas, noqapi creesqanraykun listo kanan ñak'arinanpaq. Hinallataqmi sapa p'unchaw kamachisqaykunata ruwanan. ²⁴ Pipas kay pachapi payllapaq kawsay munaqqa, wiñaypaqmi wañunqa. Ichaqa pipas noqapi creesqanrayku wañuqmi, wiñaypaq kawsanqa. ²⁵ Ichaqa kay pachapi tukuy ima kaqniyoq kayqa, manan sirvinchu salvasqa kanapaqqa. Sichus pipas kay pachapi qapaq kashaspa, huchallapi kawsanqa chayqa, wiñaypaqmi chinkachisqa kanqa.

²⁶ Pipas noqa Diosmanta Hamuq Runamanta hinallataq yachachisqaykunamantapas p'enqakunqa chayqa, noqapas p'enqakullasaqtaqmi chay runamantaqa. Kaykunaqa pasanqa Diospa atiyninwan, hinallataq angelninkunapiwan kushka kay pachaman kutimuqtiymi. ²⁷ Cheqaqtapunin niykichis, wakin kaypi kaqkunaqa manaraqmi wañunqakuchu, Diospa sumaq gobiernasqanta rikunankukama, nispa.

*Jesuspa cuerpon k'ancharisqanmanta
(Mat 17.1-8; Mar 9.2-8)*

²⁸ Chaykuna rimasqanmanta pusaq p'unchaw hinaña pasaruqtinmi, Jesusqa discipulon

Pedrowan, Juanwan hinallataq Jacobowan ima, huk orqoman riran, Diosman chaypi orakunankupaq. ²⁹ Chaypi mañakushaqtinmi, Jesuspa uyanqa qonqayllamanta huk niraqman tukuran. Hinallataqmi p'achanpas sumaq k'ancharishaq yuraqman tukuran. ³⁰ Hinaqtinmi qonqayllamanta chaypi rikhuriranku, Diosmanta yachachiq Moiseswan, hinallataq ñawpaq profeta Eliaspiwan ima. Hinaspan paykunaqa Jesuswan parlaranku. ³¹ Moisespas hinallataq Eliaspas muyuriqninkupi hanaq pachamanta k'anchaywan muyurisqa rikhuriranku. Hinaspan Jesuswan parlaranku, imaynatas Jerusalén llaqtapi Jesús wañuchisqa kananmanta, hinallataq kawsarimuspa hanaq pachaman ripunanmantawan ima. ³² Hinaqtinmi Pedroqa paywan kushka kaqkunapiwan anchata puñuywan aysachikuspanku puñuy puñusharankuña. Hinaspan qonqayllamanta rikch'ariskanku, Jesustaqa Moiestawan, hinallataq ñawpaq profeta Eliastawan kushkata, Diospa sumaq k'anchayninwan muyurichisqata rikuranku. ³³ Chaypin Moisesqa, Eliaspiwan ña ripunankupaqña kashaqtinku, Pedroqa Jesusta khaynata niran:

—Yachachikuq jallinmi kaypi kasqaykuqa! Munaqtiykiqa, kinsa ramadatayá ruwarusaqku: hukninta qanpaq, hukninta Moiespaq, huknintataq Eliaspaq, nispa.

Pedroqa chaykunataqa rimaran mana allinta piensariskanmi. ³⁴ Chaykunata Pedro rimashaqtinmi, huk phuyu urayamuspa paykunata tapaykuran. Chayta rikuspankun

Jesupa kinsantin discipulonkunaqa anchata mancharikuranku. ³⁵ Hinaqtinmi phuyu ukhumanta Diospa rimamusqanta, paykunaqa uyariranku khaynata:

—¡Paymi munakusqay Wawáy! Qankunaqa payta uyarispayá kasukuychis, nispa.

³⁶ Chay rimamusqanta uyariruspankun, Jesupa kinsantin discipulonkunaqa manaña rikurankuchu chay ishkaynin qarikunataqa. Aswanmi Jesustaqa sapallantaña rikuranku. Chaykuna rikusqankutan paykunaqa chay p'unchawkunapi mana ni pimanpas willarankuchu.

*Demoniopa ñak'arichisqan jovenmanta
(Mat 17.14-21; Mar 9.14-29)*

³⁷ Paqarisnintin p'unchawmi Jesusqa orqomanta kutimuran kinsantin discipulonkunapiwan. Hinaqtinmi ashka runakunaqa chayta yacharuspanku, Jesupa kasqanman hamuranku paywan tupanankupaq. ³⁸ Hinaqtinmi huk runa llapallan runakunapa chawpinmanta qaparimuspa Jesusta valekuran khaynata:

—Yachachikuq, ruegoakuykin kay sapallan qari wawayta qawaykapuwanaykipaq. ³⁹ Paytan huk demonio qonqayllamanta qaparichin paypi kasqanrayku; hinallataq anchata khatatatachin; saynallataqmi simimantapas posoqotaraq aqtuchin. Saynata ñak'arichispanmi sasallataña kacharin. ⁴⁰ Chaymi noqaqa discipuloykikunata ruegoakurani, chay demoniota qarqonankupaq. Ichaqa manataqmi qarqoyta atirankuchu, nispa.

⁴¹ Chaymi Jesusqa niran:

—¡Ay, Diospi mana creeq huchallapi kawsaq saqra runakuna! ¿Hayk'aqkamataq noqari qankunawan kasaq? ¿Hayk'aqkamataq soportasqaykichisrí? nispa.

Saynata nispanmi Jesusqa chay runata niran:

—¡Wawaykita kayman apamuy! nispa.

⁴² Hinaqtinmi chay jovenqa Jesusman ashuyamuran. Chaymi qonqayllamanta demonioqa pampaman joventa wikapaspa, pampapi qospachiran. Hinaqtinmi Jesusqa chay demoniota q'aqhaspa, rimayllanwan qarqoran. Hinaspan chay joventaqa papanman sanotaña entregapuran. ⁴³ Chaypi kaq runakunañataqmi Diospa ruwasqankunata rikuspanku, anchata admirakuranku.

*Jesusmi huktawan willakuran wañunanmanta
(Mat 17.22-23; Mar 9.30-32)*

Jesupa tukuy ima ruwasqankunawanmi, runakunaqa ancha admirasqallaña kasharanku. Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata khaynata niran:

⁴⁴ —Allinta uyariychis kay nisqayta. Noqa, Diosmanta Hamuq Runaqa, cheqniwaqniy runakunamanmi entregasqa kasaq, nispa.

⁴⁵ Ichaqa paywan kaq discipulonkunaqa manan entienderankuchu, Jesupa rimasqankunaqa pakasqa hina kasqanrayku. Hinaqtinmi paykunaqa mancharikuspanku mana tapurankuchu ima ninantas Jesús niran chayta.

*Jesupa discipulonkuna discutinaku-sqankumanta
(Mat 18.1-5; Mar 9.33-37)*

⁴⁶ Huk p'unchawmi Jesuspa discipulonkunaqa discutinakuranku, mayqenninkus paykuna ukhumanta aswan más importante kanankumanta. ⁴⁷ Chaymi Jesusqa discipulonkunapa piensasqanta yachaspa, huk warmachata waqyaran. Ladonpi sayaykachispataqmi, ⁴⁸ paykunata khaynata niran:

—Pipas kay warmachata sutiypi chashkiqqa, noqatan chashkiwan. Hinallataq pipas noqata chashkiwaqqa, hanaq pachamanta mandamuwaqniy Dios Taytayan chashkin. Qankuna ukhumanta mayqennykichispas humilde kaqmi, aswan más importante kanqa, nispa.

Jesucristopa favorninpi kaqkunamanta
(Mar 9.38-40)

⁴⁹ Jesuspa discipulon Juanmi khaynata niran:

—Yachachikuq, huk runatan rikuramuyku qanpa sutiykiipi runakunamanta demoniokunata qarqoshaqta. Chaymi noqaykuqa prohibimuyku noqanchis partemanta mana kashaspaqa, sutiykiipi chaykunata ama ruwananpaq, nispa.

⁵⁰ Chayta uyarispanmi Jesusqa niran:

—Ama saynataqa prohibiychishchu. Pipas mana contranchispi kaqqa, favorninchispin kashan, nispa.

Juanta Jacobotawan Jesús q'aqchasqanmanta

⁵¹ Hanaq pachaman kutinanpaq tiempo yaqaña cumplikushaqtinmi, Jesusqa proponekuran Jerusalén llaqtaman rinanpaq. ⁵² Hinaqtinmi Jesusqa huk runakunata mandaran, Samaria provincia lawpi huk llaqtaman rinankupaq.

Hinaspa chaypi huk wasita mashkaspa Jesuspa samananpaq alistamunankupaq. ⁵³ Ichaqa, chay Samaria llaqtapi tiyaq runakunaqa, Jesustaqa manan samachiyta munarankuchu, Jerusalén llaqtaman risqanta yacharuspanku. [Nota: Samaria llaqtapi tiyaq runakunaqa, creerankun Samaria llaqtallankupi Diosta yupaychanankupaq. Chaymi Jesustaqa mana samachiyta munarankuchu, Jesusqa Diosta yupaychananpaq Jerusalén llaqtaman risqanrayku]. ⁵⁴ Chaymi Juanqa Jacobopiwan chay runakunapa rimasqankuta uyarispanku, Jesusta khaynata niranku:

—Señor, munaqtiykiqa {ñawpaq profeta Elías hinayá} Diosmanta mañakuspayku, hanaq pachamanta nina rawrayta urayachimusaqku, kay runakunata ruphananpaq, nispanku.

⁵⁵ Chaymi Jesusqa paykunata q'aqcharan {khaynata:

—¿Manachu yachankichis ima espíritus qankunapi kasqanta? ⁵⁶ Noqa, Diosmanta Hamuq Runaqa hamuni, manan kay pachapi runakunata infiernoman kachayunaypaqchu. Aswanqa hamuni infiernoman riqkunata salvanaypaqmi}, nispa.

Chaymantan paykunaqa huk law llaqtaman riranku.

*Jesusta qatikuy munaq runakunamanta
(Mat 8.19-22)*

⁵⁷ Ñanta rishaqtinkun Jesusta huk runa niran:

—Qantaqa maytaña riqtiykipas noqaqa qatikusqaykin, nispa.

58 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Atoqkunapaqa kanmi puñunankupaq t'oqokuna. Alton phawaq pichinkukunapapas kanmi puñunankupaq lugarninku. Ichaqa noqa Diosmanta Hamuq Runapaqa manan kanchu mayman haykuspa puñunaypaqpas, nispa.

59 Saynata nispanmi Jesusqa huk runatañataq niran:

—¡Hakuchi noqawan! nispa.

Hinaqtinmi chay runaqa niran:

—Señorlláy, primertaqa dejaykuwayraq papay wañuqtin p'amparamunaykama. Chaymantaña qantaqa qatikusqayki, nispa.

60 Chaymi Jesusqa contestaran:

—Ama saynataqa piensaychu. Diospi mana creeq runakunaqa, wañusqa hinan kashanku. Hina paykunaqa wañusqa masinkuta p'ampamushachunku. Aswan qanqa riy; hinaspa runamasiykikunaman Diosmanta allin willakuykunata willamuy, nispa.

61 Huk runañataqmi Jesusta nillarantaq:

—Señorlláy, noqaqa qanwanmi riyta munani; aswanqa dejaykuwayá, primerta wasiyman rispa, familiaykunamanta despedirakamunaypaq, nispa.

62 Chaymi Jesusqa payta niran:

—Pipas takllawan yapushaspa qepan lawta qawaspa wiksu-wiksuta yapuq runaqa, manan valenchu allinta yapunanpaqqa. Saynallataqmi ima ruwaypipas ishkayaq runaqa, Diospaq llank'ananpaqqa manan valenchu, nispa.

10

Qanchis chunka ishka-yaniyoq discipulokunamanta

¹ Chaymantan Jesusqa akllaran qanchis chunka ishka-yaniyoq discipulonkunata. Hinaspan ishka-ishkayta comisionaspa mandaran, may llaqtakunamansi Jesús rinan karan, chay llaqtakunaman paykuna rinankupaq. *[Nota: Wakin ñawpaq pergaminokunapin escribisqa kashan qanchis chunka discipulokunamanta; wakinpiñataqmi escribisqa kashan qanchis chunka ishka-yaniyoq discipulokunamanta].*

² Paykunatan Jesusqa khaynata niran:

—Ashkan cosechanaqa kashan. Ichaqa Diosmanta willakuq runakunan chikallan kanku. Chayraykuyá qankunaqa Diosman orakuychis, yachachiq runakunata mandamunanpaq, saynapi llapallan runakunaman Diosmanta allin willakuykunata willamunankupaq, nispa.

³ Kunanyá qankunaqa tukuy imamanta allinta cuidakuspa riychis. Noqan qankunataqa mandashaykichis atoqkunapa kasqanman ovejakunata hina.

⁴ Hinaspapas qankunaqa aman apankichishchu qolqeta, mochilata, nitaq husut'atapas cambiakunaykichispaqqa. Saynallataq ñan risqaykichispiqa, aman piwanpas unayta parlaspachu demorankichis.

⁵ Mayqen wasiman chayaspaykichispa, llapallan chay wasipi kaq runakunatayá rimayukunkichis khaynata: “Hawkayay qankunapi kachun”, nispa.

⁶ Chay wasipi hukllapas allin runa kaqtinga, qankunapa chay rimayukusqaykichisman hinan paykunapi chay hawkayay cumplikunqa.

Sichus mana allin runakuna kaqtinkun ichaqa, qankunapa rimayukusqaykichis hawkayaytaqa mana paykunaqa chashkingakuchu. ⁷ Wasin-wasin samapakuqqa aman purinkichishchu. Aswanqa huk wasillapiyá samapakunkichis. Hinaspapas chay wasiyocpa kapusqanman hina qosusqaykichistayá mikhunkichispas, hinallataq tomankichispas. Ichaqa huk llank'aq runaqa, chashkingapunin pagontaqa. ⁸ Mayqen llaqtaman chayaqtiykichispas, sichus runakuna allinta chashkisunkichis chayqa, ima mikhuna qosusqaykichistapas, mikhuychis. ⁹ Saynallataq, chay llaqtapi kaq onqosqakunatapas sanoyachiychis. Hinaspa paykunatapas niychis: “Diospa gobiernanan p'unchawmi ña chayamushanña qankunaman”, nispa. ¹⁰ Hinallataq may llaqtamanpas chayaqtiykichis, runakuna mana allintachu chashkisunkichis chayqa, callekunaman lloqsispaykichis, runakunata niychis khaynata: ¹¹ “Llaqtaykichispa allpan chakiykuman ratamuqtapas thaptikuykun, saynapi qankunaqa mana allin runakuna kasqaykichista yachanaykichispaq. Ichaqa yachaychisyá Diospa gobiernanan p'unchawmi ña chayamushanña qankunamanpas”, nispa. ¹² Cheqaqtapunin niykichis, juicio p'unchaw chayamuqtinqa, Diosmi castiganqa Sodoma llaqtamantapas aswan mastaraq chay mana chashkisunqiykichis llaqtataqa, nispa.

*Diospa palabranta mana uyariy munaq runakunamanta
(Mat 11.20-24)*

¹³ Jesusqa nillarantaqmi:

—Ay jımaynaraq kankichis Corazín llaqtapi tiyaq runakuna! Ay jımaynaraq kankichis Betsaida llaqtapi tiyaq runakuna! Qankunapa llaqtaykichispin ashka milagrokunata ruwarani. Sichus Tiro llaqtapi hinallataq Sidón llaqtapipas chay milagrokunata ruwayman karan chayqa, paykunaqa huchankumanta wanakuspankun rikuchikunkuman karan Diosman kutirikusqankuta, qashqa p'achakunawan p'achakuspanku, hinallataq ushpa hawakunapi tiyaspanku ima. *[Nota: Israel nación llaqtapi tiyaq ñawpaq runakunaqa, ushpa hawakunapın tiyaranku, llakisqa kasqankuta runakunawan rikuchikunankupaq].*

¹⁴ Chayraykun juicio p'unchawpiqa, Tiro llaqtapi hinallataq Sidón llaqtapi tiyaq runakunamantapas aswan mastaraqmi castigasqa kankichis, qankuna Corazín llaqtapi tiyaq runakuna, hinallataq Betsaida llaqtapi tiyaq runakunapas. (Saynataqa castigasqa kankichis, Diosman mana kutirikusqaykichisraykun). ¹⁵ ¡Capernaúm llaqtapi tiyaq runakuna! ¿Creenkichishchu Dios qankunata hanaq pachaman oqarisunaykichista? ¡Manan! Aswanmi qankunaqa nina rawray infiernopa aswan más ukhu-ukhunmanraq wikch'uyusqa kankichis, nispa.

¹⁶ Chaykunata niruspanmi Jesusqa discipulonkunata khaynata niran:

—Qankunapa rimasqaykichista uyariq runakunaqa, noqatan uyariwan. Qankunata mana uyariq runakunan ichaqa, noqatapas mana uyariwanchu. Hinallataq qankunata

mana chashkiqqa, noqatapas manan chashkiwanchu, nitaqmi mandamuwaqniy Diostapas chashkinchu, nispa.

Jesuspá qanchis chunka ishkañniyoq discipulónkuna kutimusqanmanta

¹⁷ Jesuspá qanchis chunka ishkañniyoq comisionasqan discipulónkunan kusişqallaña kutimuspanku Jesusman willaranku khaynata:

—Señor, sutişkipi qarqoqtişkuqa demoniokunapas kasuwankun, nispa.

¹⁸ Chaymi Jesusñataş paykunata khaynata niran:

—Arí, Satanastan rikurani rayo hina cielomanta urmayamuşta. ¹⁹ Atiytan qoraykichiş enemigoykichiş diablota vencişaykichişpaş, hinallataş mach'aşwaykunawan otaş ato-atoşkunawan qonşayllamanta tupaştişkichişpas, mana imanasunaykichişpaş.

²⁰ Ichaşa amayá qankunaşa kusişkuşchishchu demoniokunata vencişuspaş; aswanşa hanaş pachapi sutişkichiş escribişqa kaşşanwanyá kusişkuşchis, nispa.

Jesuspá kusişkunmanta

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Chay ratollapin Santo Espiritupa yanapayninwan anchata kusişkupaş, Jesuşqa khaynata niran:

—Dios Taytalláy, şantan alabayki, şanmi kanki hanaş pachapipas, hinallataş kay pachapipas kamachişqa. Tukuy ruwasşaykikunatan yachaş tukuş runakunamanşa mana rikuchirankichu. Aswanmi pişi yachañniyoş wawa hina kaş runakunallaman kaykunataşa yachanankupaş

rikuchiranki. Sayna ruwasqaykimantan graciasta qoyki. Arí, Dios Taytalláy, sayna kanantan qanqa munaranki, nispa.

²² Jesusqa chaypi kaq runakunatan nillarantaq:

—Dios Taytaymi qoykuwaran tukuy imakunata. Noqataqa manan ni pipas allintaqa reqsiwanchu, aswanqa Dios Taytallaymi. Manataqmi Dios Taytaytaqa ni pipas reqsinchu; aswanqa noqa wawallanmi reqsini. Noqan runakunataqa akllani, paykunapas Dios Taytayta noqa hina reqsinankupaq, nispa.

²³ Chaymantan Jesusqa discipulonkunata sapallankupiña khaynata niran:

—Mayna kusişqan qankunapa rikusqaykichista rikuy runakunaqa. ²⁴ Cheqaqtapunin niykichis, Diosmanta ashka willakuq profeta runakunan, hinallataq kay pachapi kamachiq runakunapas, qankunapa rikusqaykichistan rikuyta munaranku; hinaspapas qankunapa uyarisqaykichistan uyariyta munaranku. Ichaqa manan rikurankuchu nitaqmi uyarirankupashchu, nispa.

Samaria llaqtayoq runamanta

²⁵ Huk p'unchawmi leykunata yachachiq runa, Jesusta pantachispa p'enqayman churayta munaspa tapuran khaynata:

—Yachachikuq, ¿imatataq noqari ruwayman, wañuruspa, Diospa ladonpi wiñaypaq kawsanaypaqrí? nispa.

²⁶ Chaymi Jesusqa payta contestaran:

—¿Ima nispataq Moisespa escribisqan leypiri nishan? nispa.

27 Hinaqtinmi leykunata yachachiq runaqa khaynata niran:

—“Señor Diosniykitan munakunki tukuy songoykiwan, tukuy vidaykiwan, tukuy kallpaykiwan, hinallataq tukuy yuyayniykiwan ima. Saynallataqmi runamasiykitapas qan kikiykita hina khuyakunayki”, nispa [*Levítico 19.18; Deuteronomio 6.5*].

28 Chaymi Jesusñataq niran:

—¡Allinmi nisqaykiqa! Chaykunata ruwaspaykin Diospa lardonpiqa wiñaypaq kawsanki, nispa.

29 Hinaqtinmi leykunata yachachiq runaqa allinpi qepayta munaspa, Jesusta kaqmanta tapuran:

—¿Pitaq noqapa runamasiyri? nispa.

30 Chaymi Jesusqa kay willakuyta willaran:

—Huk p'unchawmi huk runa Jerusalén llaqtamanta Jericó llaqtaman risharan. Hinaqtinmi ñan risqanpi, suwakunaga hap'iruspanku nishuta maqaspanku tukuy kaqninkunatapas qechuranku. Hinaspan chay runataqa wikapatamuranku yaqa wañusqata hinaña. 31 Hinaqtinmi chay ñanninta Israel nación llaqtayoq huk sacerdote runa rishaspan, chay k'irisqa runata karullamanta qawarispas pasatamuran. 32 Hinallataqmi

chay ñanninta rillarantaq Jerusalén templopi sacerdotekunata yanapaq Israel llaqtamanta huk Leví runa. Paypas chay k'irisqa runata rikuspan, huk lawman muyurispas pasatamuran.

33 Saynallataqmi Samaria law llaqtamanta huk runapas chay ñanninta rillasharantaq. Paymi (ichaqa huk law nación llaqtayoq runa

kashaspanpas), chay k'irisqa runata rikuruspa, anchata khuyapayaran. ³⁴ Chaymi chay k'irisqa runaman ashuyuspa, k'irinkunata vinowan hinallataq aceitewan ima hampiran. Chaymantan k'irinkunata wataruspa, asnonman montachispa, samana wasiman apaspa, chaypi cuidaran. ³⁵ Chay samana wasimanta ripuspanñataqmi, wasiyuqman ishikay p'unchaw jornal qolqeta qotamuran, khaynata nispan: “Kay k'irisqa runata allinta atiendeykapuwanki. Sichus masta gastanki chayqa, kutimuspaymi pagapusqayki”, nispa.

³⁶ Jesusqa saynata willaspanmi, leykunata yachachiq runata tapuran:

—¿Qanri ima ninkitaq? Chay kinsantin runamantari, ¿mayqen kaqtaq runamasinta khuyapayaqri? nispa.

³⁷ Hinaqtinmi leykunata yachachiq runaqa niran:

—Chay k'irisqa runata khuyapayaspa yanapaq runan, nispa.

Chaymi Jesusñataq niran:

—Qanpas ripuspayki saynata ruwamuy, nispa.

Mariamanta Martamantawan

³⁸ Jesusqa discipulonkunapiwanmi Jerusalén llaqtaman rishaspanku, huk llaqtaman chayaranku. Hinaqtinmi chay llaqtapi tiyaq Marta sutiyuq warmiqa wasinpi samachiran.

³⁹ Martapaqa karanmi huk hermanan María sutiyuq. Mariaqa Jesuspa yachachisqankunatan ñawpaqninpi tiyayuspa uyariran. ⁴⁰ Ichaqa Martañataqmi mikhuna ruwaypi hinallataq wasipi tukuy ruwanakunapi afanakuspa, Jesuspa

yachachisqankunataqa mana uyariranchu. Chaymi Martaqa Jesusman ashuyuspa khaynata niran:

—Señorlláy ¿manachu qanman imapas qokusunki hermanay mana yanapawaqtin? Niy, ima ruwayllapipas yanapawananpaq, nispa.

⁴¹ Hinaqtinmi Jesusqa Martata contestaran:

—¡Ay, Marta, Marta! ¿Imanaqtintaq qanri wasipi tukuy ima ruwanakunawan ancha afanasqallaña kashankirí? ⁴² Ichaqa ima ruwaykunaman-tapas aswan más allinqa, yachachisqaykunata uyariymi. Chaymi Mariaqa, aswan más allinnin kaqta akllarukun. Chay yachasqantaqa manan ni pipas qechunqachu, nispa.

11

Imaynata mañakunapaq Jesuspa yachachisqan-manta

(Mat 6.9-15; 7.7-11)

¹ Huk p'unchawmi Jesusqa riran huk lugarman Diosmanta mañakuq. Mañakuyta tukuruqtinmi, huknin kaq discipulon ashuyuspa khaynata niran:

—Señor, yachachiwayku Diosmanta mañakuyta, imaynan Bautizaq Juanpas discipulonkunaman yachachiran saynata, nispa.

² Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Qankunaqa khaynatayá mañakunkichis:

“Hanaq pachapi Dios Taytayku, sutyiki yupay-chasqa kachun.

Hamuy noqaykuman sumaqta kamachi-wanaykikupaq. Munayniyki ruwasqa

kachun, imaynan hanaq pachapipas hinallataq kay pachapipas.

³ Sapa p'unchawtaq t'antaykuta qowayku.

⁴ Tukuy huchaykutapas perdonawayku, imaynan noqaykupas perdonayku contraykupi mana allin ruwaq runakunatapas chay hinata. Amataq dejawaykuchu tentasqa kanaykuta, aswan mana allinmanta waqaychawayku”, nispa.

⁵ Jesusqa nillarantaqmi:

—Qankunamanta icha mayqenniychispas kushka tuta horasta amigonpa wasinman rispa, ¿khaynata ruegoakunmanchú? “Amigo, aynillapaq kinsa t'antaykita manuykuway. ⁶ Huk visitaymi viajemanta wasiyman chayaramun. Chaymi payman qonaypaq mana ni ima mikhunaypas kanchu”, nispa. ⁷ Saynata mañakuqtinga wasin ukhumantan chay amigonqa khaynata nimunqa: “Ama ch'urmichamuwaychu. Wishq'asqañan punkupas kashan. Manan t'antata qanman qonaypaqqa hatarimuymanñachu. Noqaqa wawaykunapiwanmi puñushaniña”, nispa. ⁸ Saynata amigon nimushaqtinpas, wasinpa punkunta tocapayasqanraykun, chay amigonqa phiñakushaspapas hatarimunqan. Hinaspan mañakusqantaqa qonqapuni. Chaytaqa ruwanqa, punkuta tocapayasma, nishuta fastidiasqanraykun. ⁹ Chaymi noqaqa niykichis: Diosmanta mañakuychis, payqa qosunkichismi. Mashkaychis, tarinkichismi. Punkuta toqaychis, kichamusunkichismi. ¹⁰ Pipas Diosmanta

mañakuqmi, chashkin. Mashkaqmi, tarin. Waqyakuqtintaqmi, punkuta kichamun.

¹¹ ¿Mayqennyikichistaq wawaykichis t'antata mañakusuqtiykichis, huk rumita qoykuwaqchís? Otaq ¿challwata mañakusuqtiykichispas, mach'aqwayta qoykuwaqchís? ¹² Otaq ¿runtuta mañakusuqtiykichispas ato-atoqta qoykuwaqchischú? ¹³ Qankunaqa mana allin runakuna kashaspaykichispas, wawaykichismanga allin kaqkunatan qoyta yachankichis. Saynallataqmi qankuna mañakuqtiykichispas, hanaq pachapi Dios Taytaykichisqa qosunkichis aswan mastaraq Santo Espiritunta, nispa.

*Jesuspa contranpi runakuna rimasqankumanta
(Mat 12.22-30; Mar 3.20-27)*

¹⁴ Huk runan rimayta mana atiranchu ukhunpi demonio kasqanrayku. Chay runamantan Jesusqa qarqoran demoniota. Hinaqtinmi demonio lloqsiruqtin, chay runaqa yapamanta rimaran. Chayta rikuspankun chaypi kaq runakunaqa anchata admirakuranku. ¹⁵ Wakin runakunañataqmi Jesuspa contranpi rimaranku khaynata:

—Kay Jesusqa demoniokunapa jefen Beelzebú sutiyoq diablopa atiyinwanmi runakunamanta demoniokunataqa qarqon, nispanku.

¹⁶ Wakin runakunañataqmi Jestusta pantachiyta munaspanku niranku:

—Cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Runa kaspaykiqa, huk milagrota ruway rikunaykupaq, nispanku.

¹⁷ Chaymi Jesusqa runakunapa piensasqanta yachaspa, paykunata niran:

—Huk nación llaqtapi tiyaq runakuna cheqninakuSPA rakinakuŋqa chayqa, chay nación llaqtapa purmapuŋan. Saynallataqmi huk wasipi tiyaq runakuŋapas cheqninakuSPA kawsanqaku chayqa, maqanakuspan qarqonakuŋqaku hinallataq rakinakuŋqaku ima. ¹⁸ Sichus diablopas paykunapura rakinasqa kanman chayqa, ¿imaynataq kanman kaq atiyñillayoqri? Kaytaqa niykichis, demoniokunapa jefen Beelzebupa atiyñinwanmi runakuŋamanta demoniokunata qarqon niwasqaykichisraykun. ¹⁹ Sichus noqa Beelzebupa atiyñinwan demoniokunata qarqoni chayri, ¿qankunapa discipuloykichismanri, pitaq atiyta qon runakuŋamanta demoniokunata qarqonanpaqri? Sichus qankuna kunan contestawankichis: “Diosmi chay atiyta qowanku”, nispa, hinaqtinga llapallan runakunan yachanqa qankunaqa pantaypi kasqaykichista. ²⁰ Aswanqa, sichus noqa, Diospa atiyñinwan runakuŋamanta demoniokunata qarqoni chayqa, yachanaykichismi Diospa kamachinan sumaq p'unchawkuna qankunapa sonqoykichisman chayamusqanta.

²¹ Saynallataqmi niykichis, sichus huk allin armasqa kallpasapa runa allinta wasinta cuidanqa chayqa, manan ni pipas kapuqninkunataqa suwakuyta atinmanchu.

²² Ichaqa paymanta más kallpayoq runa hamuspanmi, chay kallpayoq runataqa vencia. Hinaspan armankunata qechuspa, tukuy kaqninkunatapas amigonkunaman rakinqa. [Nota: Armasqa runaqa, diablón. Ichaqa

aswan más kallpayoq runañataqmi, Jesucristo].

²³ Sichus qankuna noqapa ruwasqaykunawan mana acuerdopichu kankichis chayqa, noqapa contraypin kashankichis. Sichus qankuna pitapas Diosman mana pusaysiwankichishchu chayqa, runakunatan Diosmanta astawanraq karunchashankichis, nispa.

Runaman kutimuq demoniomanta

(Mat 12.43-45)

²⁴ Jesusqa nillarantaqmi:

—Runamanta huk demonio lloqsispaqa, ch'inñeq desierto ch'aki lugarkunapin purin samanapaq huk lugarta mashkaspa. Manaña tarispataqmi nin: “Aswanyá kutipusaq maymantachus lloqsimurani chay wasiyman”, nispa. ²⁵ Kutispataq chay runapa sonqonta tarin sumaq allichasqata, imaynan huk wasipas sumaq pichasqa kanman hinata. ²⁶ Saynata tarispanmi, chay demonioqa kutispa mashkamun paymanta aswan más millay qanchis demoniokunata. Hinaspanmi chay runaman haykuspanku sonqonpi tiyanku. Chaymi chay runapa vidanqa ñawpaq vidanmantapas aswan más millayraq kanqa, nispa.

Pikunas ancha kuisqa kanankunamanta

²⁷ Chaykunata Jesús rimashaqtinmi, ashka huñunasqa runakunapa chawpinmanta, huk warmi altota rimaspa nimuran:

—¡Mamitaykiqa sumaqtachá kusikushan, qanta onqokuspa uywasusqaykimanta! nispa.

²⁸ Jesusñataqmi contestaran khaynata:

—¡Aswan ancha kususqaqa kanqaku, Diospa palabranta uyarispa kasukuq runakunan! nispa.

*Runakuna milagro rikuy munasqankumanta
(Mat 12.38-42; Mar 8.12)*

²⁹ Jesuspa kasqanmanmi astawanraq runakuna huñunakamuranku yachachisqankunata uyarinankupaq. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Mana allin ruwaq runakuna, qankunaqa milagro ruwanaytaraqmi munashankichis noqapi creenaykichispaq. Ichaqa manan Diosqa ni ima milagrotapas ruwanqachu qankuna rikunaykichispaqqa. Aswanqa Diosmanta willakuq profeta Jonasta imachus pasaran, saynatan qankuna ukhupipas noqawan pasasqanta rikunkichis. ³⁰ Imaynan profeta Jonaspas huk milagro hina enviasqa karan Nínive llaqtapi tiyaq runakunapaq, saynallataqmi noqa Diosmanta Hamuq Runapas, huk milagro hina kasaq, mana allinpi kawsaq runakunapaq. ³¹ Sabá nacionniyoq reinapas juicio p'unchawpiqa kawsarimuspanmi, qankunapa contraykichispi rimanqa Dios castigasunaykichispaq. Israel nación llaqtapi rey Salomón gobiernashaqtinmi, chay reinaqa karu llaqtamanta hamuran, rey Salomonpa yachayninta uyarinanpaq. Qankunataqmi ichaqa noqapa yachachisqayta mana ni uyariytapas munankichishchu, rey Salomonmantapas aswan más yachayniyoq kashaqtiypas. ³² Nínive llaqtapi tiyaq runakunan, Diosmanta willakuq profeta Jonás willakuqtin,

huchankuta saqespanku Diosman kutirikuranku. Chaymi juicio p'unchaw chayamuqtinga, chay Nínive llaqtapi tiyaq runakunapas kawsarimuspanku, qankunapa contraykichispi rimanqaku, Dios castigasunaykichispaq. Saynataqa rimanqaku, qankunaman kay allin willakuykunata willashaqtiypas, huchaykichis-manta mana wanakusqaykichisraykun. Noqaqa Jonasmantapas aswan más importanten kaypiqa kashani, nispa.

K'anchay hina kananchismanta
(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ Jesusqa nillarantaqmi:

—Manan ni pipas mecherotaqa ratachin pakananpaqchu, nitaq cajonpa ukhunman churananpaqchu. Aswanqa alto patamanmi churanku, chaymanta wasiman llapallan haykuq runakunata allinta k'anchamunanpaq. ³⁴ Saynallataqmi runapa ñawinpas huk mechero hina kashan, enteron aycha cuerponta k'anchayunanpaq. Chaymi chay k'anchayta allinta rikuspaykichisqa, tukuy imatapas allinta ruwanaykichis, (Diospa yachachikuyninta allinta chashkisqaykichisrayku). Sichus chay k'anchayta yanqa tuta-tutallata rikuspaykichisqa, Diospa yachachikuynintapas manan allintachu chashkinkichis. ³⁵ Chayraykuyá qankunaqa allinta cuidakuychis, qankunapa k'anchayniykichis ama tutayanapaq. ³⁶ Sichus enteron cuerpoykichis mana tutayaqpi kaspas, aswan k'anchaypi kanqa chayqa, allintan kawsankichis, imaynan huk mecheropas

k'anchayusunkichisman hinata, nispá.
 [Nota: Mecheroq k'anchayninqa Diospa
 yachachikuyninmi].

*Fariseo religionniyoq runakunata Jesús
 q'aqchasqanmanta*

(Mat 23.1-36; Mar 12.38-40; Luc 20.45-47)

³⁷ Jesús rimayta tukuruqtinmi, huk fariseo religionniyoq runa Jesusta wasinman invitaran, paywan kushka mikhunankupaq. Chaymi Jesusqa fariseo runapa wasinman rispa, mesapi mikhuq tiyayuran. ³⁸ Chay fariseo religionniyoq runañataqmi anchata admirakuspa Jesusta qawaran, Moisespa leyninman hina makinta mana mayllikuspa mesapi mikhuq tiyayuqtin. ³⁹ Chaymi Jesusqa chay fariseo religionniyoq runata khaynata niran:

—Qankuna fariseo religionniyoq runakunaqa tazatapas platotapas hawallantan mayllinkichis, ukhuntataqmi ichaqa qenlillata saqenkichis. Saynan qankunapas runakunapa rikunallanpaq allinllaña kashankichis, sonqoykichis ukhupitaqmi ichaqa piensashankichis suwakuyllapi, hinallataq mana allinkuna ruwaykunallapi ima.

⁴⁰ ¡Qankunaqa mana yachayniyoq roqro uma runakunan kankichis! ¿Manachu yachankichis hawantapas ukhuntapas, Dios ruwasqantari?

⁴¹ Qankunapa ruwasqaykichiswan Dios anchata kusikunanpaqqa, kaqniykichismantan wakchakunaman qonaykichis tukuy khuyakuywan.

⁴² Ay, ¡imaynaraq fariseo religionniyoq runakuna kankichis! Qankunaqa anchatan

preocupakunkichis Moisespa escribisqan leykunaman hina Diosman diezmoykichis qoypi, hierba buenaykichismanta, rudaykichismanta, hinallataq huertaykichispi wiñaqkunamantapas. Ichaqa qankunaqa qonqarapunkichismi runamasiykichispaq allin kaqkunata ruwayta, hinallataq Diosta khuyakuytapas. Kaykunatan qankunaqa ruwanaykichis karan, diezmoykichista Diosman qoyta mana qonqaspalla.

⁴³ Ay, jimagaynaraq fariseo religionniyoq runakuna kankichis! Qankunaqa Diosmanta yachachina sinagoga wasikunapin, ñawpaqpi kaq sumaq asientokunallapin tiyaytapas munankichis, saynapi allin yachayniyoq runakuna hina alabasqa kanaykichispaq. Saynallataqmi plazakunapipas allin respetollawanña rimayukunata munankichis.

⁴⁴ Ay, jimagaynaraq fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas kankichis! Qankunaqa allpa ukhupi alma p'ampasqa asnarishaq hinan kankichis, ishkey uya runakuna. Chaymi runakunaqa hawaykichispi purin mana cuentata qokuspalla, nispa.

⁴⁵ Jesuspa rimasqankunata uyarispanmi, leykunata yachachiq huknin kaq runaqa, Jesusta khaynata niran:

—Yachachikuq, chaykunata rimaspaqa, noqaykutapas k'amiwashankikun, nispa.

⁴⁶ Chaymi Jesusqa paykunatapas khaynata niran:

—Ay, ¡leykunata yachachiq runakuna, imaynaraq kankichis! Qankunaqa mana ruway atina kamachikuykunatan costumbreykichisman hinalla runakunaman yachachishankichis. Ichaqa manataqmi qankunaqa ni huk dedollaykichiswanpas yanapankichishchu chay kamachikuykunata cumplinankupaqqa. Chay yachachisqaykichis kamachikuykunaqa huk llaşa q'epi hinan paykunapaqqa.

⁴⁷ Ay, ¡imaynaraq kankichis! Qankunapa ñawpaq abueloykichiskunan Diosmanta willakuq profetakunata wañuchiranku. Chay abueloykichiskuna hina kaspaykichismi, qankunapas kunanqa runakuna qawasunallaykichispaq, chay profetakuna p'ampasqaykichispa hawanpi sumaq labrasqa rumikunawan nichukunata ruwashankichis.

⁴⁸ Chaykunata ruwaspaykichismi qankunaqa, ñawpaq abueloykichiskunawan acuerdopi kashankichis. Paykunan Diosmanta willakuq profetakunata wañuchiranku. Qankunañataqmi ichaqa profetakunapa p'ampasqa hawanpi kunan nichukunata ruwashankichis sumaq labrasqa rumikunawan, saynapi allin rikusqa kanaykichispaq.

⁴⁹ Chaymi Diosqa ancha yachayniyoq kaspas qankunamanta khaynata niran: “Noqamanta willakuq profetakunata, hinallataq apostolkunatawan mandamuqtiymi, wakinta wañuchinkichis, wakintañataqmi llaqtan-llaqtan qatikachaspa ñak'arichinkichis”, nispa. ⁵⁰ Chayraykun niykichis, Diosmi qankunamantaqa cuentata mañasunkichis, kay

pacha qallariyninmantapacha, Diosmanta willakuq llapallan profetakuna wañuchisqa kasqanmanta. ⁵¹ Ñawpaq Adanpa wawan Cainmi hermanon Abelta wañuchiran. Chay tiempomantapachan, asta Diosmanta willakuq profeta Zacariaskama, Diosqa cuentata mañasunkichis, paykuna wañuchisqaykichismanta. Profeta Zacariastaqa ñawpaq abueloykichiskunan wañuchiranku templopi altarmanta Lugar Santo nisqaman haykunapi.

⁵² Ay, ¡leykunata yachachiq runakuna, imaynaraq kankichis! Qankunaqa yachankichismi imaynatas Diosta reqsinamanta. Ichaqa manataqmi Diosta reqsiy munay runakunataqa, yanaparankichishchu Diosta reqsinankupaqqa, nitaqmi qankunapas Diosta reqsiyta munankichishchu; aswanmi qankunaqa impedirankichis Diosta reqsinankutaqa, nispa.

⁵³ Chaymantan Jesusqa chay fariseo religionniyoq runapa wasinmanta lloqsispa ripuran. Hinaqtinmi leykunata yachachiq runakunaqa, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapiwan ima, anchata phiñakuranku. Hinaspan Jesuspa qepanta riranku astawan tapupayaspanku. ⁵⁴ Paykunaqa Jesusta pantachiyta munaspankun tapupayaranku, sichus imatapas mana allinta rimaruqtinqa, chayman hinallata acusanankupaq.

12

Tukuy imapas yachasqa kananmanta

1 Waranqa-waranqantin runakunan Jesuspa muyuriqninpi tanqanakustinraq huñunasqa kasharanku. Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata khaynata niran:

—Qankunaqa fariseo religionniyoq runakunapa levaduranmanta allinta cuidakuychis. Paykunaqa llullakuspan yachachinku ishkay uya runakuna kasqankurayku. *[Nota: Levaduraqa rikch'akun ishkay uya runamanmi. Imaynan chikachallan levadurapas, masata ashkaman tukuchin, saynallataqmi ishkay uya kaq runapas, chay ishkay uya kayninta ashka runakunaman contagian].*

2 Ichaqa runapa tukuy ima pakallapi piensasqanpas, yachasqan kanqa. Hinallataq pakallapi tukuy ima ruwasqanpas, yachasqallataqmi kanqa. 3 Qankunapuralla tutayaq ukhupi hina rimasqaykichispas, p'unchawpi hinan uyarisqa kanqa. Pakallapi imapas rimasqaykichistapas, llapallan runakunan yachanqaku, nispa.

*Pitas aswan masta manchakunamanta
(Mat 10.28-31)*

4 Jesusqa nillarantaqmi:

—Khuyasqay runakuna, ama manchakuychishchu, sichus runakuna wañuchiyta munasuykichisqa. Paykunaqa chaymanta aswan mastaqa manan ni imatapas ruwaytaqa atinku-manchu. 5 Aswanqa Diosta manchakuychis. Payqa manan kay kawsay vidallaykichistachu qechusunkichisman. Aswanmi payqa ancha atiyniyoq, wañuqtiykichis wiña-wiñaypaq ñak'ariy infiernoman wikch'uyusunaykichispaq.

Chaymi qankunataqa niykichis, Diostayá manchakuychis.

⁶ Ichaqa pishqa pichinkukunatapas ishkay qolqechallamanmi vendekunku. Sayna mana precioyoq kashaqtinpas, Diosqa chay pichinkukunataqa manan qonqanchu.

⁷ Saynallataqmi qankunatapas Diosqa mana qonqasunkichishchu. Hinaspapas Diosqa yachanmi hayk'a chukchayoq kasqaykichistapas. Saynaqa amayá manchakuychishchu, ichaqa qankunan valenkichis ashka pichinkukunamantapas aswan mastaraq, nispa.

*Jesusmanta ama p'enqakuspa willakunamanta
(Mat 10.19-20, 32-33; 12.32)*

⁸ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Pillapas runakunapa ñawpaqninpi mana p'enqakuspa noqamanta rimañqa chayqa, noqapas Diospa llapallan angelninkunapa ñawpaqninpin nillasaqtaq: “Payqa noqapa discipuloymi”, nispa. ⁹ Sichus pipas runakunapa ñawpaqninpi, noqata negawanqa chayqa, noqapas Diospa angelninkunapa ñawpaqninpin negallasaqtaq: “Manan paytaqa reqsinichu”, nispay.

¹⁰ Sichus pipas noqa Diosmanta Hamuq Runapa contranpi rimañqa chayqa, perdonasqan kanqa. Ichaqa, Santo Espiritupa contranpi rimaq runaqa, manan perdonasqachu kanqa.

¹¹ Hinallataq, pipas Diosmanta yachachina sinagoga wasikunaman, otaq juzgadokunaman, otaq autoridadkunapa ñawpaqninman apasunkichis acusasunaykichispaq chayqa, aman

llakikunkichishchu imayna rimanaykichisman-taqa, nitaq imayna contestanaykichismantapas. ¹² Chay rimasqaykichis ratopin, Diospa Santo Espiritun yachachisunkichis imayna contestanaykichispaqpas, nispa.

Qapaq runamanta

¹³ Chaypi kaq ashka runakuna ukhumantan, Jesusta huk runa nimuran khaynata:

—Yachachikuq, wawqeyta niykapuway papaykupa herencia saqewasqankumanta, noqaman tupawaqta qoykapuwananpaq, nispa.

¹⁴ Chaymi Jesusqa contestaran:

—¿Pitaq noqatari churawaran, qankunapa jueznaykichis kanaypaq, otaq herenciay-kichistapas rakiq kanaypaqrí? nispa.

¹⁵ Saynata nispanmi Jesusqa runakunata qawarispa, khaynata niran:

—Amayá qankunaqa tukuy imayoq kayllatachu piensaychis. Ichaqa manan kay pachapi tukuy imayoq kaspachu, kuisqa kankichis, nispa.

¹⁶ Saynata nispanmi, Jesusqa huk willakuyta paykunaman khaynata willaran:

—Huk qapaq runapa chakranmi allinta rururan. ¹⁷ Chaymi chay qapaq runaqa sonqonpi piensaran khaynata:

“¿Imatataq ruwasaq kunarí? ¿Maypitaq waqaychasaq kay cosechaykunatarí? ¹⁸ Aswanyá khaynata ruwasaq: Cosecha waqaychanay wasikunata pashkaruspayá, aswan más hatun wasikunata ruwasaq, chaypi cosechasqaykunata hinallataq llapallan kaqniykunatapas waqaychanaypaq.

¹⁹ Chayta ruwaspaymi noqaqa kikillayta

nikusaq: ‘¡Kunanqa tukuy imaykunapas lliwmi hunt'a waqaychasqa kapuwan ashka wata durawanapaq! ¡Kunanqa samakuspayá mikhukusaq, tomakusaq, hinallataq fiestakunata ruwaspay kusikusaq ima!’ ” nispa. ²⁰ Saynata chay qapaq runa piensashaqtinmi Diosqa niran: “¡Mana piensayniyoq roqro uma runa! Kunan tutan wañunki. Chayri, ¿papaqtaq kanqa lliw hunt'a waqaychasqaykikunari?” nispa.

²¹ Chay willakuyta willaruspanmi, Jesusqa chaypi kaq runakunata khaynata niran:

—Saynallataqmi kay pachapi qapaq runakunawanpas pasanqa. Paykunaqa kay pachal lapin qapaq runakuna kanku. Ichaqa Diospa ñawpaqninpiqa, mana imayoq wakcha runakunan kanku, nispa.

*Ama preocupakuspa kawsanamanta
(Mat 6.25-34)*

²² Chaymantan Jesusqa discipulonkunata khaynata niran:

—Qankunaqa amayá preocupakuychishchu mikhunaykichismanta, nitaq p'achakunaykichismantapas. ²³ Kay pachapi vidaykichisqa valen allin kaqkunata ruwanaykichispaqmi, manan mikhuchinallaykichispaqchu. Saynallataqmi cuerpoykichispas allin kaqkunata ruwanaykichispaq valen, manan sumaqta p'achachinallaykichispaqchu.

²⁴ Qawariychis pichinkukunata. Paykunaqa manan tarpunkuchu nitaq cosechankuchu, nitaqmi cosecha waqaychananku wasinkupas kanchu. Aswanmi paykunamanqa Diospuni

sapa p'unchaw mikhunankupaq qon. Chaymi niykichis, ¡qankunaqa pichinkukunamantapas aswan mastaraqmi Diospaqqa valenkichis! ²⁵ ¿Qankuna creenkichishchu sapa p'unchaw aswan masta afanakuspaykichis, huk p'unchawtawan kawsanaykichispaq, otaq huk chikallantapas wiñaruyta? ²⁶ Ichaqa manan qankunaqa ni chayllantapas ruwaytaqa atinkichishchu. Chayri ¿imanaqtintaq qankunari anchata afanakushankichis kay pachapi tukuy kaqkunamantari?

²⁷ Qawariychisyá campokunapi sumaqlaña wiñaq t'ikakunata. Chay t'ikakunaqa manan llank'ankuchu nitaqmi pushkankupashchu p'achakunankupaqqa. Ichaqa cheqaqtapunin niykichis, Israel nación llaqtapi ñawpaq kamachiq rey Salomonpas, ancha qapaq kashaspapas, manan ni huknin kaq t'ikakuna hinallapas p'achakuranchu. ²⁸ Diosmi chay t'ikakunataqa sumaqta t'ikachispa chikan tiempollapaq wiñachin; ch'akiruqtintaqmi ninaman wikch'uyusqa. Chayri, ¿Diosqa manachu qankunata chay t'ikakunamantapas aswan mastaraq p'achachisunkichisman? ¡Ichaqa qankunamanqa Diosmi qosunkichis tukuy necesitasqaykichista, pisi iñiyniyoq runakuna! ²⁹ Saynaqa, amayá afanakuychishchu nitaq preocupakuychispashchu, mikhunaykichismanta nitaq tomanaykichismantapas. ³⁰ Kay pachapi mikhuymanta, tomaymanta hinallataq p'achakuymantaqa, Diospi mana creeq runakunallan mastaqqa afanakunku. Ichaqa Dios Taytaykichisqa yachanmi imapas

necesitasqaykichistaqa. ³¹ Chaymi niykichis, qankunaqa Diosta mashkaychis. Saynata ruwaspa kawsaqtiykichismi tukuy ima necesitasqaykichistapas Diosqa qosunkichis, nispa.

Hanaq pachapi qapaq kanamanta
(Mat 6.19-21)

³² Jesusqa nillarantaqmi kay willakuyta:

—¡Ama imatapas manchakuychishchu! ¡Qankunaqa khuyasqa ovejaykuna hinan kankichis! Dios Taytaykichisqa munanmi hanaq pacha glorianpi, paywan wiñaypaq kanaykichista. ³³ Chayqa kay pachapi llapallan kaqniykichista vendespayá, wakcha runakunaman rakimuychis. Saynata ruwaspaqa, hanaq pachapin mana mawk'ayaq bolsonman hina tukuy kapuqniykichista hunt'ashankichis. Chaypiqa manan suwakunapas suwakunqachu, nitaqmi phuyu urupas mikhunqachu.

³⁴ Yachaychisyá maypichus qapaq kayniykichis kashan, chayllapitaqmi sonqoykichispas kashan, nispa.

Jesucristota suyanamanta

³⁵ Jesusqa nillarantaqmi:

—Llank'ana p'achaykichiswan p'achasqa hinallayá kaychis; mecheroykichispas ratachisqallayá kachun. ³⁶ Imaynan huk patrona serviq runakunapas, rikch'aspalla suyanku casarakuy fiestamanta patronninku kutimuspa, punkuta tocamuqtin apurayllaman kichanankupaq, saynaya qankunapas listolla kaychis, noqa kutimunayta suyawaspaykichis.

³⁷ Kusişqan kanqaku patronninpa kutimunanta rikch'ashaspalla suyaq runakunaqa. Chaymi cheqaqtapuni niykichis, rikch'ashaspalla suyaq runakunatan, patronninga mesaman tiyaykachinga. Hinaspan kikinpuni paykunaman mikhunata servinga. ³⁸ Chaymi niykichis, chawpi tutatapas otaq imay horastapas, patronnin hamuspa, serviqnin runakunata rikch'ashaspalla suyashaqta tarimunqa chayqa, chay serviqnin runakunaqa ancha kusişqan kanqaku. ³⁹ Yachaychisyá kayta, sichus wasiyuq yachanman imay horastas suwa hamunanta chayqa, allintachá cuidanman, wasinman suwa ama haykumunanpaq. ⁴⁰ Saynayá qankunapas listolla kaychis. Diosmanta Hamuq Runaqa kutiramusaqmi mana piensasqaykichis horasllapi, nispa.

*Diosta mana kasukuq runakunamanta
(Mat 24.45-51)*

⁴¹ Jesuspa yachachisqankunata uyarispanmi, Pedroqa tapuran khaynata:

—Señorlláy, kay willakusqaykiri, ¿noqallayku-paqchu icha llapallan runakunapaqwanchú? nispa.

⁴² Jesusñataqmi niran:

—¿Pitaq kasukuspa allinta ruwaq mayordomo runarí? Kasukuspa allinta ruwaq mayordomo runaqa, patronninpa kamachisqanta kasukuspa ruwaqmi. Chaymi payta patronninga haciendanpi churan serviqkunata kamachinanpaq, hinallataq wasinpi kaq runakunamanpas horasllanpi mikhunata qonanpaq. ⁴³ Ancha

kusisqan chay mayordomo runaqa kanqa, patronnin hamuspa kamachisqanman hina ruwashaqta tarimuqtinga. ⁴⁴ Cheqaqtapunin niykichis, sayna kaqtinga patronninmi chay kasukuq sirviententaqa tukuy kaqninkunata cuidananpaq churanqa. ⁴⁵ Ichaqa sichus chay mayordomo runa, patronninpa kamachitamusqanta mana kasukuspa, sonqollanpi piensanman khaynata: “Patronniyqa manaraqmi hamunqachu”, nispa. Saynata piensaspan, kamachisqan runakunata qarita warmita maqanman, hinallataq tukuy munasqanta mikhuspa, mach'akunman chayqa, ⁴⁶ patronninmi mana suyasqan p'unchawta, hinallataq mana piensasqan horasta, qonqayllamanta chayaramuspa, chay runataqa alli-allinta castigaspa, mana kasukuq runakunawan kushkata churanqa ñak'arinanpaq.

⁴⁷ Chaymi niykichis, patronninpa kamachisqankunata chay mayordomo yachashaspa mana ruwanqachu chayqa, alli-allin castigasqa kanqa. ⁴⁸ Ichaqa patronninpa kamachisqankunata mana yachashaspa, ima mana allintapas ruwaq mayordomoqa, pisillata castigasqan kanqa. Pipas Diosmanta ashkata chashkiqmi, Diosmanpas ashkamanta cuentata qonqa. Saynallataqmi pimanpas tukuy imata Dios confiaran chayqa, paymantapas Diosmi cuentata mañanqa aswan mastaraq, nispa.

*Runakuna dividisqa kanankumanta
(Mat 10.34-36)*

⁴⁹ Jesusqa nillarantaqmi:

—Noqaqa ninata hinan kay pachaman hamuspay apamurani. Saynaqa maytan munayman chay nina ratashanantaña.
⁵⁰ Aswanmi noqa primerta ñak'arisaq. Chaymi ancha llakikuywan chay p'unchaw chayamunanta suyashani. ⁵¹ ¿Qankunaqa creerankichishchu, noqa kay pachaman hamuspay hawkayayta apamunaypaq? ¡Manan! Aswanmi noqapi creesqaykichisrayku, noqapi mana creeqkuna qankunamanta rakikunqaku. ⁵² Chaymi niykichis, kunanmanta ñawpaqmanmi runakunaqa, noqapi creesqankurayku dividisqa kawsanqaku; huk wasipi pishqa tiyaqkunamantan kinsa ishka ypa contranpi kanqa; ishka yñañataqmi kinsapa contranpi kanqa. ⁵³ Papanmi wawanpa contranpi kanqa; wawanñataqmi papanpa contranpi kanqa. Mamitanmi ususinpa contranpi kanqa; ususinñataqmi mamitanpa contranpi kanqa. Saynallataqmi suegranpas qachunninpa contranpi kanqa; hinallataq qachunninpas suegranpa contranpi kanqa, nispa.

P'unchawkunata qawarispay yuyaymanananta

(Mat 16.1-4; Mar 8.11-13)

⁵⁴ Jesusqa chaypi kaq runakunata qawarispayman nillarrantaq:

—Qankunaqa intipa haykunan lawmanta phuyu lloqsimuqta rikuspaykichismi ninkichis: “Paramunqan”, nispa; hinaqtintaqmi paramun. ⁵⁵ Uraymanta wichayman wayra-wayramuqtintaqmi ninkichis: “Ruphamunqan”, nispa; hinaqtintaqmi

ruphamun. ⁵⁶ Cheqaqtapunin niykichis, iqaunkunaqa ishikay uya runakunan kankichis! Cielotapas kay allpa pachatapas qawaspaykichismi, yachankichis p'unchawkuna allin kananta otaq mana allin kanantapas. Ichaqa noqapa ruwasqaykunata qawashaspaykichismi, mana ni imatapas entiendenkichishchu, nispa.

Quejawaqninchis *runakunawan*
allinpanakuspa kawsanamanta
 (Mat 5.25-26)

⁵⁷ Jesusqa nillarantaqmi:

—Qankunaqa allin kaqtayá imatapas ruwaychis. ⁵⁸ Quejakusuqniyki runawan juezman rispaykiqa, ñanllapiraqyá arreglaspa allinpaychis, saynapi juezman ama entregasunaykipaq. Sichus guardiaman juez entregarusunki chayqa, carcelmanmi apaspa churamusunki.

⁵⁹ Chaymi cheqaqtapuni niyki, chaymantaqa manan lloqsimunkichu llapallan debesqaykita paganaykikama, nispa.

13

Huchata saquespa Diosman kutirikunamanta

¹ Chay p'unchawkunapin wakin runakuna Jesusman hamuranku. Hinaspan willaranku khaynata:

—Galilea provincia lawmantan runakuna Jerusalén temploman hamuranku. Hinaspan animalkunata wañuchispanku sacrificio ofrendata Diosman haywasharanku. Hinaqtinmi gobernador Poncio Pilatopa soldadonkuna hamuspanku, qonqayllamanta chay sacrificio

ruwaq runakunata wañuchiranku. Chaymi yawarninkupas animalkunapa yawarninwan chapukuran, nispa.

² Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—¿Qankuna piensankichishchu chay Poncio Pilatopa wañuchisqan runakunaqa, Galilea provincia lawmanta wakin runakunamantapas aswan más huchasapa kanankupaq? ³ ¡Manan chayqa saynachu! Qankunapas huchaykichismanta Diosman mana kutirikuspaqa, saynatan wañunkichis. ⁴ Yuyariychisyá, Jerusalén llaqta ukhupi, Siloé nisqa sutiyuq lugarpi, huk hatun torre thuñiyamuspa chunka pusaqniyuq runakunata wañuchisqanmanta. Chaytapas, ¿qankuna piensankichishchu, paykunapas Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunamanta, aswan más huchasapa kaspanku wañunankupaq? ⁵ ¡Manan saynachu! Qankunapas huchaykichismanta Diosman mana kutirikuspaqa, saynatan wañunkichis, nispa.

Mana ruruq higos sach'amanta

⁶ Jesusmi huk willakuyta willaran khaynata:

—Huk runan higosta plantaran uvas plantakunawan kushkata. Chaymi unay watamantaña chay runaqa riran chay higospa rurunta pallaq. Ichaqa chay higos sach'aca, manan rurusqachu. ⁷ Chaymi dueñonqa chakran cuidaq runata niran: “Kinsa watañan hamuni kay higos sach'apa rurunta pallanaypaq; ichaqa manan ni ch'ullatapas ruruntaqa tarinichu. Aswanyá wit'upuy; yanqan kay sach'aca campota ocupashan”, nispa.

⁸ Hinaqtinmi chay chakra cuidaq runaqa niran: “Señor, kay watatawanraqyá dejaykuy, muyuriqninta hasp'iruspay wanuta hich'arunaypaq. ⁹ Sichus rurunqa chayqa, allinmi kanqa. Mana ruruqtinmi ichaqa, wit'uchipunki”, nispa. [*Nota: Chay mana ruruq higos sach'aqa, Diosta mana kasukuq runakunan kanku.*]

Huk warmita Jesús sanoyachisqanmanta

¹⁰ Samana p'unchawpin Diosmanta yachachina sinagoga wasipi Jesusqa yachachisharan.

¹¹ Chaypin kasharan huk warmi wasan qopoyasqa. Chaytaqa demonion qopoyachispa k'umu-k'umuman tukuchiran. Chaymi chay warmiqa, chunka pusaqniyoq wataña derechota mana sayayta atispa, k'umu-k'umulla puriran.

¹² Hinaqtinmi Jesusqa chay warmita rikuruspa waqyaran. Hinaspan khaynata niran:

—Chay ñak'arisqayki onqoymantan sanoña kanki, nispa.

¹³ Saynata nispanmi, Jesusqa makinwan llamiykuran chay warmita. Hinaqtinmi chay warmiqa kasqan ratolla sanoyapuspa, Diosta alabaran. ¹⁴ Ichaqa sinagoga wasipi kamachiq runañataqmi anchata phiñakuran, chay warmita, samana p'unchawpi, Jesús sanoyachisqanrayku. Hinaspan chaypi kaq runakunata khaynata niran:

—Soqta p'unchawmi llank'anapaqqa. Chay p'unchawkunapiyá hamuychis sanoyayta munaspaqa, amayá samana p'unchawpichu, nispa.

¹⁵ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaran:

—Ishkay uya runakuna. ¿Manachu qankunapas samana p'unchawpi wakaykichista asnoykichistapas pashkaspá unuta tomananpaq qatinkichís? ¹⁶ Kay warmiqa Abrahampa mirayn-inmanta kasqanraykun, wakaykichismantapas asnoykichismantapas aswan masta valen. Paytan chunka pusaqniyoq wataña demonio ñak'arichiran. Chayri, ¿manachu samana p'unchaw kashaqtinpas, payta sanoyachiyman? nispa.

¹⁷ Saynata rimaqtinmi, Jesuspa llapallan enemigonkunaqa p'enqaypi quedaranku. Wakin runakunañataqmi Jesuspa tukuy ima ruwasqankunata rikuspanku anchata kusikuranku.

Mostaza mukhumanta
(Mat 13.31-32; Mar 4.30-32)

¹⁸ Jesusqa nillatarantaqmi:

—¿Imawantaq rikch'anachiyman Diosta kasukuspa kawsaq runakunatarí? ¹⁹ Diosta kasukuq runakunaqa rikch'akun, huk runapa tarpusqan mostaza mukhumanmi. Chay mostazapa mukhunmi hatun sach'aman tukun wiñaspaqa. Chaymi pichinkukunapas ramankunapi thapachakunku, nispa. [Nota: Kay mostaza mukhuqa yachachiwanchis, imaynan kay mostaza mukhupas ch'ulla mukhullamanta hatunta wiñaspa ashkata rurun, saynan Diospi creeq runakunapas ch'ullallamanta ashkaman tukunanchis].

Levaduramanta
(Mat 13.33)

²⁰ Jesusqa nillarrantaqmi:

—¿Imawantaq rikch'anachiyman Diosta kasukuspa kawsaq runakunatarí? ²¹ Diosta kasukuq runakunaqa rikch'akun chikallan levadurata ashka harinawan huk warmi chapuqtin ashkaman chay masa poqosqanmanmi. Saynallataqmi Diospi creeq runakunapas sapa p'unchaw ashkaman tukunqaku, imaynan chay levadurapas chikan masata ashkaman tukuchin, chay hinata, nispa.

K'itku punkumanta

(Mat 7.13-14, 21-23)

²² Jerusalén llaqtaman rishaspanmi, Jesusqa yachachiran llaqtakunapi, hinallataq uchuy llaqtachakunapipas. ²³ Hinaqtinmi huk runa tapuran:

—Señor, ¿chikallanchu salvasqa kanqakú? nispa.

Chaymi Jesusñataq contestaran:

²⁴ —Qankunaqa kallpanchakuychisyá k'itku punkunta haykunaykichispaq. Ashka runakunan huk p'unchaw haykuyta munanqaku, ichaqa manan haykuytaqa atinqakuchu. ²⁵ Chay punkuta wasiyuq wishq'aruqtinmi ichaqa, hawapi qeparunkichis. Hinaspan punkuta takaspa waqyakunkichis: “¡Señor, Señor kichaykullawayku!” nispa. Ichaqa payñataqmi nimusunkichis: “Manan qankunataqa reqsiykichishchu; maymantachá qankunaqa kankichispas”, nispa. ²⁶ Hinaqtinmi qankunañataq ninkichis: “Señor, qanwan kushkan mikhuraykupas, tomaraykupas, llaqtaykupa plazanpitaqmi qanqa yachachirankipas”, nispa. ²⁷ Hinaqtinmi payñataq nimusunkichis: “Manan reqsiykichishchu, maymantachá

qankunaqa kankichispas. Ladoymanta ayqeriychis mana allin ruwaq runakuna”, nispa. ²⁸ Chaymi hawapi qeparuspa Abrahamta, Isaacta, Jacobta hinallataq Diosmanta willakuq profetakunata ima, hanaq pacha Diospa ladonpi rikuspaykichis, waqankichis kiruykichispas rach'ikyanankamaraq. ²⁹ Hanaq pacha Diospa ladonmanqa, llapallan llaqtakunamantan runakunaqa hamunqaku, kay lawmanta, waq lawmanta, wichay lawmanta hinallataq uray lawmanta ima. Hinaspan paykunaqa Dioswan kushka mikhunqaku. ³⁰ Kay pachapi mana importante kaq runakunan, hanaq pacha Diospa ladonpiqa, aswan importante runakuna kanqaku. Kay pachapi importante runakunañataqmi ichaqa, p'enqachisqa kaspanku, qepakunqaku, nispa.

Jesupa waqasqanmanta
(Mat 23.37-39)

³¹ Chay p'unchawmi fariseo religionniyoq runakuna Jesupa kasqanman chayamuranku. Hinaspan Jesustaqa khaynata niranku:

—¡Ripuy kaymanta! Rey Herodesmi wañuchiya munashasunki, nispanku.

³² Chayta uyarispanmi Jesusqa paykunata niran:

—Riychis hinaspa chay ataq hina Herodes runata nimuychis khaynata: “Kunan p'unchawkunallañan runakunamanta demoniokunata qarqosaq; hinaspa onqosqakunatapas sanoyachisqa. Chaymantan ichaqa kay ruwanaykunata tukusaq”, nispa. ³³ Chaymi noqaqa kunan, paqarin hinallataq minshapas

Jerusalén llaqtamanqa rinaypuni kashan. Ichaqa Diosmanta willakuq huk profeta runaqa, manan wañunmanchu huk law llaqtapiqa; aswanmi Jerusalén llaqtapi wañunan.

³⁴ Ay, ¡Jerusalén llaqtapi tiyaq runakuna! ¡Qankunan Diosmanta willakuq profeta runakunata wañuchirankichis! ¡Saynallataqmi qankunaqa Diospa mandamusqan runakunatapas rumiwan p'anashaspalla wañuchirankichis! ¡Noqaqa maytan munarani qankuna huñuykuyta, imaynan huk wallpapas chiwchichankunata raphran ukhupi huñuykun chay hinata! Ichaqa manan munarankichishchu huñuykunaytaqa. ³⁵ Chayraykun Diosta yupaychanaykichis templopas, hinallataq llaqtaykichispas, wasiykichispas wikch'usqa kanqa. Cheqaqtapunin niykichis, manañan rikuwankichishñachu kutimunay tiempo chayamunankama. Chay p'unchawñan ninkichis: “Alabasqayá kachun Diospa Sutinpi Hamuq Salvadorqa”, nispa.

14

Huk runata samana p'unchawpi Jesús sanoy-achisqanmanta

¹ Huk samana p'unchawpin Jesusqa, fariseo religionniyoq runakunapa huknin kaq jefenpa wasinman mikhuq riran. Hinaqtinmi chaypi kaq wakin fariseo religionniyoq runakunapas Jesusa qawapayaranku, imapipas pantaruqtinga chayman hinalla acusanankupaq. ² Chaypi Jesús kashaqtinmi, punkipakuy onqoyniyoq runa, Jesuspa ñawpaqninman ashuyuran. ³ Hinaqtinmi

Jesusqa leykunata yachachiq runakunata, hinalataq fariseo religionniyoq runakunatawan tapuran khaynata:

—¿Moisespa leyninman hina, samana p'unchawpi sanoyachiy, allinchu kanman icha manachú? nispa.

⁴ Paykuna upallalla kaqtinkun, Jesusqa punkipakuy onqoywan onqoq runata llamiykuspa sanoyachiran; hinaspan niran:

—Ripuy, nispa.

⁵ Hinaqtinmi chaypi kaq runakunata Jesusqa niran:

—Mayqenniykichispapas wawaykichis, (asnoykichis) otaq toroykichispas samana p'unchawpi huk hatun t'oqoman urmayuqtin, ¿manachu orqowaqchis samana p'unchaw kasqanraykú? nispa.

⁶ Ichaqa mayqenninkupas manan ni imaynata-pas contestayta atirankuchu.

Casarakuyman invitesqakunamanta

⁷ Cenaman invitesqa runakunan, ñawpaqpi allin kaq lugarkunapi asientokunata mashkaranku. Chayta rikuspanmi, Jesusqa chaypi kaq runakunaman yachachiran khaynata:

⁸ —Pipas invitesunki casarakuyninman hinaqtinqa, amayá ñawpaqpi sumaq asientokunatachu akllanki tiyanaykipaqqa. Saynata ruwaqtiykiqa, pipas qanmanta aswan más reqsisqa invitado runa chayaramuqtinmi, chay invitesuqniykiqa ⁹ “ayqeriy” nisunkiman, chay allin reqsisqa runa chaypi tiyananpaq. Hinaqtinmi qanqa p'enqa-p'enqayta qepaman tiyaq riwaq. ¹⁰ Aswanmi

casarakuyman invitesqa kaspaykiqa, qepallapiña tiyakuy, invitesuqniyki hamuspa khaynata nisunaykipaq: “Amigo, ñawpaqpi allin kaq lugarpi tiyakamuy”, nispa. Saynapin chaypi qanwan kushka tiyaqkuna yachanqaku aswan más respetasqa kasqaykita. ¹¹ Ichaqa paytukusqa runakunan humillasqa kanqaku. Humillakuq runakunañataqmi, respetasqa kanqaku, nispa.

¹² Jesusqa nillarantaqmi chay wasinman invitagnin fariseo religionniyoq runata:

–Huk fiestapi mikhunata otaq cenayta ruwaspaqa, amayá amigoykikunallatachu, nitaq wawqeykikunallatachu, nitaq familiaykikunallatachu, nitaq qapaq kaq vecinoykikunallatachu invitankiqa. Sichus paykunallata invitanki chayqa, paykunapas wasinman qanta invitesupaykin, huk fiestata ruwaspa qanmanpas kaq mikhuchillasunkitaq, imaynan qanpas ruwaranki saynata. ¹³ Aswanyá fiestata ruwaspaykiqa, mikhunankupaq invitakamunki: wakchakunata, ñuk'ukunata, mana puriq wist'ukunata, hinallataq ñawsa runakunatawan ima. ¹⁴ Paykunaqa chay invitesqaykimantaqa manan kutichipuyta atisunkikuchu. Aswanmi chay runakunapa favorninpi allin kaqkunata ruwasqaykirayku ancha kusiasqa kanki. Hinaspapas Diosmi premioykita qosunki, Diospi creeq runakuna, wañusqankumanta kawsarimusqan p'unchawpi, nispa.

Fiestapi mikhunankupaq invitesqa runakunamanta
(Mat 22.1-10)

¹⁵ Chayta uyarispanmi, mesapi cenayta mikhuq runakunamanta huknin kaq runa, Jesusta niran:

—Ancha kusikuyniyuqmi kanqaku Diospa gobiernasqan sumaq glorianpi paywan kushka mikhunata mikhuq runakunaqa, nispa.

¹⁶ Hinaqtinmi Jesusqa contestaspa huk ejemplota willaran khaynata:

—Huk runan fiestata ruwaspa ashka runakunata invitamuran mikhunankupaq. ¹⁷ Chaymi mikhuq horas chayaramuqtin chay runaqa, sirvienten runata kamachiran invitasqan runakunata waqyamunanpaq: “Hamuychishña mikhunaykichispaq; mikhunaqa listoña kashan”, nispa. ¹⁸ Hinaqtinmi chay invitamusqan runakunaqa mana hamuyta munarankuchu. Chaymi primerta waqyamusqan runaqa niran: “Chakra rantisqaymi qawamunay kashan. Manan hamuyta atiymanchu. Disculpaykuwayá”, nispa. ¹⁹ Hukñataqmi niran: “Manan hamuyta atiruymanchu. Pishqa masa torokunatan rantiruni; chaytaraqmi yapunanpaq pruebamunay kashan. Disculpaykuwayá”, nispa. ²⁰ Huk runañataqmi niran: “Chayllaraqmi casararukuni. Chayraykun mana hamuyta atiymanchu”, nispa.

²¹ Hinaqtinmi chay waqyamuq sirvienteqa kutimuspa, patronninman willaran runakunapa nimusqanta. Chayta uyarispan, patronninga anchata phiñakuran chay waqyachimusqan runakunapaq. Hinaspan sirvienten runata kamachiran: “Apurayllaman riy plazakunaman, hinalataq callekunamanpas. Hinaspa chaymanta

pusamuy wakchakunata, ñuk'ukunata, mana puriq wist'ukunata, ñawsa runakunatawan ima”, nispa.

²² Hinaqtinmi chay sirvienten runaqa patron-ninpa kamachisqanman hina runakunata waqyamuran. Chaymanta kutimuspantaqmi patronninta niran: “Señorlláy, kamachiwasqaykiman hinan runakunata pusaramuni. Chaypas wasipiqa campo kashanraqmi”, nispa.

²³ Chaymi patronninga chay sirvienten runata niran: “Riy ñankunaman, hinallataq llaqtaq muyuriqninkunamanwan. Hinaspa runakunata pusamuypuni wasiypi hunt'a kanankupaq.

²⁴ Cheqaqtan niykichis, chay primer kaq mana kasukuq invitamusqay runakunaqa, manan ni mayqenninpas mallinqachu kay preparachisqay mikhunataqa”, nispa.

Allinta tanteakuspa Jesusta qatikunamanta

²⁵ Ashkallaña runakuna Jesuspa qepanta riqtinmi, Jesusqa kutirispay paykunata khaynata niran:

²⁶ —Pipas noqata qatikuwayta munaspaqa, papanmantapas, mamitanmantapas, warminmantapas, wawankunamantapas, wawqenkunamantapas, panankunamantapas, hinallataq kikinpa vidanmantapas noqatan aswan masta khuyakuwanan; ichaqa saynata mana khuyakuwaspaqa, manan noqapa discipuloyqa kanmanchu. ²⁷ Pipas noqapi creespa mana ñak'ariy munaq, hinallataq noqata mana qatikuway munaq runaqa, manan discipuloyqa kanmanchu. ²⁸ Sichus mayqennyikichispas, huk torreta ruwayta munaspaqa, manaraq

qallarishaspanmi, tiyayuspa qolqentaraq allinta yupanan. Hinaspan allinta tanteakunan, chay torreta ruwaspa tukuchinanpaq, qolqen aypangachus icha manachus chayta. ²⁹ Sichus mana allinta tanteakuspa chay torrepa cimientonta ruwayta qallariman, hinaspa mana tukunmanchu chayqa, runakuna rikuspankun paymanta burlakuspa asipayankuman, ³⁰ khaynata nispanku: “Kay runaqa afanllañan torreta ruwayta qallarirun, ichaqa manataqmi tukuyta atinchu”, nispanku.

³¹ ¿Imataraq ruwanman huk reyri, chunka waranqa soldadollayoq kashaspan, ishkay chunka waranqa soldadoyoq reywan peleaq rinanpaqri? Primertan payqa tiyayuspan allinta tanteakunan, chay chunka waranqa soldadonkunallawan ganayta atinmanchus icha manachus chayta. ³² Sichus peleaspa mana ganananpaq hina kaspaqa, karullataraq chay enemigon rey soldadonkunapiwan hamushaqtinmi, payqa soldadonkunata akllaspan kamachinqa, rispanku khaynata nimunankupaq: “Amaña peleasunchishchu; aswan hawkalla qepanapaq, parlasun”, nispa. ³³ Saynallataqmi qankunatapas niykichis, sichus noqapa discipuloy kayta munaspaqa, llapallan kaqniykichiskunata saqespan, allinta tanteakuspa qatikuwanaykichis, nispa.

*Kachipa q'aymayasqanmanta
(Mat 5.13; Mar 9.50)*

³⁴ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Kachiqa imapaqpas allinmi; q'aymayaruspanmi ichaqa manaña imapaqpas valenñachu. Hinaqtinri ¿imawantaq salachiwaq kaqmantari? ³⁵ Mana salaq kachiqa, manañan ni imapaqpas valenñachu, nitaq chakraman hich'anapaqpas ni wanupaqpas. Aswanqa wikapanallapaqñan valen. Kay yachachikuykunata uyariqqa, kasukuytayá yachachun, nispa. *[Nota: Allin kachiqa Diospi allinta creespa Diosta qatikuq runakunamanmi rikch'akun. Ichaqa q'aymayaq kachiñataqmi rikch'akun Diospi creeshaspa mana kasukuq runakunaman].*

15

Chinkasqa ovejamanta (Mat 18.10-14)

¹ Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaqmi, paypa kasqanman impuesto cobraq runakuna, hinallataq huchasapa runakunapas hamuranku.

² Chayta rikuspankun fariseo religionniyoq runakunapas, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas, Jesuspa contranpi rimaspanku ninakuranku khaynata:

—Kay runaqa huchasapa runakunapa amigonmi; hinaspapas paykunawan kushkan mikhunpas, nispanku.

³ Hinaqtinmi Jesusqa kay ejemplota willaran khaynata:

⁴ —Mayqennykichispapas pachaq ovejaykichismanta huknin kaq ovejaykichis chinkaruqtinqa, ¿manachu esqon chunka

esqonniyoq ovejaykichista, maypin michisqay-kichispi saqeyuspa, chay chinkaq ovejata mashkaq riwaqchis tarimunaykichiskama?
⁵ Tariramuspataq ancha kuisqallaña q'epiyukuspa kutinpuwaqchis. ⁶ Hinaspan wasiykiman chayamuspa, amigoykikunata hinallataq vecinoykikunatawan waqyaspa niwaq: “Hamuychis wasiyman. Kusikusunchis. Chinkasqa ovejaytan tarirakanpuni”, nispa.
⁷ Cheqaqtapunin niykichis, saynan hanaq pachapipas chay esqon chunka esqonniyoq allin runakunamantapas, aswan más kusikuyraq kanqa huk ch'ullalla huchasapa runa, huchanta saquespa, Diosman kutirikuqtinqa, nispa.

Chinkasqa qolqemanta

⁸ Jesusqa nillarantaqmi huk willakuyta:

—¿Manachu huk warmipa chunka qolqemanta huknin qolqen chinkaruqtin, payqa mecherota ratachispa, wasinta pichaspa mashkanman tarinankama? ⁹ Tariruspanmi ichaqa, amistadninkunata hinallataq vecinankunatapas waqyaspa ninman: “Hamuychis wasiyman, hinaspa noqawan kusikuychis, chinkasqa qolqeyta tarikapusqayrayku”, nispa. ¹⁰ Cheqaqtapunin niykichis, saynan hanaq pachapipas, Diospa angelninkunapa ñawpaqninpi ancha kusikuy kanqa, huk huchasapa runa huchanta saquespa, Diosman kutirikuqtinqa, nispa.

Chinkasqa joven papanpa wasinman kutipusqanmanta

¹¹ Jesusqa nillarantaqmi:

–Huk runapan ish kay wawankuna karan.
 12 Hinaqtinmi sullk'a wawanqa papanta niran:

“Papáy, noqaman tupaqniy herenciayta qoykapuway”, nispa. Chaymi papanqa ish kaynin wawankunaman, herenciankuta rakipurán. 13 Chay p'unchawkunapin chay sullk'a wawanqa papanmanta chashkisqanta llapallanta vendespan, karu llaqtaman ripuran. Chaypin llapallan qolqenta tukuran millay kawsaykunapi purispa. 14 Hinaqtinmi manaña qolqeyoq kashaqtin, chay kasqan llaqtapi ancha muchuy karan. Chaymi mana imapas mikhunampaq kaqtin, 15 huk kaqnin chakrayoqta ruego kuran imallapipas llank'anata qoykunampaq. Chaymi chakrayoq runaqa chakranman pusaspa, kamachiran khuchikunata michinampaq. 16 Hinaqtinmi payqa yarqaymanta kaspá, khuchikunapa mikhusqan algarrobataña mikhuyta munaran. Ichaqa manan ni pipas chayllatapas qoykuranchu. 17 Chaymi payqa yuyaymanaspa khaynata niran:

“¡Papaypa wasinpiqa manan mikhunaqa faltanchu; llank'aqninkunapas allin mikhusqachá kashanku! ¡Noqañataqmi ichaqa, kaypi yarqaymanta wañushaniña! 18 Kunanyá papaypa wasinman kutipusaq, hinaspa khaynata nisaq: ‘Papáy, huchallirukunin Diospa contranpi, hinallataq qanpa contraykipipas. 19 Manañan wawaymi niwanaykipaq hinañachu kani. Aswanpas huknin kaq llank'apusuqniykita hinallañayá chashkiyuway’, nispa”.

20 Saynata yuyaymanaspanmi papanpa

wasinman kutinpuran. Karullataraq hamushaqt-intaqmi, papanqa chinkasqa wawanta rikuruspa, apurayllaman aypaspa, khuyakuymanta abrazaspa hinallataq much'ayuspa ima, wawanta chashkiran. ²¹ Hinaqtinmi wawanqa niran: “Papáy, huchallirukunin Diospa contranpi, hinallataq qanpa contraykipipas. Manañan ‘wawaymi’ niwanaykipaq hinañachu kani”, nispa. ²² Hinaqtinmi papanqa sirvienten runakunata kamachiran khaynata: “Allinnin p'achata orqomuspaykichis p'achachiychis; anillowanpas, zapatowanpas churaychis. ²³ Hinallataq allinnin wira torillotapas apamuspa ñak'aychis, kusikuymanta mikhunanchispaq. ²⁴ Kay wawayqa wañusqa hinañan karan; kunanmi ichaqa chinkasqa kasqanmanta tarirakapuni”, nispa. Chaymi paykunaqa kusiqaqallaña fiesta ruwayta qallariranku.

²⁵ Hinaqtinmi kuraq kaq wawanqa, chakrapi llank'amusqanmanta wasiman kutinpuran. Papanpa wasinpa lardonman yaqaña chayaramushaspaqmi, fiesta ruwasqanku musicata hinallataq tususqankutawan uyariran. ²⁶ Chaymi payqa huk sirviente runata waqyaspa tapuran: “¿Imanaqtintaq fiestatari ruwashankú?” nispa. ²⁷ Hinaqtinmi chay sirviente runaqa contestaran: “Ripuq sullk'a wawqeykin kutiranpusqa sanolla. Chaymi papaykiqa kusikuymanta fiestata ruwashañ. Mikhunankupaqpas allinnin wira torillotan ñak'arachinpas”, nispa. ²⁸ Chaymi kuraq wawanqa nishuta phiñarukuspa, chay fiestamanqa mana

haykuyta munaranchu. Hinaqtinmi papanqa lloqsimuspa ruegaran haykunanpaq. ²⁹ Ichaqa chay kuraq wawanñataqmi, papanta niran: “Kay unay watañan kasukuspay tukuy imapi yanapayki. Ichaqa manan goykuwarankichu huk cabrachallatapas, amigoykunawan fiestata ruwaspa mikhurunaykupaq. ³⁰ Kunantaq ichaqa, kay wawayki, mana allinpi puriq warmikunawan tukuy qosqaykitapas tukuramuspa kutiramuqtin, huk allinnin wira torillotaraq ñak'arachipunki; hinaspa fiestataraq ruwashankipas”, nispa.

³¹ Chaymi papanqa chay kuraq wawanta, khaynata niran: “Wawalláy, qanqa sapa p'unchawmi noqawan kashanki. Qanpaqmi kanqa tukuy ima kaqniykunapas. ³² Kay wawqeykiqa wañusqapas kashanman hinan karan, kunanmi ichaqa kawsariramun. Chinkasqapas kashanman hinan karan, kunanmi ichaqa rikhuriramun. Chaymi noqanchisqa kusikuymanta fiestata ruwananchis”, nispa.

16

Yachaysapa astuto mayordomo runamanta

¹ Jesusmi discipulonkunata nillarantaq khaynata:

—Huk qapaq runapan karan huk mayordomon. Chay qapaq runamanmi willamuranku khaynata: “Chay mayordomoykiqa nishutan usuchishan tukuy ima kaqniykikunata”, nispa.

² Hinaqtinmi patronninga chay mayordomonta waqyachimuspa niran: “¿Imatan ruwashanki kaqniykunawan? Kaqniykunawan mana allin ruwasqaykitan willawanku. Chaymi kunan

tukuy ima kaqniykunamanta cuentata qowanki. Hinaspapas qanqa manañan mayordomoyñachu kanki”, nispa. ³ Chaymi chay mayordomonga sonqon ukhullapi khaynata piensaran: “¿Kunanri imatataq ruwasaq llank'anaymanta patronniy qarqowaqtinrí? Chakrapi llank'aytaqa manan atiymanchu; limosna mañakuytapas p'engakunitaqmi. ⁴ Aswanyá patronniy manaraq qarqoruwashaqtin, runakunata yanaparusaq, paykunapas manaña mayordomo kaqtiy, wasinkupi samachiwaspa yanapawanankupaq”, nispa. ⁵ Chaymi patronninman debeqnin runakunata waqyachimuspa, huk-hukllamanta tapuran. Primer kaqtan tapuran khaynata: “¿Hayk'ataq patronniymanri debeshankí?” nispa. ⁶ Hinaqtinmi chay debeq runaqa niran: “Ishkay chunka cilindro aceiteta debeshani”, nispa. Chaymi chay mayordomoqa niran: “Kaypin contrato ruwasqayki papelqa kashan. Kunachallan aswan huk contratota ruway chunka cilindro aceitellamantaña”, nispa. *[Nota: pachaq barril aceiteqa, ishkay chunka cilindron karan].* ⁷ Nillarantaqmi huknin debeqtapas: “¿Hayk'ataq patronniymanri debeshankí?” nispa. Hinaqtinmi chay debeq runaqa niran: “Pachaq carga trigotan debeshani”, nispa. Chaymi mayordomoqa paytapas niran: “Kaypin contrato ruwasqayki papelqa kashan. Kunachallan aswan huk contratota ruway pusaq chunka cargallamantaña”, nispa. ⁸ Hinaspan patronninga suwa mayordomonpa ruwasqanta yacharuspa, sayna ruwasqanmanta admirakuspa allinta paymanta rimaran. Chaymi kunan

qankunatapas niykichis, Diospi mana creeq runakunaqa, Diospa wawan runakunamantaqa aswan más astuton kanku, paykunapura qolqenkuwan yanapanakunankupaq. Ichaqa Diospi creeq runakunañataqmi, qolqenkuwanpas mana yanapanakuyta yachankuchu.

⁹ Chayraykun niykichis: Kay pachapi mana allinkunapi gastanaykichis qolqeykichiswanqa, runakunatayá yanapaychis, amigoykichis kananpaq. Saynapi qolqeykichis manaña kaqtinpas, hanaq pachapin kanqa ashka amigoykichiskuna qankunata chaypi chashkisunaykichispaq.

¹⁰ Pipas chikallan qosqaykita, allinta cuidanqa chayqa, ashka qosqaykitapas allintan cuidanqa. Ichaqa, pipas chikallan qosqaykita, mana allintachu cuidanqa chayqa, ashka qosqaykitapas, manan allintachu cuidanqa.

¹¹ Chaymi niykichis, kay pachapi imapas cosaskunata, sichus qankuna mana allintachu cuidankichis chayri, ¿pitaq qankunamanri confiasunkichisman hanaq pachapi ancha valorniyog kaqkunatarí?

¹² Ichaqa kay pachapi imapas kaqkunata, mana allinta cuidashaqtiykichisri, ¿pitaq qankunamanri imatapas qosunkichisman kikiykichispa kananpaqrí?

¹³ Manan ni pi sirvientepas ishkey patronkunataqa kasqan ratollaqa serviyta atinmanchu. Huknin kaq patronnintan masta khuyakuspa allinta servinman; huknin kaq patronnintañataqmi cheqnikuspa mana allintachu servinman. Saynallataqmi pipas

kay pachapi qapaq kayllata munaspaqa, manan Diostaqa allintachu servinman, nispa.

¹⁴ Chaymi fariseo religionniyoq runakunaqa, Jesuspa yachachisqanta uyarispanku asikuranku.

¹⁵ Saynataqa asikuranku paykunaman qolqe anchata gustasqanraykun. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Qankunaqa, runakuna qawasunallaykichispaqmi, allin rikusqa kayta munankichis. Diosmi ichaqa songoykichista reqsin imayna huchasapa kasqaykichista. Kay pachapi runakunapa rikunallanpaq ancha importante kaqkunaqa, Diospa ñawpaqinpiqa mana imapaq valeqmi kanku, nispa.

Moisespa leyninmanta hinallataq Jesuspa yachachikuyninmantawan

¹⁶ Jesusqa nillarantaqmi:

—Bautizaq Juanpa willakusqan tiempokaman runakunaqa, Moisespa escribisqan leykunata, hinallataq profetakunapa yachachisqankunatawan ima kasukuspa kawsaranku. Ichaqa Bautizaq Juanpa yachachisqan p'unchawmantapachan, Diosmanta allin willakuykunata runakunaqa uyarishanku. Chaymi ashka runakunaqa, Diospa gobiernasqan sumaq glorianman imaynatapas haykuytapuni munashanku.

¹⁷ Ichaqa kunan p'unchawkamapas Moisespa escribisqan leykunaqa valellashanmi. Chaymi niykichis, hanaq pachaña otaq kay pachaña chinkanman hinaqtinpas, Moisespa escribisqan

leykunamantaqa, manan ni huk letrallapas chinkanqachu, nispa.

*Casado kashaspa ama t'aqanakunankumanta
(Mat 19.1-12; Mar 10.1-12)*

¹⁸ Jesusqa nillarantaqmi:

—Pipas warminmanta t'aqakuspa, huk warmiwan tiyanqa otaq casarakunqa chayqa, Diospa contranpin waqllikuy huchata ruwashan. Saynallataqmi pipas, tiyanqa otaq casarakunqa, qosanmanta t'aqakuq warmiwan chayqa, Diospa contrallanpitaqmi waqllikuy huchata ruwashan, nispa.

*Qapaq runamanta, wakcha Lázaro
runamantawan*

¹⁹ Jesusqa nillarantaqmi kay willakuyta:

—Huk qapaq runan karan ancha allin fino p'achakunallawan p'achakuq. Paymi sapa p'unchaw fiestata ruwaspa, tukuy ima allin mikhunakunallata ruwachiq mikhunankupaq.

²⁰ Kallarantaqmi huk wakcha runapas Lázaro sutiyoq. Paymi chay qapaq runapa wasinpa punkunpi kasharan, sarna onqoypa tukusqan.

²¹ Hinaqtinmi payqa chay qapaq runapa mesanmanta pampaman urmaq mikhunawan saqsaykuyta munaran. Chaypi kashaqtinmi, chay wakcha runataqa, alqokunallaña sarnankunatapas llaqwaran. ²² Sayna kashaspan chay wakcha Lázaro runaqa, huk p'unchaw wañupuran. Hinaqtinmi Diospa angelninkuna hanaq pachaman almanta aparanku, Abrahampa kasqanman. Saynallataqmi chay qapaq runapas wañullarantaq, hinaqtinmi p'amparanku.

²³ Chay qapaq runaqa, wañusqakunapa kasqanpi anchata ñak'arishaspanmi, karumanta qawarispas, Abrahamtawan kushkata chay wakcha Lázaro runata rikuran.

²⁴ Chaymi chay qapaq runaqa, ancha ñak'ariypi tarikuspa, waqyakuran khaynata: “¡Taytáy Abraham, khuyapayaykuway! Hinaspa Lazarota mandamuway, dedonpa puntallanpipas unuta apamuspa, qallullaytapas apichaykuwananpaq. Noqaqa kay nina rawraypin anchata ñak'arishani”, nispa.

²⁵ Chaymi Abrahamqa contestamuran khaynata: “Yuyariy wawalláy. Ñawpaq kawsayniykiqipa tukuy imayoqmi karanki. Lázaron ichaqa mana ni imayoq kaspas anchata ñak'ariran. Kunanmi payqa ancha kusiasqa kaypi kashan. Qaññataqmi ichaqa, chaypi anchata ñak'arishanki.

²⁶ Manan pipas kaymantaqa qankunapa kasqaykichismanqa, hamuytaña munaspapas, chimpamuytaqa atinmanchu. Nitaqmi qankunapas noqaykupa kasqaykumanqa chimpamuyta atiwaqchishchu, ukhu-ukhu mana tukukuq wayq'o rakiwasqanchisrayku”, nispa.

²⁷ Chaymi, chay qapaq runaqa niran: “Taytáy Abraham, ruegoakuykin, papaypa wasinpi kaqkunamanyá Lázaro willaranpuwachun.

²⁸ Chaypin pishqaraq wawqeykuna kashan. Paykunaqa amañayá kaypi ñak'arinankupaqqa hamuchunkuñachu”, nispa.

²⁹ Hinaqtinmi Abrahamqa contestaran khaynata: “Chaypaqmi Moisespa escribisqan leykunata, hinallataq Diosmanta willakuq profetakunapa escribisqanta hap'ishanku; chaytayá ka-

sukuchunku”, nispa.

³⁰ Hinaqtinmi chay qapaq runaqa niran: “Taytáy Abraham, imanan chaykunallataqa kasunkumanchu! Sichus huk runa wañusqanmanta kawsarispá riqtinmi ichaqa, huchankuta saqespa, Diosman kutirikunkuman”, nispa.

³¹ Chaymi Abrahamñataq contestaran: “Moisespa escribisqan leytapas, hinallataq Diosmanta willakuq profetakunapa willakusqantapas mana kasukushaspankuqa, manan creenqumanchu, huk runaña wañusqanmanta kawsarispá willakuq riqtinpas”, nispa.

17

Runamasinta huchaman urmachiq runa castigasqa kananmanta

(Mat 18.6-7, 21-22; Mar 9.42)

¹ Jesusqa discipulonkunatan niran:

—Huchaman runamasinta urmachiq runakunaqa kanqapunin. Ichaqa ¡Ay, imaynaraq kanqa runamasinta huchaman urmachiq runaqa! ² Chaymi niykichis, sichus chay runa noqapi chayraq iñiqkunata huchaman urmachinman chayqa, aswan allinmi kanman sayna runakunataqa, huk hatun molino rumita kunkanman wataruspa, lamar qochaman wikch'uyuqtinku, chaypi wañunanpaq. ³ Saynaqa amayá runamasiykichispa contranpiqa imatapas ruwankichishchu. Sichus runamasiyki qanpa contraykipi imatapas ruwaspa ofendesuqtiykiqa, q'aqchay yuyayman kutirinanpaq, hinallataq “perdonaway” nisuqtiykipas, perdonaykuyá.

⁴ Saynallataq sichus pipas huk p'unchawllapi qanchis kutita ofendesupayki, qanchis kutita kutimuspa “perdonaway”, nisunki chayqa, perdonaykuyá, nispa.

Diospi *iñiyiniku* *yapakunanpaq*
mañakusqankumanta

⁵ Apostolninkunan Jesusta niranku:

—Iñiyinikuta yapaykuwayku, astawan Diospi creenaykupaq, nispa.

⁶ Hinaqtinmi Jesusqa contestaran khaynata:

—Sichus qankunapa iñiyinikichis huk mostaza mukhu hina sayaychallapas, kanman chayqa, qankunaqa kay hatun sach'atan niwaqchis: “Saphiykimanta p'elakuspa lamar qochapi saphichakuspa wiñamuy”, nispa. Hinaqtinqa kay sach'aqa, kasusunkichismanmi, nispa.

Sirviente runapa imas ruwananmanta

⁷ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Kamachinaykichis *sirviente* *runa* yapusqanmanta *otaq* *animalniykichis* michimusqanmanta kutiramuqtinqa, manan qankunaqa niwaqchishchu: “mesapi tiyayuspa mikhuy”, nispachu. ⁸ Aswanmi niwaqchis: “Cenayta ruwamuspa, *sirviente* p'achaykiwan cambiakamuspayki, servimuguay mikhunaypaq, hinallataq tomanaypaq ima; chaymantaña qanqa mikhunkipas, hinallataq tomankipas”, nispa. ⁹ Saynata kamachishaspapas, qankunaqa manan gracias niyllatapas yachankichishchu.

¹⁰ Ichaqa qankunaqa Diospaq imatapas ruwaspaykichisqa, aman suyankichishchu “gracias” nispa nisunaykichistaqa. Aswanmi

ninaykichis: “Noqaykuqa Diospa sirvientellanmi kayku. Hinaspapas noqaykuqa Diospa kamachillawasqankutan imatapas ruwayku”, nispa.

Lepra onqoywan onqoqkunata Jesús sanoyachisqanmanta

¹¹ Jesusmi Jerusalén llaqtaman rishaspa, Galilea provinciawan hinallataq Samaria provinciawan tupanakuqnin lugarninta pasasharan. ¹² Hinaqtiinmi huk taksa llaqtachaman chayashaqtiin, chunka runakuna lepra onqoyniyoqkama, Jesusman aypamuranku. Hinaspan karullapi sayayuspanku ¹³ waqyakamuranku khaynata:

—¡Señor Jesús, khuyapayaykuwayku! nispa.

¹⁴ Chaymi paykunata qawaripa Jesusqa niran:

—Jerusalén templopi sacerdotekunaman rispaykichis, qawachikamuychis, nispa.

Hinaqtiinmi ñan risqankupi chay chunkantin lepra onqoyniyoq runakunaqa, sanoyapuranku.

¹⁵ Chaymi paykunamanta huknin kaq runaqa, sanoña kasqanta qawayukuspa, Jesusman kutirran Diosta alabastin, hinallataq graciasta qostin ima. ¹⁶ Jesuspa kasqanman chayaruspantaqmi, qongoriyukuspa k'umuyuran pampakama, hinaspan graciasta qoran. Chay runaqa karan Samaria provincia llaqtamantan.

¹⁷ Chaymi Jesusqa niran:

—¿Acaso manachu chunka runakuna chay lepra onqoymantaqa sanoyarankú? ¿Maytaq wakin esqon runakunari? ¹⁸ ¿Kay sapallan forastero runalachu Diosta alabanpaq kutimuranri? nispa.

¹⁹ Saynata nispanmi, Jesusqa chay runata niran:
 –Sayarispa ripuy, noqapi confiasqaykiraykun
 sanoña kanki, nispa.

Jesucristopa kutimunanmanta
 (Mat 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo religionniyoq runakunan Jesusta
 tapuranku:

–Diospa gobiernanan p'unchawri ¿hayk'aqtaq
 qallarinqa? nispanku.

Chaymi paykunata Jesusqa contestaran:

–Diospa gobiernanan p'unchawqa manan
 runakunapa rikunanpaq hinachu kanqa.

²¹ Manataqmi pipas ninmanchu: “Kaypin kashan”
 otaq “waqpin kashan”, nispaqa. Aswanmi
 Diospa gobiernasqan sumaq glorianqa qankuna
 ukhupiña kashan, nispa.

²² Chaymantan Jesusqa discipulonkunata khay-
 nata niran:

–Chayamunqan p'unchaw noqa Diosmanta
 Hamuq Runataqa rikuyta munanaykichispaq;
 ichaqa manan rikuwankichishchu. ²³ Chay

p'unchawkunapin runakuna nisunkichis:
 “Kaypin kashan”, otaq “Waqpin kashan Cristoqa”,
 nispanku. Hinaqtinga amayá qankunaqa
 rinkichishchu, nitaq qatikunkichishpashchu.

²⁴ Imaynan rayopas llapallan runakuna
 rikunanpaq enteron cielotaraq llatáq nispa
 k'ancharin. Saynallataqmi noqa Diosmanta
 Hamuq Runa kutimuqtiypas, llapallan runakuna
 rikuwanqaku. ²⁵ Ichaqa ñawpaqtan ancha-

anchataraq ñak'arichiwanku. Hinaspan kay

tiempopi kawsaq runakunaqa cheqnikuwaspa negawanqaku.

²⁶ Imaynan runakuna kawsaranku Noeypa tiempopipas, saynallataqmi pasanqa noqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuqtiypas.

²⁷ Noeypa tiempopipi runakunaqa kusikuspankun mikhusharanku, tomasharanku, hinallataq casarakusharanku ima, Noeypa willakusqanta mana uyarispanku. Chaytaqa ruwaranku barcoman Noé haykunan p'unchawkamallan. Chaymi barcoman Noé haykuruqtin hinalla, nishuta para-paramuspa enteron mundopi qochaspa hunt'aran. Hinaqtinmi llapallan runakunaqa heq'epaspa wañuranku.

²⁸ Saynallataqmi Lotpa tiempopipas pasaran. Runakunan mikhusharanku, tomasharanku, vendesharanku, rantikusharanku, tarpusharanku, hinallataq wasikunatapapas ruwasharanku. ²⁹ Ichaqa Sodoma llaqtamanta Lotpa lloqsisqan p'unchawmi, azufreyoq nina para cielomanta paramuran; hinaspan llapallan runakunata wañuchiran. ³⁰ Saynallataqmi kanqa, noqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuqtiypas.

³¹ Chay kutimunay p'unchawpiqa pipas wasinpa punkunpi kashaspanpas, amayá wasin ukhumanqa haykuchunñachu imantapas orqomunanpaqqa. Hinallataq pipas chakrapi llank'ashaspapas amañayá wasinmanqa kutichunñachu.

³² Yuyariychisyá Lotpa warminmanta. Lotpa warminqa kachi rumimanmi tukuran, qepan lawman kutirispapa qawasqanrayku. ³³ Pipas payllapaq kawsay munaqqa, wiña-wiñaypaqmi wañunqa. Ichaqa

pipas noqapi creesqanrayku wañuqmi, wiña-wiñaypaq kawsanqa.

³⁴ Chaymi niykichis, tuta kutimuqtiymi ishkay runakuna camapi puñushanqaku. Hukninmi apasqa kanqa; hukninñataqmi saquesqa kanqa.

³⁵ Hinallataqmi ishkay warmikunapas kushka kutashanqaku. Hukninmi apasqa kanqa; hukninñataqmi saquesqa kanqa. ³⁶ {Saynallataqmi ishkay runakunapas campopi kashanqaku. Hukninmi apasqa kanqa; hukninñataqmi saquesqa kanqa, nispa}.

³⁷ Hinaqtinmi chaypi uyariq runakuna Jesusta tapuranku:

—Señor, ¿maypitaq pasanqa chaykunari? nispa.

Chaymi Jesusqa contestaran:

—Maypin wañusqa aycha kashan, chaypin condorkunapas huñunakun. Saynallataqmi noqa hamuqtiypas pasanqa; llapallan runakunan yachanqaku hamusqayta, nispa.

18

Huk viudamanta, mana allin juezmantawan

¹ Jesusqa huk ejemplowanmi discipulonkunata yachachiran, paykuna ama hukmanyaspa Diosmanta mañakunankupaq.

² Hinaspan khaynata niran:

—Huk llaqtapin karan huk juez Diosta mana manchakuq, hinallataq runakunatapapas mana respetaq. ³ Hinaspapas kallarantaqmi chay llaqtapiqa, huk viuda. Paymi chay juezman sapa kutin rispa, ruegakuran khaynata: “Contraypi kaq runatawan allin justiciata

ruwaykuway”, nispa. ⁴ Chaymi chay viuda sapa p'unchaw kutipayaqtin, chay juezqa, allin justiciata mana ruwayta munashaspanpas, sonqonpi piensarispanmi niran: “Diosta mana manchakushaspaypas hinallataq runakunata mana respetashaspaypas, ⁵ kay viudapaqyá allin justiciata ruwaykapusaq, mana chayqa, sapa p'unchaw hamupayawaspanmi umayta nanachiwanman”, nispa.

⁶ Jesusqa saynata willaspanmi, khaynata niran:

—Imaynan chay mana allin justicia ruwaq juezpas justiciata ruwaran; ⁷ saynallataqmi Diospas justiciata ruwanqa payman tuta p'unchaw wawankuna mañakuqtinkuqa; hinaspapas payqa manapunin tardanqachu contestananpaqqa. ⁸ Chaymi cheqaqtapuni niykichis, Diosqa allin justiciatan ruwanqa mana tardaspa. Ichaqa, noqa Diosmanta Hamuq Runa, kay pachaman kutimuspay, ¿tarimuymanchu noqapi iñiq runakunata kay allpa pachapí? nispa.

Fariseo runamanta impuesto cobraq runamantawan

⁹ Wakin runakunaqa creekurankun allin justo runa kanankupaq; hinaspan wakin runamasinkuta despreciaranku. Chayta rikuspanmi, Jesusqa huk willakuyta runakunaman willaran khaynata:

¹⁰ —Ishkay runakunan Diosmanta mañakunankupaq, Diosta yupaychana temploman riranku. Hukninmi karan fariseo religionniyoq; hukninñataqmi karan impuesto cobraq. ¹¹ Fariseo religionniyoq runan sayaspalla khaynata

mañakuran: “Graciastan qoyki Diosnilláy, noqaqa mana huchayoq runa kasqaymanta. Chayraykun noqaqa, mana wakin runakuna hinachu kani, suwakuq, mana allinkuna ruwaq, huk warmikunawan waqllikuq, nitaqmi waq impuesto cobraq runa hinachu kanipas. ¹² Aswanmi noqaqa, semanapi ishkay kutikama ayunani; llapallan ganasqaykunamantapas diezmoymtan qanman Diosnilláy qomuyki”, nispa. ¹³ Ichaqa impuesto cobraq runañataqmi, karullapi sayaruspa, alto cielotapas mana qawariranchu. Aswanmi qasqonta takakuspan khaynata mañakuran: “Diosnilláy, huchasapa runan kani; khuyapayaykuway, hinaspa huchayta perdonaykuway”, nispa. ¹⁴ Kay willakuyta tukuruspanmi, Jesusqa chay runakunata niran khaynata: “Impuesto cobraq runan huchanmanta perdonasqa wasinman kutipuran; ichaqa fariseo religionniyoq runañataqmi, huchanmantaqa mana perdonasqachu karan. Yachaychisyá, paytukuq runan humillasqa kanqa; humillakuq runañataqmi hatunchasqa kanqa”, nispa.

*Wawakunata Jesús bendecisqanmanta
(Mat 19.13-15; Mar 10.13-16)*

¹⁵ Wawakunatan Jesusman apamuranku, makinta churaykuspa, Diosmanta mañakuspa bendecinanpaq. Chaymi Jesuspa discipulonkunaqa, wawa apamuqkunata niranku:

—¡Ayqechiychis chay wawakunata; ama apamuychishchu! nispanku.

¹⁶ Hinaqtinmi Jesusqa wawakunata waqyaspa, discipulonkunata khaynata niran:

—Ama hark'aychishchu wawakuna noqaman hamunantaqa. Kay wawakuna hina kaq runakunapaqmi, Diospa gobiernasqan sumaq glorianqa kanqa. ¹⁷ Chaymi cheqaqtapuni niykichis, kay wawakuna hina tukuy sonqonkuwan Diospi creeq runakunallan, Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa haykunqaku, nispa.

*Jesuswan huk qapaq runa parlasqanmanta
(Mat 19.16-30; Mar 10.17-31)*

¹⁸ Huk allin reqsisqa qapaq runan Jesusta tapuran khaynata:

—Allin yachachikuq, ¿imatataq ruwasaq Diospa lardonpi wiñaypaq kawsanaypaqri? nispa.

¹⁹ Chaymi Jesusqa contestaran:

—¿Imanaqtintaq noqatari niwanki: “Allin yachachikuq” nispari? Manan ni pi runapas allinqa kanchu; aswanqa Diosllan. ²⁰ Qanqa yachankiñan Diospa kamachikuyninpi, khayna nisqantaqa: “Aman huk warmikunawanqa waqllikunkichu; aman ni pitapas wañuchinkichu; aman suwakunkichu; aman pimantapas qepanpiqa llullakuspaqa rimankichu; aswanyá papaykita hinallataq mamitaykitapas respeta”, nispa.

²¹ Hinaqtinmi chay qapaq runaqa, Jesusta khaynata niran:

—Noqaqa wawa kasqaymantapachan chaykunataqa cumplirani, nispa.

²² Chayta uyarispanmi Jesusqa niran:

—Kayraqmi faltashasunki ruwanayki: rispayki vendemuy tukuy kaqniykikunata, hinaspa chay qolqeta wakchakunaman rakimuy. Saynata ruwaqtiykin hanaq pachapi tukuy imayki kanqa sumaq qori qolqe hina. Chayta ruwaruspaykiña kutimunki noqata qatikuwanaykipaq, nispa.

²³ Hinaqtiinmi chay runaqa Jesuspa nisqanta uyarispa, anchata llakikuran, ancha qapaq runa kasqanrayku. ²⁴ Chaymi Jesusqa ancha llakisqallaña kasqanta qawayuspa niran:

—¡Mayna sasatan qapaq runakunaqa, hanaq pachapi Diospa sumaq glorianmanqa haykunqa! ²⁵ Ichaqa huk hatun camello animalraqmi awqapa ninrinta pasarunman, huk qapaq runa Diospa gobiernasqan sumaq glorianman haykunanmantaqa, nispa.

²⁶ Chayta uyarispan, runakunaqa Jesusta tapuranku:

—Sayna kaqtinri, ¿pitaq atinman salvakuytarí? nispanku.

²⁷ Chaymi Jesusqa niran:

—Runakunaqa manan atinmanchu; Diosmi ichaqa, tukuy imatapaspas atillanpuni, nispa.

²⁸ Hinaqtiinmi Pedroñataq niran:

—Noqaykuqa tukuy imaykutapas saqeruspan qanta qatikushaykiku, nispa.

²⁹ Chaymi Jesusñataq contestaran:

—Cheqaqtapunin niykichis, pipas Diospa kamachin ruwaq kayta munaspaqa, saqenanmi wasinta, warminta, wawqe-panankunata, papanta, mamitanta, hinallataq wawankunata ima.

³⁰ Saynata ruwaspan, saquesqankunamantapas

aswan mastaraq chashkinga kay pachapi, hinalataq qepa tiempopipas wiña-wiñaypaq kawsayta, nispa.

*Jesusmi kinsa kutitaña willakuran
wañunanmanta*

(Mat 20.17-19; Mar 10.32-34)

³¹ Jesusqa chunka ishkayniyoq akllasqan discipulonkunata huk lawman waqyarispanmi, paykunallata khaynata niran:

—Kunanqa Jerusalén llaqtamanmi risunchis. Chaypin Diosmanta willakuq profeta runakunapa, tukuy imakuna noqamanta escribisqanku cumplikunqa. ³² Ichaqa huk law nacionniyoq runakunamanmi entregawanqaku. Chaymi paykunaqa asipayawanqaku, k'amiwanqaku, toqaykuwanqaku, ³³ hinallataq anchata latigaruwaspanku wañuchiwanqaku ima. Saynata ruwawashaqtinkupas, ichaqa kinsa p'unchawmantan noqaqa kawsarinpusaq, nispa.

³⁴ Ichaqa Jesuspa discipulonkunaqa manan ni imatapas nisqanmantaqa entienderankuchu, chay rimasqankunaqa pakasqa hina kasqanrayku.

Ñawsa runata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mat 20.29-34; Mar 10.46-52)

³⁵ Jericó llaqtaman Jesús chayashaqtinmi, huk ñawsa runa ñan patapi tiyashasqa limosnata mañakuspa. ³⁶ Chaymi chay ñawsa runaqa ashka runakuna pasasqanta uyarispa, tapukuran khaynata:

—¿Imataq pasashanrí? nispa.

³⁷ Hinaqtinmi contestaranku:

—Nazaret llaqtayoq Jesusmi pasashan kayninta, nispanku.

³⁸ Chaymi chay ñawsa runaqa waqyakuran khaynata:

—¡Davidpa mirayninmanta Jesús, ama hina kaychu, khuyapayaykuway! nispa.

³⁹ Hinaqtinmi Jesuspa ñawpaqninta riq runaku-naqa, chay ñawsata niranku:

—¡Upallay! ¡Upallay! nispanku.

Ichaga saynata nishaqtinkupas, chay ñawsaqa astawanraqmi qapariran khaynata:

—¡Davidpa mirayninmanta Jesús, ama hina kaychu, khuyapayaykuway! nispa.

⁴⁰ Hinaqtinmi Jesusqa sayaykuspa kamachiran, chay ñawsa runata pusamunankupaq. Ladonpiña kashaqtintaqmi payta tapuran khaynata:

⁴¹ —¿Imatataq qanpaq ruwanaytari munankí? nispa.

Chaymi chay ñawsa runaqa niran:

—Señor, ¡qawariytan munani! nispa.

⁴² Chaymi Jesusqa niran:

—¡Qawariy! Noqapi confiasqaykiraykun Dios sanoyachisunki, nispa.

⁴³ Hinaqtinmi chay ñawsa runaqa, kasqan rattolla sanoyaspa qawariran. Hinaspan payqa Jesusqa qatikuran Diosta alabastin. Saynallataqmi chaypi kaq llapallan runakunapas, chaykunata rikuspanku Diosta alabaranku.

19

Jesuswan Zaqueo tupasqanmanta

¹ Jesusmi Jericó sutiyoq llaqtaman haykuspa, chayninta pasasharan. ² Hinaqtinmi chay llaqtapi tiyaran huk qapaq runa Zaqueo sutiyoq. Payqa karan impuesto cobraqkunapa jefenmi. ³ Paymi Jesusta reqsiyta munaspa qawaq riran. Taksalla kaspataqmi, ashka runakuna chaypi kaqtin, Jesusta mana rikuyta atiranchu. ⁴ Chaymi Zaqueoqa apurayllamanña ñawparan, maynintas Jesús pasanqa chayman. Hinaspan huk sicómoro sutiyoq sach'aman wicharan, Jesusta allinta rikunanpaq. ⁵ Chayninta Jesús pasashaspanmi, sach'a hawapi Zaqueota rikuspa, sutinmanta waqyaran:

—¡Zaqueo, apurayman urayamuy! Kunanmi qanpa wasiykipi samasaq, nispa.

⁶ Chaymi Zaqueoqa apurayllamanña urayamuspa, kusiqañña Jesusta wasinman pusaran. ⁷ Chayta rikuspankutaqmi, runakunaqa Jesuspa contranpi rimaranku khaynata:

—Huchasapa runaq wasinmanmi haykurparin, chaypi samanapaq, nispanku.

⁸ Zaqueoñataqmi, tiyasqanmanta sayarispa Señor Jesusta niran:

—Señor, kunanmi tukuy kaqniykunamanta kushkanta wakchakunaman qosaq. Hinallataqmi sichus pitapas engañarani chayqa, tawa kutitan kutichipusaq, nispa.

⁹ Jesusñataqmi niran:

—Kunanmi qanpas hinallataq familiaykipas salvasqa kankichis, Abrahampa iñiynin hina qankunapa iñiyniykichispas kasqanrayku, hinallataq Abrahampa mirayninmanta kasqaykichisrayku. ¹⁰ Noqa Diosmanta Hamuq

Runaqa, chinkasqa runakunata mashkaspa salvanaypaqmi hamurani, nispa.

Qolqemanta

¹¹ Jerusalén llaqtapa cercanpiña Jesús kashaqtinmi, runakuna Jesuspa nisqanta uyarispanku piensaranku, Jesusqa Jerusalén llaqtaman chayaspa kasqan ratolla gobiernayta qallarinanpaq. Chaymi Jesusqa huk ejemplowan willaran khaynata:

¹² –Huk allin reqsisqa runan gobiernananpaq nombramienton chashkikuq karu nación llaqtaman viajarian, chaymanta kutimuspa gobiernananpaq. ¹³ Chaymi, chay runaqa manaraq viajashaspa, chunka llank'aqnin runakunata waqyaran. Hinaspan sapankamaman ashka qolqeta saqetamuran: “Kutimunaykama kay qolqewan negociota ruwashaychis”, nispa. ¹⁴ Ichaqa chay allin reqsisqa runataqa, llaqtamasin runakunaqa cheqnikurankun. Chaymi viajasqanpa qepallanta huk comisionta mandaranku, contranpi khaynata nimunankupaq: “Manan paytaqa munaykuchu noqaykuta gobiernawanankutaqa”, nispanku.

¹⁵ Ichaqa chay allin reqsisqa runaqa, gobiernananpaq nombrasqaña kaspanmi, llaqtanman kutimuran. Hinaspan chunkantin llank'aqninkunata waqyachimuran, saynapi chay qolqe saquesqanwan ima negociokunatas ruwaranku, chayta yachananpaq. ¹⁶ Chaymi chay primer kaq llank'aq chayamuspa, khaynata niran: “Señorlláy, negociota ruwaspaymi chay qolqe saqewasqaykiwan chunka kuti mastaraq

ganaramuni”, nispa. ¹⁷ Chay gobiernaqñataqmi contestaran: “Allinmi, qanqa allin llank'aqniymi kanki. Chaymi kay chikallan saquesqayta allinta cuidasqaykirayku, kunan nombrasqayki, chunka llaqtakunata kamachinaykipaq”, nispa. ¹⁸ Chayllamanmi qepa kaq llank'aqninpas chayaramuspa nillarantaq: “Señorlláy, qolqe saqewasqaykiwanmi negociota ruwaspay, pishqa kuti mastaraq ganaramuni”, nispa. ¹⁹ Chaymi paytapas chay gobiernaqqa niran: “Kunanmi noqa qantapas nombrasqayki, pishqa llaqtakunata kamachinaykipaq”, nispa. ²⁰ Chayllamanmi huknin kaq llank'aqninpas chayaramuspa nillarantaq: “Señorlláy, kay qolqeykitan apanpushayki kaqlata. Noqaqa alli-allintan pañuelopi khipuruspa waqaycharani. ²¹ Ichaqa qantan noqaqa nishuta manchakuyki, ancha manchakunapaq kasqaykirayku. Hinaspapas noqaqa yachanin qanqa mana churasqaykimanta oqarisqaykita, hinallataq mana tarpusqaykimanta cosechasqaykitapas”, nispa. ²² Chaymi chay gobiernaq runaqa niran: “Qanqa kanki mana allin llank'aqmi. Chaymi kikiillayki rimasqaykiman hina condenasqa kanki. Qanqa allintan yacharanki noqaqa exigente runa kasqayta, mana churasqaymanta oqarisqayta, hinallataq mana tarpusqaymanta cosechasqayta ima. ²³ Chayri, ¿imanaqtintaq qanri kay qolqeyta mana bancollamanpas churarankichu, kutimuspay gananciayoqta orqokanpunaypaqrí?” nispa. ²⁴ Saynata nispanmi chay gobiernaq runaqa, wakin llank'aq runakunata kamachiran khaynata:

“Chay mana llank'aq inútil qella runamanta, qolqeta qechuychis. Hinaspa qoychis chunka kuti mastaraq ganamuq runaman”, nispa.
²⁵ Chaymi paykunaqa niranku: “Señorlláy, ¿imanaqtintaq paymanri qosaqkú? Paypaqa ñan kashanña chunka kuti masraq”, nispanku.
²⁶ Hinaqtinmi chay gobiernaq runaqa contestaspa niran: “Kunanmi nisqaykichis, pipas Diosmanta chashkisqankunawan allinta ruwanqa chayqa, Diosmantan masta chashkinqa. Ichaqa pipas Diosmanta chashkisqankunawan mana allintachu ruwanqa chayqa, chay llapan chashkisqankunatan kikin Diospuni qechupunqa. ²⁷ Saynallataqmi kay llaqtapi noqapa gobiernanayta mana munaspa, contraypi sayariq runakunatapas, ñawpaqniyman apachimuspay, wañuchinankupaq kamachisaq”, nispa.

*Jerusalén llaqtaman Jesuspa haykusqanmanta
 (Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Juan 12.12-19)*

²⁸ Jesusqa chaykunata rimayta tukuruspanmi, runakunapa ñawpaqninta Jerusalén llaqtaman riran. ²⁹ Hinaspan Betfagé llaqtaman hinallataq Betania llaqtamanwan yaqaña chayaykushaspan, Jesusqa samariran Olivos nisqa moqopa ladonpi. Hinaspan ishkeynin discipulonkunata khaynata niran:

³⁰ —Riychis waq chimpapi llaqtachaman. Chaypin qankunaqa tarinkichis manaraq pipapas montakusqan watasqa malta asnota. Chay asnota pashkamuspáy aysamuychis. ³¹ Sichus pipas tapusunkichis: “¿Imapaqmi chay asnota

pashkashankichís?”, nispa, nisuqtiykichisqa, khaynatan ninkichis: “Señormi necesitashan”, nispa.

³² Chaymi chay ishka discipulokunaqa rispanku, Jesuspa nisqanman hina tariranku chay asnota. ³³ Hinaqtinmi chay malta asnota pashkasqankuta rikuspanku, chay asnopa dueñonkunaqa tapuranku khaynata:

—¿Imapaqmi pashkashankichis asnoykuta? nispanku.

³⁴ Chaymi Jesuspa discipulonkunaqa contestaran:

—Señormi kay asnota necesitashan, nispanku.

³⁵ Saynata nispankun paykunaqa chay asnota apamuranku, Jesuspa kasqanman. Hinaspan discipulonkunaqa p'achankuwan karunaspanku, Jesusta chay asnopi montachiranku.

³⁶ Hinaqtinmi Jerusalén llaqtaman Jesús rishaqtin, paywan kushka riq runakunaqa, Jesuspa risqan ñanpi p'achankuta mast'aranku.

³⁷ Olivos moqo urayta rishaqtintaqmi, Jesuswan llapallan riq runakunaqa, tukuy milagrokuna ruwasqanta rikusqankuwan anchata kusikuranku. Hinaspan Diosta alabayta qallariranku, khaynata qaparispanku:

³⁸ —¡Alabasqayá kachun, Señor Diospa sutinpi gobiernawananchispaq hamuq Reyqa! ¡Hawkayay kachun hanaq pachapi; hinallataq Diospas alabasqa kachun! nispanku.

³⁹ Hinaqtinmi fariseo religionniyoq wakin runakunaqa, chay ashka runakunapa chawpinmanta, Jesusta reclamaspa nimuranku:

—Yachachikuq, discipuloykikunataqa upallachiy, nispanku.

⁴⁰ Chaymi Jesusqa chay reclamamuq fariseo runakunata contestaran khaynata:

—Kunanmi cheqaqtapuni nisqaykichis, sichus paykuna upallaqtinkuqa, rumikunan paykunapa rantinta qaparinqaku, nispa.

⁴¹ Jerusalén llaqtaman yaqaña chayashaspanmi, Jesusqa llaqtata qawarispá, waqaran, ⁴² khaynata nispa:

—¡Jerusalén llaqtapi tiyaq runakuna, ima allinchá kanman kunan p'unchawllapas hawkayaypi qankuna tiyayta yachaqtiykichisqa! Ichaqa manan qankunaqa entiendeyta atinkichishchu, qankunamanta pakasqa kasqanrayku. ⁴³ Ichaqa chayamunqan qankunapaq mana allin p'unchawkuna. Chay p'unchawkunapin kay llaqtaykichispa muyuriqninpi hatun perqaykichispa qepanman allpakunata enemigoykichis runakuna montonamunqaku, chayninta haykumuspa, qankunata hap'isunaykichispaq. Hinaqtinmi mana ni mayqenniyykichispa ayqekuytaqa atinkichishchu. ⁴⁴ Chaymi kay llaqtapi llapallan tiyaqkunataqa wañuchisunkichis. Saynallataqmi kay llaqtapi llapallan wasikunatapás thñichinqaku. Hinaqtinmi manan ni ima rumi perqapas qepanqachu. Saynataqa ruwanqaku, salvasunaykichispaq hamuq Diosta, mana chashkisqaykichisraykun, nispa.

*Templopi vendeq runakunata Jesús qarqosqan-
manta*

(Mat 21.12-17; Mar 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ Jerusalén llaqtaman chayaruspanmi, Jesusqa temploman riran. Hinaspan chay tempломanta qarqoran llapallan chaypi vendeq runakunata.

⁴⁶ Hinaspanmi khaynata niran:

—Bibliapiqa nishanmi: “Kay wasiyqa Diosmanta mañakuna wasin”, nispa. Ichaqa kunanmi qankuna tukurachinkichis suwakunapa wasinman, nispa [*Isaías 56.7; Jeremías 7.11*].

⁴⁷ Chaymantan Jesusqa sapa p'unchaw temploman riran chaypi yachachinanpaq. Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefenkunaqa, leykunata yachachiqkunapiwan, hinallataq llaqtapi kamachiq autoridadkunapiwan ima huñunakuranku. Hinaspan yachachinakuranku imaynatas Jesusta wañurachinankupaq. ⁴⁸ Ichaqa manataqmi ni imaynanmantapas wañuchiyta atirankutaqchu, Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaq, ashka runakuna chaypi kasqankurayku.

20

*Jesusqa kamachinanpaq atiyniyoq kasqan-
manta*

(Mat 21.23-27; Mar 11.27-33)

¹ Jesusmi huk p'unchaw Jerusalén templopi Diosmanta allin willakuykunata runakunaman yachachisharan. Chaymanmi sacerdotekunapa jefen, leykunata yachachiqkuna, hinallataq Israel

nacionpi kamachiq runakunapiwan ima, Jesusman ashuyuranku. ² Hinaspan tapuranku khaynata:

—Niwayku, ¿pitaq qantari autorizasuranki, kaykunata ruwanaykipaqrí? nispanku.

³ Jesusñataqmi contestaran:

—Noqapas kunan qankunata tapusqaykichis; niwaychis: ⁴ ¿Pitaq Juantari mandamuran bautizananapaq? ¿Dioschu icha runakunachú? nispa.

⁵ Saynata Jesús tapuqtinmi paykunapura parlanakuranku khaynata:

—“Diosmanta” nisun chayqa, niwasunmi “¿Imanaqtintaq qankunari mana Juanpi creerankichishchú?” nispa. ⁶ “Runakunallan mandamuran”, nispa nisunchis chayqa, kay llaqtapi tiyaq llapallan runakunachá rumiwan p'anaspa wañurachiwasunman. Hinaspapas kay llaqtapi tiyaq runakunaqa ancha convencesqan kashanku, Juanqa Diosmanta willakuq profeta kasqanta, nispanku.

⁷ Saynata parlaruspankun, Jesusta contestaranku:

—Manan noqaykuqa yachaykuchu, pichá Juantaqa mandamuranpas, nispanku.

⁸ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Noqapas manan nisqaykichishchu ima atiywansi kaykuna ruwasqaytaqa, nispa.

Chakra arrendaq runakunamanta

(Mat 21.33-44; Mar 12.1-11)

⁹ Chaymantan Jesusqa runakunaman yachachiran, huk willakuywan khaynata:

—Huk runan uvas plantakunata chakranpi plantaran. Hinaspan chay runaqa chay

uvas chakranta huk llank'aq runakunaman arrendaspa, unay tiempopaq ripuran. ¹⁰ Uvas cosechana tiempo chayaramuqti-taqmi, chakrayoqqa huk serviqnin runata mandamuran, tupaqninta chashkiswa apapunanpaq. Hinaqtinmi chay arrendaq runakunaqa, chakrayoqqa serviqnin runata, nishuta maqaruspanku, mana imayoqllata qatirpapuranku. ¹¹ Hinaqtinmi chakrayoq runaqa, yapamanta huk serviqnin runatañataq mandamuran. Chayaramuqti-nmi paytapas k'amispanku, alli-allinta maqaruspanku mana imayoqllata qatirpapuranku. ¹² Chaymantan chakrayoq runaqa huk serviqnin runatañataq mandamuran. Paytapas saynallataqmi alli-allinta maqaruspanku, ancha k'irisqata qarqorparanku.

¹³ Hinaqtinmi uvas chakrayoq runaqa yuyaymanaran khaynata: “Kunanri, ¿imatataq ruwasaq? Aswanyá ancha munakusqay wawayta mandasaq. Payta rikuspaqa ichapas respetankuman”, nispa. ¹⁴ Chaymi arrendaq runakunaqa, chakrayoqqa wawanta rikuruspanku, paykunapura yachachinakuranku khaynata: “Kay wawanpaqmi papanpa kaqninkunaqa qepanqa. Aswanyá paytaqa wañurachillasunña, kay enteron herencia chakrawan qepakunanchispaq”, nispanku. ¹⁵ Saynata piensaruspankun, uvas chakrayoqqa wawantaqa, chakramanta hawaman aparuspanku wañuchiranku.

Hinaqtinmi Jesusqa chay uyariqkunata tapuran:

—Uvas chakrayoqri, ¿imananqataq wawanta wañuchiq runakunatarí? ¹⁶ Ichaqa uvas chakrapa dueñon kutimuspanmi, chay mana allin llank'aqkunataqa wañuchinqa, wawanta wañuchisqankurayku. Hinaspan uvas chakrantapas huk runakunamanña arrendanqa, nispa.

Chayta uyariruspankun, runakunaqa niranku:

—Amayá hayk'aqpas chaykunaqa pasachunchu, nispanku.

¹⁷ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata qawarispá niran:

—Bibliapiqa khaynan escribisqa kashan:

“Albañilkunapa mana munasqan rumin, kunanqa allin kaq rumi, wasiq esquinanpi allinta enteron wasipa perqanta sostiene”, nispa [*Salmos 118.22*].

¹⁸ Ichaqa pipas chay rumi hawaman urmayuspaqa ñut'usqan kanqa. Saynallataqmi pi runapa hawanmanpas chay rumi urmayuspaqa, kutasqa aychaman hinarraq chay runataqa tukuchinqa. [*Nota: Chay albañilkunapa mana munasqanku rumiqa, Jesucriston*].

¹⁹ Chaymi Moisespa escribisqan ley yachachiqkuna, hinallataq Jerusalén templopi sacerdotekunapa jefenkunapas cuentata qokuranku, chay millay wañuchiq runakunawan paykunata comparaspa Jesusqa yachachisqanta. Chayraykun paykunaqa Jesusta chay ratolla hap'iruytapuni munaranku. Ichaqa runakunata manchakuspankun, mana hap'irankuchu.

Impuesto paganamanta

(*Mat 21.45-46; 22.15-22; Mar 12.12-17*)

²⁰ Jesuspa contranpi kaq runakunan, Roma llaqtapi kamachiqman Jesusta entregayta munaranku. Chayraykun allin tukuq runakunata mandaranku, Jesuspa rimasqanta disimulawlla uyarinankupaq, hinallataq ima rimasqanpipas pantaruqtinga, chayman hinalla tumpaspa autoridadkunaman entreganankupaq. ²¹ Hinaqtinmi chay allin tukuq runakunaqa, Jesusta khaynata niranku:

—Yachachikuq, yachaykun qanpa yachachisqaykiqa cheqaqpuni kasqanta. Qanqa manan pimanpas sayapakunkichu; aswanmi yachachinki imaynan Diospa munasqanman hina kawsanaykumanta. ²² Chaymi qanta tapukuyta munayku: ¿Allinchu kanman icha manachu, Roma llaqtapi rey Cesarman impuestota paganaykupaqrí? nispanku.

²³ Hinaqtinmi Jesusqa engañollawan tapusqankuta yachaspa, contestaran khaynata:

—¿Imanaqtintaq qankunari pantachipayta munashankichís? ²⁴ Apamuychis huk qolqeta qawanaypaq. ¿Pipa uyantaq, hinaspapas pipa sutintaq kay qolqepiri escribisqa kashan? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa contestaranku:

—Roma llaqtamanta llapallan llaqtakunata kamachikamuq Rey Cesarpan, nispanku.

²⁵ Chaymi Jesusqa niran:

—Saynaqa Roma llaqtamanta llapallan llaqtakunata kamachikamuq rey Cesarpa kaqtaqa, payman qopuychis. Diospaq kaqtataq, Diosman qopuychis, nispa.

²⁶ Chay runakunaqa manan Jesustaqa pantachiytaqa atirankuchu. Aswanmi Jesuspa

contestasqanwan admirakuspanku upallallaña karanku.

Jesustan tapuranku wañuqkunapa kawsarimunanmanta

(Mat 22.23-33; Mar 12.18-27)

²⁷ Chaymantan wakin saduceo religionniyoq runakunapas Jesusman hamullarankutaq. Paykunaqa wañuq runakuna kawsarimunapiqa manan creerankuchu. Chayraykun Jesusta khaynata niranku:

²⁸ –Yachachikuq, Moisespa escribisqan leypin niwanchis: “Huk runa casarakuspa, warminpi manaraq wawan kashaqtin wañupunman chayqa, wawqenmi chay viudawan casarakuspa wawayoq kanan. Hinallataqmi chay wawa nacemuqpas, wañuqpa wawan hina kaspas, paypa sutinta apanan, saynapi wañuq wawqenpa sutin ama chinkanapaq”, nispa.

²⁹ Huk kutinpin karan qanchis wawqekuna. Hinaqtinmi kuraq kaqqa casarakuspa, manaraq wawayoq kashaspa wañupuran. ³⁰ Hinallataqmi wañuqman qatiq wawqenpas, chay wañuqpa viudanwan casarakullarantaq. Hinaspan chay viudapi manaraq wawan kashaqtin, wañupullarantaq.

³¹ Saynallataqmi chay wañuqman qatiq wawqenpas chay viudawan casarakullarantaq. Paypas manaraq chay viudapi wawan kashaqtinmi, wañupullarantaq. Saynatan chay viudawanqa qanchisnintin wawqekuna casarakuranku. Ichaqa chay viudapi manaraq wawanku kashaqtinmi, paykunaqa wañupuranku. ³² Chaymantan viuda warmipas wañupullarantaq. ³³ Kunanyá niwayku. Llapallan

wañuq runakunata Dios kawsarichimuqtinri, ¿mayqen wawqekunapa warmintaq kanqa, chay warmirí? Qanchisnintinwanmi chay warmiqa casarasqa karan, nispanku.

³⁴ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaran:

—Kay pachapiqa qarikunapas, hinallataq warmikunapas casarakunkun. ³⁵ Ichaga

Diosmi yachan, (pikunas Wawan Jesucristopi creesqankurayku), kay pacha tukukuqtin, kawsarimuspanku, paywan wiñaypaq kawsanankutaqa. Chay wiñay kawsaypiqa, manan ni pipas casarakunqachu, nitaqmi casarakuymapas entreganakunqakuchu,

³⁶ nitaqmi paykunaqa wañunqakupashñachu. Aswanmi paykunaqa angelkuna hina kanqaku. Hinaspapas paykunaqa Diospa wawanmi kanqaku, paypi creespa kawsarimusqankurayku.

³⁷ Ichaga (Diospi creespa) wañuq runakuna kawsarimunantamantan, Moisespas ña escribiraña khaynata: “Diosqa, Abrahampa, Isaacpa hinallataq Jacobpa Diosninmi”, nispa. Chaytaqa niran t'ankar sach'api nina rawrasqan p'unchawmi. ³⁸ Chay yachachikuywanmi

Moisesqa yachachiwanchis, Diospaqqa wañusqa runakunapas kawsallasqanmanta. Chayraykun Diosqa Abrahampapas, Isaacpapas hinallataq Jacobpapas Diosnin, paykunapa almanku kawsasqanrayku, nispa.

³⁹ Hinaqtinmi chay contestasqanta uyarispanku, leykunata wakin yachachiqkunaqa niranku:

—Yachachikuq, allintapunin qanqa rimaramunki, nispanku.

⁴⁰ Hinaqtiinmi manaña pipas astawanqa ni imatapas tapuranñachu.

Cristori ¿pipa wawantaq?

(Mat 22.41-46; Mar 12.35-37)

⁴¹ Jesusmi chaypi kaq runakunata tapuran:

—¿Imanaqtintaq runakunari ninku, Cristoqa ñawpaq rey Davidpa mirayninmantan kanqa nisparí? ⁴² Ichaqa kikin Davidmi, Salmos libropi ña escribiraña khaynata:

“Señor Diosmi Señorniyta niran:

‘Phaña ladoypi tiyaykuy, ⁴³ llapallan enemigoykikunata vencespay, chaki plantaykiman churanaykama’ ”, nispa [Salmos 110.1].

⁴⁴ Ichaqa kikin Davidpunin niran: “Señorlláy”, nispa. Chayri ¿imanaqtintaq Diosmanta Hamuq Runari, ñawpaq rey Davidpa mirayninmanta kanmanrí? nispa.

Leykuna yachachiq runakunata Jesús q'aqchasqanmanta

(Mat 23.1-36; Mar 12.38-40; Luc 11.37-54)

⁴⁵ Llapallan runakuna uyarishaqtiinmi, Jesusqa discipulonkunata niran:

⁴⁶ —Cuidakuychis leykuna yachachiq runakuna hina kanaykichismanta. Paykunamanqa anchatan gustan ashka qolqepa valornin p'achawan churayukuspa puriy. Hinallataqmi paykunaqa plazakunapipas respetowan runakuna rimayukunankuta munanku. Saynallataqmi Diosmanta yachachina sinagoga wasikunapipas, hinallataq fiestakunapipas, ñawpaqpi allin kaq sumaq asientokunallapi

tiyaytapas munanku. ⁴⁷ Hinaspapas paykunaqa viudakunapa wasintan qechunku tukuy imantinta. Paykunaqa allin qawasqa kanankupaqmi, Diosmantapas una-unayllataña mañakuq tukunku. Sayna clase runakunatan Diosqa anchata castiganqa, nispa.

21

Wakcha viuda ofrenda churasqanmanta (Mar 12.41-44)

¹ Jesusmi qapaq runakunata qawaran Jerusalén templopi, ofrenda churana cajaman ofrendanku churasqankuta. ² Rikullarantaqmi huk wakcha viudatapas, ofrenda churana cajaman ishkeylla qolqechan churasqanta. ³ Chaymi Jesusqa niran:
—Cheqaqtapunin niykichis, kay wakcha viudan llapallan qapaq runakunamantapas, aswan mastaraq churarun. ⁴ Qapaq runakunaqa puchuq qolqellankutaña ofrendankutaqa churanku. Ichaqa kay viudañaataqmi wakcha kashaspapas, llapallan mantenekunan qolqechanta churarun, nispa.

Jerusalén llaqtapi templo thuñichisqa kananmanta (Mat 24.1-2; Mar 13.1-2)

⁵ Wakin chaypi kaqkunañaataqmi rimasharanku Jerusalén llaqtapi temploqa, suma-sumaq k'anchariq hatun rumikunawan ruwasqa kasqanmanta. Hinallataq perqankunapipas sumaqlaña qapaq runakunapa regaldasqa adornokunawan adornasqa kasqanmanta. Chay rimasqankuta uyarispanmi Jesusqa niran:

6 –Chayamunqan p'unchawkuna, kay tukuy ima rikusqaykichiskuna thuñichisqa kananpaq. Manataqmi ni huk rumillapas perqasqaqa qepanqachu, nispa.

Jesús kay pachaman manaraq kutimushaqtin imakunas pasanmanta

(Mat 24.3-28; Mar 13.3-23)

7 Jesuspa discipulonkunan paytaqa tapuranku khaynata:

–Yachachikuq, ¿hayk'aqtaq kay nisqaykikunari pasanqa? ¿Imakuna pasaqtintaq yachasaqku kaykuna pasanmantari? nispanku.

8 Jesusñataqmi contestaran:

–Qankunaqa piwanpas ama engañachikunaykichispaq, ¡allinta cuidakuychis! Manaraq noqa hamushaqtiyimi ashka runakuna hamunqaku noqapa sutiypi khaynata nispanku: “Ñan tiempoqa chayamunña, noqan kani Diosmanta Hamuq Salvaqniykichis Cristoqa”, nispa. Saynata nisugtiykichispas aman paykunataqa qatikunkichishchu, nitaqmi creenkichispashchu. ⁹ Qankunaqa uyarinkichismi guerrakunamanta rimaqta, hinallataq llaqta ukhupi ch'aqwakunamantapas. Aswanqa aman manchakunkichishchu. Hinan kaykunaqa pasanpuni manaraq tukukuy p'unchaw chayamushaqtin, nispa.

¹⁰ Jesusqa nillarrantaqmi:

–Chay p'unchawkunapin huk nación llaqtapi tiyaq runakuna huk law nación llaqtapi tiyaq runakunawan guerrakunapi peleanqaku.

¹¹ Hinallataqmi pasanqa tukuy lawpi

ancha mancharikuypaq terremotokunapas. Kallanqataqmi kaypi waqpi ancha muchuypas, hinallataq onqoypas; chaykunawanmi anchata ñak'arinqaku. Cielopipas rikhuringan ancha mancharikuypaq señaalkuna; chaykunata kay pachapi runakuna rikuspankun, anchata mancharikunqaku.

¹² Ichaqa manaraq chaykuna pasashaqtinmi, qankunataqa qatikachasunkichis. Hap'ispataqmi apasunkichis Diosmanta yachachina sinagoga wasikunaman; carcelkunamanpas presota churasunkichis. Hinallataqmi gobernadorkunaman, reykunaman entregasunkichis ñak'arichisunaykichispaq, noqapi creesqaykichisrayku. ¹³ Saynapin qankunapaq huk oportunidad kanqa, noqamanta paykunaman willanaykichispaq. ¹⁴ Chaypiqa amayá qankunaga preocupakunkichishchu: “Imaynatan nisag defiendekunaypaq”, nispaqa. ¹⁵ Noqan chay ratopi yanapasqaykichis yachaywan allinta rimanaykichispaq. Chaymi mayqen enemigoykichispas mana ni imaynanmantapas contestayta atisunkichishchu. ¹⁶ Ichaqa tayta mamaykichis, wawqeykichis, familiaykichis, hinallataq amigoykichiskunapas, traicionllawanmi autoridadkunaman entregasunkichis. Wakinniychistataqmi wañuchisunkichis ima. ¹⁷ Hinallataqmi llapallan runakunapas cheqnisunkichis, noqapi creesqaykichisrayku. ¹⁸ Ichaqa Diospa ñawpaqninpiqa manan ni huk chukchallaykichispas chinkanqachu. ¹⁹ Tukuy chaykuna pasasuqtiykichisqa, amayá ish kayankichishchu. Saynata kawsaspan

qankunaqa, wiñaypaq kawsayniyoq kankichis, nispa.

²⁰ Jesusqa nillarantaqmi:

—Jerusalén llaqtapa muyuriqninpi enemigoykichis soldadokunata rikuspaykichisqa, yachankichismi kay Jerusalén llaqta thuñichinanku tiempo chayamusqanta. ²¹ Chay p'unchaw chayamuqtinqa, Jerusalén llaqtapi tiyaqkuna lloqsiyichis. Hinallataq Judea provinciapi kaqkunapas ayqekuychis orqokunaman. Campopi kaqkunapas amaña llaqtaman haykuychishñachu. ²² Chay p'unchawkunapin Diosqa castigantaq mana kasukuq llapallan runakunata, Bibliapi nisqanman hina. ²³ ¡Ay, imaynaraq kanqaku chay p'unchawkunapi wiksayoq warmikuna, hinallataq qolla wawayoq warmikunapas! Kay Israel nacionpi llapallan tiyaq runakunaqa anchatan ñak'arinqaku, Dios castigaqtin. ²⁴ Wakintan wañuchinqaku huk hatun espadawan. Wakintañataqmi presochaspa apanqaku huk law nacionkunaman. Hinaspan kay Jerusalén llaqtaqa thuñichisqa kanqa. Hinaspapas huk law nacionmanta runakunan kay Jerusalén llaqtaykichistaqa dueñochakunqaku, Diospa permitisqan p'unchawkamalla, nispa.

Jesucristopa kutimunanmanta

(Mat 24.29-35, 42-44; Mar 13.24-37)

²⁵ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Kanqan señalkuna. Chay señalkunatan qankunaqa rikunkichis intipi, killapi, qoyllurkunapi ima. Hinallataqmi lamar qochapi unupas qaparispa llimp'arimunqa.

Chaymi llapallan nacionkunapi runakunapas, anchata mancharikuspanku llakikunqaku. ²⁶ Hinallataqmi cielomanta k'anchamuqkunapas kuyukachanqa kay lawman waq lawman shapchisqa hinaraq. Hinaqtinmi tukuy imaymana pasasqanta rikuspanku, kay pachapi runakunaqa mancharikuymanta desmayanqaku. ²⁷ Hinaqtinmi llapallan runakuna rikuwanqaku noqa Diosmanta Hamuq Runata, phuyu ukhupi k'ancharispas tukuy atiyiniwan hamushaqta. ²⁸ Chay señalkuna qallariqtinga ama manchakuspaya, qankunaqa Diospi astawan confiaychis; hinaspa allinta kallpanchakuychis. Salvasqa kanaykichis p'unchawmi ña chayamushanña, nispa.

Higos sach'amanta

(Mat 24.32-35; Mar 13.28-31)

²⁹ Jesusqa nillarantaqmi huk willakuyta:

—Qawariychis higos sach'ata, hinallataq wakin sach'akunatawan. ³⁰ Chay sach'akunapa rap'inkuna kaqmanta wiñarimuqtinmi, qankunaqa yachankichis, paray tiempoqa ña qallarinanña kasqanta. ³¹ Saynallataqmi chay señalkunapa pasasqanta rikuspaykichisqa, yachankichis, Diospa gobiernanan tiempoqa ña qallarinanña kasqanta. ³² Cheqaqtapunin niykichis kay nisqaykunaga cumplikunqapunin, kay tiempopi kawsaq runakuna manaraq wañushaqtin. ³³ Hanaq pachapas kay pachapas tukukunqan. Ichaqa noqapa nisqaykunan cumplikunqapuni, nispa.

*Iñiyinchispi ama ishkayaspa Jesusta suyana-
manta*

³⁴ Jesusqa nillarantaqmi:

—Qankunaqa allinta cuidakuspa kawsaychis. Yanqataq sonqoykichis rumiyarunman, tukuy millay viciokunapi, mach'aykunapi hinallataq kay pachapi tukuy ima kaqkunallapi piensaspa kawsasqaykichisrayku. Saynata kawsashaqtiykichismi qonqayllamanta tukukuy p'unchaw qankunaman chayaramunman.

³⁵ Chay tukukuy p'unchawqa huk trampa hinan qonqayllamanta chayamunqa, kay pachapi llapallan kawsaq runakunapaq.

³⁶ Chaymi qankunaqa ama ishkayaspa listollaña kanaykichis. Aswanpas tuta p'unchaw Diosmanta mañakuychis, kay pachapi tukuy imaña pasaqtinpas, qankunata imapas ama pasasunaykichispaq, saynapi noqa kutimuqtiy, mana p'enqakuspa, ñawpaqniypi kanaykichispaq, nispa.

³⁷ Saynatan Jesusqa yachachiran sapa p'unchaw Jerusalén templopi. Ichaqa sapa tutantaqmi, discipulonkunapiwan kushka, Olivos sutiyoq moqoman riran samanapaq.

³⁸ Hinaqtinmi llapallan runakunaqa, Jesupa yachachisqanta uyarinankupaq sapa p'unchaw tutallamanta temploman riranku.

22

*Jesusta wañuchinankupaq acuerdo ruwasqanku-
manta*

(*Mat 26.1-5, 14-16; Mar 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53*)

¹ Pisi p'unchawkunallañan Pascua fiestapaq faltasharan. Chay fiestapiqa Israel nacionniyoq runakunan mana levadurayoq ruwasqa t'antata mikhuq karanku. ² Chay p'unchawkunapin Jerusalén templopi sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq leykunata yachachiqkunapiwan, Jesusta mashkaranku, imaynatas pakallapi wañuchinankupaq. Ichaqa manataqmi atirankuchu runakunata manchakuspanku.

³ Hinaspan Judas Iscariotepa sonqonman Satanás haykuran. Chay Judasqa karan, Jesuspa chunka ish kayniyoq akllasqan discipulonkunamanta huknin kaqmi. ⁴ Chaymi Judasqa riran sacerdotekunapa jefenkunaman, hinallataq templopi cuidaq guardiakunapa jefenkunamanwan ima. Chaypi paykunawan parlaspan huk acuerdoman haykuranku imaynatas Jesusta paykunaman entreganapaq. ⁵ Hinaqtinmi chay jefekunaqa anchata kusikuspanku, acordaranku Judasman qolqe qonankupaq. ⁶ Judasñataqmi ichaqa, chay qolqe qosqankuta chashkirukuspa, chay ratomantapacha piensaran, imaynatas traicionllawan, llaqta runakunapa mana yachasqallan, Jesusta enemigonkunaman entregarunanapaq.

Discipulonkunapiwan kushka Jesús cenasqan-manta

(Mat 26.17-29; Mar 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Cor 11.23-26)

⁷ Mana levadurayoq ruwasqa t'anta mikhunanku fiesta p'unchaw chayaramuqtinmi, sapankama familiakuna huk corderota ñak'aranku

Pascua fiestapi cenanankupaq. ⁸ Hinaqtinmi Jesusqa Pedrotá Juantawan waqyaspa niran:

—Qankuna rispaykichis cenata ruwamuychis, kay Pascua fiestapi mikhunanchispaq, nispa.

⁹ Chaymi paykunañataq Jesusta tapuranku:

—¿Maypitaq ruwamunaykutari munankí? nispanku.

¹⁰ Jesusñataqmi niran:

—Riyichis Jerusalén llaqtaman. Chayman haykushaspan rikunkichis huk runata p'uyñupi unu apashaqta. Hinaspan paypa qepanta rinkichis wasiman haykunankama. ¹¹ Chay wasiyogtan tapunkichis: “Yachachikuq Jesusmi mandamuwashanku qanta tapunaykupaq:

‘¿Mayqen cuartopitaq Pascua cenata mikhusaq discipuloykunawanrí?’ ” nispa. ¹² Chaymi wasiyogqa qawachisunkichis altospi allin allichasqa hatun cuartota. Chaypin qankunaqa cenata ruwamunkichis, nispa.

¹³ Hinaqtinmi Pedroqa Juanpiwan rispanku, Jesuspa nisqanman hina tariranku. Chaypin paykunaqa cenata ruwaranku, Pascua fiestapi mikhunankupaq.

¹⁴ Cenay horas chayaramuqtiinmi, Jesusqa apostolninkunapiwan kushka mesaman mikhunankupaq tiyayuranku. ¹⁵ Chaypin Jesusqa niran:

—Manaraq wañushaspaymi noqaqa anchatapuni qankunawan kushka kay Pascua fiestapi mikhuyta munasharani. ¹⁶ Chegaqtapunin niykichis, kay cena mikhusqanchista hinaqa, manañan huktawanqa qankunawan kushkaqa mikhusaqñachu, Dios Taytappa gobiernanan

p'unchaw chayamunankama. Chaypiñan llapallanchis sumaqta mikhusunchis, nispa.

¹⁷ Saynata nispanmi Jesusqa vinoyoq vasota oqariyuspan, Diosman graciasta qoran; hinaspan khaynata niran:

—Llapaykichis haywarinakuspa, kay vasomanta tomaychis. ¹⁸ Cheqaqtapunin niykichis: Manañan kay vinotaqa tomasaqñachu, Dios Taytaypa gobiernanan p'unchaw chayamunankama, nispa.

¹⁹ Saynallataqmi t'antata hap'ispa, Jesusqa Diosman graciasta qoran. Mañakuyta tukuruspanmi, t'antata partirispay haywariran discipulonkunaman. Hinaspan khaynata niran:

—Kaymi cuerpoy. Kunanmi cuerpoyta entregasaq huchaykichismanta qankunata salvanaypaq. Qankunapas kunanmantapachayá kay cenata ruwankichis, saynapi sapa kutin t'antata partispa, noqamanta yuyariwanaykichispaq, nispa.

²⁰ Saynallataqmi cenayta tukuruspanku, Jesusqa huk vinoyoq vasota oqarispa niran:

—Kay vasopi vinon noqapa yawarniy. Chaymi ch'aqchusqa kanqa qankunata huchaykichismanta salvanaypaq. Kay yawarniywanmi Diosqa kunan huk mosoq pactota qankunawan ruwan.

²¹ Ichaqa yachaychisyá, kunanmi kay mesapi noqawan kushka tiyashan traicionllawan enemigoykunaman entregawaqniy runa.

²² Chaymi niykichis, cheqaqtan noqa Diosmanta Hamuq Runaqa Diospa nisqanman hina wañusaq.

¡Ay, imaynaraq kanqa traicionawaqniy runaqa! nispa.

²³ Saynata Jesús niqtinmi, discipulonkunaqa paykunapura tapunakuranku khaynata:

—Noqanchismantari, ¿mayqenninchistaq Señorinchis Jesusta traicionaqri kashanman? nispanku.

Mayqenninkus aswan más importante kanankumanta

²⁴ Jesuspa discipulonkunan phiñachinakuspa tapunakuranku, mayqenninkus paykunamanta aswan más importante kanankumanta.

²⁵ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Kay pacha nacionkunapi gobiernaq reyku-naqa, paytukusqallaña kanku. Chaymi payku-naqa munasqankuman hina gobiernanku. Hinaspan chay gobiernasqanku nacionpi tiyaq runakunatapas khaynata ninku: “Allintan qankunapaq imatapas ruwashayku”, nispanku. ²⁶ Ichaqa amayá qankunaqa paykuna hinachu kankichis. Qankuna ukhupi aswan más importante kaq runaqa, manapas importantechu kanman hinayá aswan kachun. Hinallataqmi pipas llapanpa jefen kaspaga, aswanmi llapanta servinan. ²⁷ Kunan tapusqaykichis, ¿mayqentaq aswan más importanteri kanman? ¿Mesapi mikhunanpaq tiyaqchu icha mikhuna serviqchú? Qankunapaqqa mesapi mikhunanpaq tiyaqmi aswan más importante runaqa. Noqan ichaqa huk sirviente runa hina qankunata servishaykichis.

²⁸ Qankunan ichaqa, ima sasachakuyipiña kashaqtiypas, noqawan kasharankichis.

29 Chaymi noqapas nombreykichis kamachiq kanaykichispaq, imaynan noqatapas Dios Taytay nombrawaran saynata. ³⁰ Noqa wiñaypaq gobiernaqtiymi qankunaqa mesaypi tiyaspamikhunkichis, tomankichis. Hinallataq juzgana sillapi tiyaspaykichis, Israel nacionpa chunka ishkayniyog ayllunkunata juzgankichis, nispa.

Jesusta Pedro negananmanta

(Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Jesusqa nillarantaqmi:

—Simón, Simón, diablon permisota Diosmanta mañakamun, qankunata ancha sasachakuykunaman churasunaykichispaq, imaynan trigotapas wayrachispa zarandeanqu, saynataraq qankunatapaz zarandeesunaykichispaq. ³² Noqan ichaqa, Dios Taytaymanta ña mañakuniña, iñiyki ama pisiyananpaq, saynapi aswan allinta kallpanchakunaykipaq. Qanqa Simón, noqamantan huk tiempo karunchakuwanki. Ichaqa noqaman kutirinpaspaykiyá noqapi creeqkunata yanapanqi, paykunapas noqapi allinta iñinankupaq, nispa. *[Nota: Kay Simonqa Jesuspa apostolnin Pedron].*

³³ Chaymi Pedroqa niran:

—Señorlláy, noqaqa liston kashani carcelmanña apasuqtiykikupas, qanwan kushka rinaypaq, wañuqtiykipas, qanwan kushka wañunaypaq, nispa.

³⁴ Hinaqtiinmi Jesusqa niran:

—Pedro, kunanmi niyki, kunan tutan manaraq gallo waqamushaqtin, kinsa kutikama negawanki: “Manan reqsinichu”, nispayki.

Jesummi willakun ñak'arinanmanta

³⁵ Chaymantan Jesusqa discipulonkunata niran:

—Yuyariychis, qankunatan mandaraykichis noqamanta willakuq rinaykichispaq, mana qolqeyoqta, mana qoqawniyuqta, hinallataq mana husut'ayoqta ima. Saynaqa kunanyá niwaychis, ¿imallapas faltasurankichishchú? nispa.

Chaymi discipulonkunaqa contestaspa niranku:

—Señorlláy manan ni imapas faltawarankuchu, nispanku.

³⁶ Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Kunanmi ichaqa niykichis: Qolqeykichistapas, qoqawniykichistapas apakuychis. Pipapas espadan mana kaqtinga, p'istukunan p'achata vendespa huk espadata rantikuchun.

³⁷ Bibliapin noqamanta escribisqa khaynata nishan: “Payqa huchasapa hinan ñak'arinqa”, nispa [Isaías 53.12]. Noqamanta chay escribisqankuqa cumplikunqapunin, nispa.

³⁸ Hinaqtinmi discipulonkunaqa niranku:

—Señorlláy, kaypin kashan ishkay espadakuna, nispanku.

Chaymi Jesusqa contestaran:

—Saynayá kachun, nispa.

Getsemaní huertapi Jesús orakusqanmanta
(Mat 26.36-46; Mar 14.32-42)

³⁹ Jesusqa Jerusalén llaqtamanta lloqsispanmi, costumbrenman hina, Olivos sutiyoq moqoman

riran. Chaymi paywan kushka riranku discipulonkunapas. ⁴⁰ Chay moqoman chayaruqtinkun Jesusqa niran:

—Diosmanta mañakuychis, sasachakuykunaña hamuqtinpas, huchaman ama urmanaykichispaq, nispa.

⁴¹ Chayta niruspan, Jesusqa discipulonkuna-manta huk lawchaman rispa qongorikuran. Hinaspan Diosmanta mañakuran, ⁴² khaynata:

—Dios Taytalláy, munaspaykiqa kay sasachakuymanta orqoykuway. Ichaqa amayá noqapa munasqayman hinachu ruwasqa kachun; aswanqa qanpa munasqaykiman hinayá ruwasqa kachun, nispa.

⁴³ Chay ratopin hanaq pachamanta huk ángel hamuspa payta astawan kallpancharan.

⁴⁴ Jesusqa anchatapuni llakikuspanmi, astawanraq Diosmanta mañakuran. Chaypin hump'inpas yawar hinarraq hatu-hatunmanta pampaman sut'uran.

⁴⁵ Jesusqa Diosmanta mañakuyta tukuruspanmi, discipulonkunapa kasqanman hamuran. Hinaspan paykunata puñushaqta tariran, ancha llakikuymanta puñuywan vencerachikusqanku-rayku. ⁴⁶ Chaymi paykunata niran:

—¿Imanaqtintaq qankunari puñushankichís? Hatariychis; hinaspa Diosmanta mañakuychis, diablo tentasuqtiykichis, noqapi allinta confiaspa, huchaman ama urmanaykichispaq, nispa.

*Jesusta presochasqankumanta
(Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Juan 18.2-11)*

⁴⁷ Jesús manaraq rimayta tukushaqtinmi, huknin kaq discipulon Judas Iscariote chayamuran, ashka runakunata pusayukuspa. Hinaspan Jesusman ashuyuran much'ayunanpaq.

⁴⁸ Chaymi Jesusqa niran:

—Judas, ¿huk much'aywanchu noqa Diosmanta Hamuq Runata enemigoykunaman entregawankí? nispa.

⁴⁹ Chaymi discipulonkunaqa Jesusta niranku:

—Señorlláy, ¿kay espadaykuwanchu peleasaqkú? nispanku.

⁵⁰ Chayta nispanmi, Jesuspa huknin kaq discipulonga, Israel nacionniyoq sacerdotekunapa jefenpa sirvienten runapa phaña ninrinta espadawan waqtaspa kuchurparan. ⁵¹ Saynata ruwaqtinmi Jesusqa niran:

—¡Dejaychis; ama peleaychishchu! nispa.

Saynata nispanmi, Jesusqa chay sirviente runapa ninrinta tupayuspa, kasqan ratolla sanoyachiran.

⁵² Jesusta presochaspa apanankupaq hamuq runakunaqa karanku: Israel nacionniyoq sacerdotekunapa jefenkuna, templopi cuidaq guardiakunapa jefenkuna, hinallataq llaqtapi kamachiq autoridadkunapiwan iman. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata khaynata niran:

—¿Imanaqtingtaq qankunari k'aspikunantin, hinallataq espadakunantin hamurankichis suwata hina hap'iwanaykichispaqrí? ⁵³ Noqaqa Jerusalén templopin sapa p'unchaw qankunapa ñawpaqniykichispi yachachirani. Ichaqa manan ni hayk'aqpas qankunaqa presochawarankichishchu. Kunanmi ichaqa, qankunapaq

ña hora chayaramunña. Chaymi qankunaqa diablopa kamachisqan, tutalla hamushankichis, presochawaspa, apawanaykichispaq, nispa.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mat 26.57-58, 69-75; Mar 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesusta hap'iruspankun, sacerdotekunapa jefenpa palacio wasinman aparanku. Pedroñataqmi mana rikuchikuspalla karu qepallankuta riran.

⁵⁵ Chay wasiman chayaruspankun, chawpi patiopi ninata ratachispa, muyuriqninpi tiyaranku. Chaypin Pedropas paykunawan kushka tiyayullarantaq.

⁵⁶ Hinaqtiinmi chaypi huk sirvienta warmi, Pedrota nina ratachisqankupa lardonpi tiyashaqta rikururan. Hinaspan allinta qawapayaspa niran:

—Kay runapas Jesuswan kushka puriqmi kashan, nispa.

⁵⁷ Chaymi Pedroqa niran:

—¡Paytaqa manan noqaqa reqsinichu! nispa.

⁵⁸ Chaymantan huk runañataq Pedrota chaypi tiyaqta rikuspa nillarantaq:

—Qanpas paykunawan kushka puriqmi kashanki, nispa.

Pedroñataqmi contestaran:

—¡Manan noqaqa paykunawan puriqchu kani! nispa.

⁵⁹ Huk hora hinaña pasaruqtiinmi, huk runañataq niran:

—Kay runaqa cheqaqtapunin Jesuswan kushka puriq. Hinaspapas payqa Galilea provincia llaqtamantan, nispa.

⁶⁰ Chaymi Pedroqa niran:

—¡Imamantachá rimashankipas, noqaqa manan yachanichu! nispa.

Pedro manaraq rimaytapas tukurushaqtinmi, chay ratopipuni gallo waqaramuran.

⁶¹ Hinaqtinmi Jesusqa kutirimuspa Pedrotta qawarimuran. Chaymi Pedroqa yuyariran Jesuspa nisqanta: “Kunan tutan manaraq gallo waqaramushaqtin, kinsa kutikama negawanki: ‘Manan Jesustaqa reqsinichu’ nispayki”, nispa nisqanta. ⁶² Chaymi Pedroqa hawaman lloqsimuspa, anchata llakikuspa, renegaymanta waqaran.

Jesusta burlakusqankumanta

(Mat 26.67-68; Mar 14.65)

⁶³ Jerusalén templopi cuidaq guardiakunan, Jesusmanta chansakuspa burlakuranku. Hinaspan maqaranku. ⁶⁴ Hinallataqmi ñawintapas vendawan wataruspanku, maqapiyaspa tapuranku:

—Niwaykuyá, ¿pitaq maqashasunkirí? nispanku.

⁶⁵ Hinaspan k'amillarankutaq millay rimaykunawan.

Jesusta juicioman apasqankumanta

(Mat 26.59-66; Mar 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ P'unchawña karamuqtinmi, llaqtapi kamachiq autoridadkuna, sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapiwan huñunakuranku. Hinaspan Jesusta apachimuranku paykunapa kasqanku corteman. Chaypin Jesusta tapuranku khaynata:

⁶⁷ —Kunanyá niwayku, ¿qanchu Diosmanta Hamuq Salvadorqa kankí? nispanku.

Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Arí, nisqaykichis chayqa, manan qankunaqa creewankichismanchu. ⁶⁸ Hinallataq imataña tapuykichisman chaypas, manan qankunaqa contestawankichismanchu. ⁶⁹ Kunanmantan ichaqa, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa, tukuy atiyniyoq Diospa phaña lardonpi tiyasaq, nispa.

⁷⁰ Hinaqtinmi llapallan chaypi kaq runakunaqa tapuranku:

—Saynaqa, ¿qanchu kanki Diospa wawan? nispanku.

Chaymi Jesusqa contestaran:

—Arí, qankunapunin nishankichis, nispa.

⁷¹ Chaymi paykunaqa niranku:

—¿Imapaqñataq más testigokunatapas munanchisrí? Noqanchis kikinchipunin, paypa siminmanta uyarihanchis rimasqantaqa, nispanku.

23

Gobernador Poncio Pilatoman Jesusta apasqankumanta

(Mat 27.1-2, 11-14; Mar 15.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Israel nacionpi kamachiq llapallan jefekunan, Jesusta aparanku Judea provinciapi gobiernaq Poncio Pilatopa kasqanman.

² Chayarachispankutaqmi paykunaqa Jesusta acusayta qallariranku, khaynata:

—Kay runatan tarimuyku kay Israel nación llaqtaykupi tiyaq runakunata engañashaqta, Roma nacionpa contranpi sayarinankupaq

yachachishaqta, hinallataq Roma llaqtapi gobiernaq rey Cesarmanpas, amaña impuestotapas paganankupaq yachachishaqta ima. Hinaspapas payqa ninmi: “Noqan kani Cristo, kamachikuq reyqa”, nispa.

³ Saynata acusaqtinkun, Poncio Pilatoqa Jesusta tapuran:

—¿Qanchu kanki Israel nacionniyoq runakunapa reynin? nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Arí, qanpunin nishanki, nispa.

⁴ Saynata tapuruspan Poncio Pilatoqa sacerdotekunapa jefenkunaman, hinallataq chaypi kaq runakunamanwan niran:

—Kay runapiqa, manan ni ima culpatapas tarinichu, nispa.

⁵ Chay nisqanta uyarispankun, Jesusta acusaq runakunaqa astawan qaparispas, khaynata niran:

—Kay runaqa Israel nacionpi runakunata yachachispan ch'aqwanachishan. Chaytan qallarimuran Galilea provincia llaqtamanta, hinaspan kunanpas kay Judea provincia llaqtapipas saynallatataq ruwashan, nispanku.

⁶ “Galileamantan kay runaqa”, nisqankuta uyarispanmi, Poncio Pilatoqa paykunata tapuran:

—¿Galileamantachu kay runaqa? nispa.

⁷ Chaymi Jesusta acusaq runakunaqa contestaranku: “Arí”, nispanku. Chayta uyarispan, Poncio Pilatoqa Jesusta apachiran Galileapi gobiernaq rey Herodesman. Ichaqa chay p'unchawkunapin rey Herodesqa kasharan chay Jerusalén llaqtapi.

Rey Herodesman Jesusta apasqankumanta

⁸ Rey Herodesqa Jesusta rikuruspanmi anchata kusikuran. Payqa ñan Jesusmanta rimasqankutaqa ñawpaqtaraq uyarisqaña. Hinaspan payqa Jesuspa milagrokuna ruwasqanta rikuytapuni munaran. ⁹ Hinaspan Herodesqa Jesusta ashka kutikama tapupayaran. Jesusqa manataqmi ni ima nispapas contestaranchu. ¹⁰ Chaypitaqmi kasharanku sacerdotekunapa jefenkunapas, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas. Paykunan anchallataña Jesustaqa acusaranku. ¹¹ Saynallataqmi rey Herodespas hinallataq soldadonkunapas, Jesusta k'amiranku; chansakunawan burlakuspankutaqmi, huk reyta hina suma-sumaq p'achawan p'acharachiranku. Hinaspan Poncio Pilatopa kasqanman kutichiranku. ¹² Chay p'unchawmi Poncio Pilatoqa Herodeswan allinparanku, enemigontin hina ñawpaqta kasqankumanta.

Jesusta cruzpi chakatanankupaq sentenciasqankumanta

(Mat 27.15-26; Mar 15.6-15; Juan 18.38-19.16)

¹³ Poncio Pilatoman Jesusta kutichimuqtinkun, Pilatoqa sacerdotekunapa jefenkunata, llaqtapi kamachiq autoridadkunata, hinallataq llaqtapi runakunatawan waqyachimuran. ¹⁴ Hinaspan Poncio Pilatoqa paykunata niran:

—Kay runatan qankuna apamuwarankichis khaynata nispaykichis: “Kay Israel nación llaqtapi tiyaq runakunatan engañaspa, Roma nacionpa contranpi sayarinankupaq yachachishan”, nispa. Chaymi noqaqa qankunapa

ñawpaqniykichispi acusasqaykichisman hina tapurani. Ichaqa manan noqaqa ni ima huchatapas tarinichu. ¹⁵ Nitaqmi Herodespas ni ima hucha ruwasqantapas tarimuranachu; chaymi noqaman kaqmanta kutichimuwaran. Saynaqa qawariychis, payqa manan ni ima huchatapas ruwaranachu wañunanpaq hinaqa. ¹⁶ Aswanmi kunan alli-allinta castigachispay kacharipusaq, nispa.

¹⁷ {Sapa watanmi Pascua fiesta chayamuqtin, Poncio Pilatoqa huk presota kacharichiran costumbrenman hina}. ¹⁸ Chaymi Poncio Pilatopa nisqanta uyarispanku chayman huñunakamuq runakunaqa qaparisa niranku:

—¡Chay Jesusta wañuchinankupaq kamachiy! ¡Hinaspa Barrabasta kacharipuy! nispanku.

¹⁹ Barrabasqa carcelpin preso karan, Roma llaqtapi kamachiqkunapa contranpi runakunata hatarichisqanmanta, hinallataq runa wañuchisqanmantawan ima. ²⁰ Chaymi Poncio Pilatoqa, Jesusta kachariyta munaspa, chaypi kaq runakunata kaqmanta rimapayaran. ²¹ Chayta uyarispankutaqmi, chaypi kaq runakunaqa astawanraq qaparisa niranku:

—¡Cruzpi chakatachiy! ¡Cruzpi chakatachiy! nispanku.

²² Saynata niqtinkun, Poncio Pilatoqa kinsa kaq kuti rimaypi, khaynata niran:

—¿Ima mana allintataq kay runari ruwaran? Manan noqaqa ni ima huchatapas tarinichu wañunanpaq hinaqa. Kunanmi allinta castigachispallay kacharipusaq, nispa.

²³ Ichaqa chaypi huñunasqa llaqta runakunañataqmi, astawan tukuy kallpankuwanraq qaparispa khaynata niranku:

—¡Jesustaqa cruzpi chakatachiypuni! nispanku.

Saynatan paykunaqa qaparqacharanku, paykunapa munasqankuman hina ruwasqa kananpaq.

²⁴ Chaymi Poncio Pilatoqa kamachiran, mañakusqankuman hina ruwasqa kananpaq.

²⁵ Chayta nispanmi Poncio Pilatoqa, chay runakunapa mañakusqankuman hina, Barrabás sutiyuq runata carcelmanta kacharichiran. Barrabasqa Roma llaqtapi kamachiqkunapa contranpin runakunata sayarichiran; hinaspapas payqa runa wañuchiymi karan. Jesustañataqmi ichaqa Poncio Pilato entregaran, runakunapa mañakusqankuman hina ruwanankupaq.

Jesusta cruzpi chakatasqankumanta

(Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Poncio Pilatopa soldadonkunan Jesusta cruzpi chakatanankupaq aparanku. Chay risqankupitaqmi Cirene llaqtayoq Simón sutiyuq runawan campomanta kutimushaqtin tuparanku. Hinaspan cruzta wikrichispa Jesuspa qepanta apachiranku.

²⁷ Hinaqtinmi ashkallaña runakuna Jesuspa qepanta riranku. Paykunawan kushkataqmi ashka warmikunapas Jesusmanta waqayuspa rillarankutaq.

²⁸ Chaymi Jesusqa paykunata qawarispa niran:

—Jerusalén llaqtayoq warmikuna, noqamantaqa ama waqaychishchu. Aswanqa

waqaychis qankunamanta, hinallataq wawaykichismanta ima. ²⁹ Chayamunqan sasachakuy p'unchawkuna. Chay p'unchawpin runakuna ninqaku: “¡Kusisqayá kachun qolluri kaq warmikunaqa! ¡Paykunan kanku mana hayk'aq onqokuq warmikuna, hinallataq mana ni hayk'aqpas qolla wawayoq kaqkuna!” nispa. ³⁰ Hinaspan runakunaqa nishu sasachakuyipi tarikuspa, orqokunata ninqaku khaynata: “¡Orqokuna, hawaykuman urmayamuy!” nispanku. Saynallataqmi moqokunatapas nillanqakutaq khaynata: “¡Moqokuna, pakaykuwayku!”, nispanku. ³¹ Ichaqa noqa mana huchayoq qolla sach'a hina kashaqtiy, tukuy kaykunata ruwawashanku chayqa, jimataraqchá ruwanqaku ch'aki sach'a hina huchayoq runakunataqa! nispa.

³² Hinaspapas ishkay mana allin ruwaq runakunatapas apallarankutaqmi, Jesuspa ladonpi chakataspa wañuchinankupaq.

³³ Hinaspan Calavera sutiyoq moqoman chayarachispanku, soldadokunaqa Jesusta cruzpi chakataranku. Saynallataqmi chay mana allin ruwaq ishkay runakunatapas chakatallarankutaq, hukninta Jesuspa phaña ladonpi, huknintañaq Jesuspa lloq'e ladonpi.

³⁴ {Chakatasqaña kashaspantaqmi Jesusqa niran:

—Dios Taytáy, perdonay kay runakunata. Paykunaqa manan yachankuchu kay ruwasqankutaqa, nispa. }

Chaypi kaq soldadokunañaqmi Jesuspa p'achanta sortearanku apakunankupaq.

³⁵ Chaypi kaq runakunapas tukuy chaykuna pasasqantan qawaranku. Saynallataqmi llaqta kamachiq jefekunapas, chansakunawan burlakuspa, Jesusmanta khaynata niranku:

—Payqa, huk runakunataqa salvaranmi. Kunanyá cheqaqtapuni Diospa akllasqan Cristo kaspaqa, pay kikinta salvakuchun, nispanku.

³⁶ Saynallataqmi Poncio Pilatopa soldadonkunapas Jesusman ashuyuranku burlakunankupaq. Hinaspan qatqe vinagreta ofrecespa, ³⁷ khaynata niranku:

—Cheqaqtapuni Israel nacionniyoq runakunapa reynin kaspaykiqa, qan kikiykitayá salvakuy, nispanku.

³⁸ Hinaspan Jesusta chakatasqanku cruzpa puntanpi, huk letrero churasqa karan {griego rimaypi, latín rimaypi, hinallataq hebreo rimaypipas} khaynata: “KAY RUNAN ISRAEL NACIONNIYOQ RUNAKUNAPA REYNIN”, nispa.

³⁹ Hinaqtinmi Jesuspa ladonpi chakatasqa, huknin kaq mana allin ruwaq runaqa, Jesusta k'amispa khaynata niran:

—¡Cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Salvawaqniyku kaspaykiqa, qan kikiykitayá salvakuy! ¡Hinallataq noqaykutapas salvawayku! nispa.

⁴⁰ Chaymi Jesuspa ladonpi chakatasqa, huknin kaq mana allin ruwaq runaqa, chay k'amiq runata q'aqcharan khaynata:

—¿Manachu qanri Diosta manchakunki khayna ñak'ariypi kashaspaykipas? ⁴¹ Noqanchisqa razonmantan kaypi ñak'arishanchis, tukuy mana allinkuna ruwasqanchismanta. Kay runan

ichaqa, mana ni ima huchatapas ruwaranchu, khayna ñak'ariypi kananpaqqa, nispa.

⁴² Hinaspan chay runaqa Jesusta khaynata niran:

—Jesús, amayá noqataqa qonqarukuwankichu, gobiernayta qallarispaykiqa, nispa.

⁴³ Chaymi Jesusqa chay runata niran:

—Cheqaqtapunin niyki, kunanpunin noqawan kushka kanki sumaq k'anchaq paraíso lugarpi, nispa.

Cruzpi Jesús wañusqanmanta

(Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Chawpi p'unchaw hinamanta asta kinsa horas tardekaman kay pacha tutayaran, ⁴⁵ inti manaña k'anchasqanrayku. Hinallataqmi Jerusalén templo ukhupi cortinapas, kushkanmanta llik'ikuran, altonmanta urayman. ⁴⁶ Jesusñataqmi tukuy kallpanwan qaparispá niran:

—¡Dios Taytalláy, qanmanmi almayta entregamuyki! nispa.

Saynata nispanmi, Jesusqa wañupuran.

⁴⁷ Tukuy chaykuna pasasqantan Roma llaqtamanta soldadokunapa jefen rikuran. Hinaspan payqa Diosta alabaspa khaynata niran:

—Cheqaqtapunin kay runaqa mana huchayoq kasqa, nispa.

⁴⁸ Chaypi llapallan huñunasqa kaq runakunapas, kaykuna pasasqanta rikuspankun, llakikuymanta qasqonkuta takakuspa kutipuranku. ⁴⁹ Saynallataqmi Jesuspa llapallan amigonkunapas, Galilea provinciamanta hamuq

warmikunapiwan, tukuy ima pasasqanta karullamanta qawaranku.

*Jesusta p'ampasqankumanta
(Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Juan 19.38-42)*

⁵⁰ Huk runan karan José sutiyoq. Paymi karan Arimatea llaqtamanta. Chay llaqtaqa Judea provinciamanmi perteneceran. Hinaspapas payqa Israel nacionta kamachiq runakunamanta huknin kaqmi karan. Payqa Diosta kasukuspanmi, allin runa kaspas, imatapas allintapuni ruwaran. ⁵¹ Hinaspapas Joseyqa suyasharanmi Diospa gobiernanan p'unchaw chayamunanta. Chaymi payqa, mana acuerdopichu karan, Israel nacionta kamachiq jefekuna Jesusta wañuchinankupaq, acuerdo ruwasqankuwan. ⁵² Hinaspan Joseyqa Poncio Pilatowan parlaq riran, Jesuspa cuerponta p'ampaq apananpaq.

⁵³ Chaymi Poncio Pilatowan parlaramuspa, Joseyqa riran Jesuspa cuerponta cruzmanta urayachiq. Urayachispataqmi huk sumaq hatun sábanas hina telawan p'isturan. Hinaspan huk hatun qaqa sikipi sepultura ruwasqa t'oqoman, Jesuspa cuerponta apaspa, chaypi churaran. Chay sepulturapiqa manaraqmi ni pitapas p'amparankuraqchu. ⁵⁴ Chay p'ampasqanku p'unchawqa viernesmi karan. Chaymi Israel nacionniyoq runakunaqa alistakusharanku samanankupaq sábadu p'unchaw yaqaña qallarinanpaq kashaqtin. *[Nota: Israel llaqtayoq runakunapaqqa, soqta horas tardeyaykuytan*

qatiqnin p'unchawqa qallariran asta paqarisnintin soqta horas tardekama].

⁵⁵ Hinallataqmi Galilea provincia llaqtamanta, Jesuspa qepanta hamuq warmikunapas, Joseywan kushka rispanku rikuranku, imaynatas Jesuspa cuerponta sepulturaman churasqankuta.

⁵⁶ Chaymantan chay warmikunaqa wasinkuman kutipuspanku, sumaq mishk'i q'apaq perfume kunata prepararanku, chaywan Jesuspa cuerponta llusimunankupaq. Hinaspan paykunaqa sábedo p'unchaw qallarisqanrayku samaranku, Moisespa escribisqan leypi kamachikusqanman hina.

24

Jesuspa kawsarimusqanmanta

(Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Domingo p'unchawtan manaraq achiqamushaqtin chay warmikunaqa, {wakin warmikunapiwan}, mishk'i q'apaq perfume ruwasqankuta apayukuspanku, Jesuspa sepulturanman riranku. ² Chayaruspankutaqmi sepultura tapasqanku hatun rumitaqa tariranku, huk lawman kuyurichisqata. ³ Chaymi chay warmikunaqa sepultura ukhuman haykuspanku, Señor Jesuspa cuerpontaqa mana tarirankuchu. ⁴ Hinaqtinmi paykunaqa chaykuna pasasqanta rikuspanku, mana ni ima ruwaytapas atirankuchu. Ichaqa sayna kashaqtinkun, qonqayllamanta ishikay runakuna, sumaq k'ancharishaq yuraq p'achayoqkama ladonkupi rikhuriran sayashaq. ⁵ Chaymi chay

warmikunaqa anchata mancharikuspanku pampakamaraq k'umuyuranku. Hinaqtinmi chay ishkay runakunaqa khaynata niran:

—¿Imanaqtintaq qankunari mashkashankichis kawsaq runata wañusqakunapa kasqanpiri? ⁶ Payqa manan kaypiñachu. Aswanqa kawsarinpunñan. Yuyariychis Galilea provincia llaqtapi kashasparaq khaynata rimapaya-susqaykichista: ⁷ “Diosmanta Hamuq Runataqa entregawanqakun huchasapa runakunaman, cruzpi chakataspa wañuchiwanankupaq. Ichaqa kinsa p'unchwamantan kawsarinpusaq”, nisqanta.

⁸ Chaymi chay warmikunaqa chayraq yuyariranku Jesuspa nisqankunata. ⁹ Hinaspan paykunaqa chay sepulturamanta kutimuspanku, tukuy ima rikusqankuta willakuranku, Jesuspa chunka hukniyoq apostolninkunaman, hinallataq wakin runakunamanpas. ¹⁰ Chay warmikunan karanku: María Magdalena, Juana, Jacobopa mamitan María, hinallataq wakin warmikunapas. Paykunan Jesuspa apostolninkunaman tukuy ima rikusqankuta willakuranku. ¹¹ Hinaqtinmi Jesuspa apostolninkunaqa, chay warmikunapa willakusqanta uyarispanku, mana creerankuchu. Aswanmi piensaranku, chay warmikunaqa yanqalla rimanankupaq.

¹² Ichaqa chayta uyarispanmi, Pedroqa p'itayllaña riran Jesusta p'ampasqanku sepultura qawaq. Chayaruspanñataqmi chay sepultura ukhuta qawayuspa, rikuran hatun p'istusqanku telallataña chaypi churalayashaqta. Hinaspan

Pedroqa ancha admirasqallaña wasiman kutinpuran.

Ishkay runakunaman Jesús ñanpi rikhurisqanmanta

(Mar 16.12-13)

¹³ Jesuspa kawsarimusqan p'unchawmi, Jesuspi creeq ishkay runakunaqa risharanku, Emaús sutiyoq llaqtaman. Chay Emaús llaqtaqa karan Jerusalén llaqtamanta kinsa hora hina puriypin.

¹⁴ Chay ishkay runakunaqa ñantan risharanku parlayuspanku, chay p'unchawkunapi tukuy ima pasasqanmanta. ¹⁵ Saynata parlayuspa rishaqtinkun, Jesusqa ashuyuspa, paykunawan kushka riran. ¹⁶ Ichaqa manataqmi paykunaqa Jestusta reqsiyta atirankuchu, ñawinku tutayasqa hina kasqanrayku.

¹⁷ Hinaspan Jesusqa chay ishkay runakunata tapuran:

—¿Imamanta parlayuspataq qankunari rishan-kichís? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa ancha llakisqallaña uyantin sayaykuranku. ¹⁸ Chaymi Cleofas sutiyoq kaq runaqa contestaran khaynata:

—Jerusalén llaqtapiqa llapallan runakunan yachanku kay p'unchawkunapi tukuy imakuna pasasqanmantaqa. Chayri, ¿qan sapallaykichu kay p'unchawkunapi tukuy ima pasasqanmanta mana yachaq runa kashankí? nispa.

¹⁹ Hinaqtinmi Jesusqa tapuran:

—¿Imakunataq pasaruranrí? nispa.

Chaymi chay ishkaynin runakunaqa contes-taranku khaynata:

—Noqaykuqa parlashayku Nazaret llaqtayoq Jesusmantan. Payqa Diosmanta willakuq profetan karan. Chaymi payqa Diospa ñawpaqninpipas, hinallataq runakunapa ñawpaqninpipas, ancha atiywan tukuy ima milagrokunata ruwaran. Hinaspapas payqa cheqaqtan runakunamanpas yachachiran. ²⁰ Paytan

sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq kay Israel nacionta kamachiq jefekunapiwan ima, Roma llaqtamanta soldadokunaman entregaranku. Hinaspan cruzpi chakataspa wañurpachinku.

²¹ Noqaykun ichaqa suyasharayku, Jesusqa kay Israel nacionta, Roma llaqtayoq runakuna kamachisqanmanta librawaspanchis, noqanchista gobiernawananchispaq. Chayta suyashaqtiykun, wañurpachinku. Hinaspapas ñan kinsa p'unchawña wañusqanmantaqa pasarun.

²² Ichaqa kunan achiqayllatan, noqaykupa grupoykumanta kaq wakin warmikuna sepultura qawaq riranku; hinaspan kutimuspanku, ancha admirakuywan willawanku ²³ khaynata:

“Manan Señor Jesuspa cuerponqa kanchu. Aswanmi ishkay angelkuna chaypi rikhurispa niwanku: ‘Jesusqa kawsashanmi’ ”, nispa.

²⁴ Chaymi noqayku ukhumanta wakinniiku sepultura qawaq riranku. Hinaspan paykunapas warmikunapa willakusqanman hina Jesuspa cuerpontaqa mana tarimusqakuchu, nispa.

²⁵ Chaykunata uyarispan Jesusqa chay ishkay runakunata niran:

—¡Mana entiendeq tullu uma runakuna! ¿Imanaqtintaq qankunari, mana creenkichishchu, Diosmanta willakuq profeta runakunapa

yachachisqanpirí? ²⁶ ¿Acaso manachu yacharankichis, Diosmanta Hamuq Salvadorqa, hanaq pachaman manaraq wichashaspa, kay pachapi tukuy imapi anchata ñak'arinanmantá? nispa.

²⁷ Hinaspan Jesusqa chay ishkaynin runakunaman willayta qallariran, Moisespa escribisqan librokunapi, hinallataq Diosmanta willakuq profetakunapa escribisqan librokunapi, paymanta imakunas escribisqa kasqanmanta.

²⁸ Hinaqtinmi Emaús llaqtaman yaqaña chayashaqtinku, Jesusqa ñanta seguispa más karu llaqtaman riq hina karan. ²⁹ Chaymi paykunaqa ruegaranku khaynata:

—Noqaykuwan kushka qepakuy. Nishu tardeñan kashan. Hinaspapas tutayamushañan, nispanku.

Hinaqtinmi Jesusqa chay ishkay runakunawan kushka wasiman haykuranku. ³⁰ Hinaspan chaypi mikhunankupaq mesaman tiyayuranku. Hinaqtinmi Jesusqa t'antata oqariyuspa, Diosman graciasta qoran; partiyuspataq paykunaman haywaran. ³¹ Hinaqtinmi chay ishkaynin runakunaqa, chayraq cuentata qokuranku payqa Señor Jesús kasqanta. Ichaqa Jesusñataqmi paykuna qawashaqtinku kasqan ratolla ladonkumanta chinkarapuran. ³² Chaymi chay ishkaynin runakunaqa ninakuranku:

—¿Manachu sonqonchisqa allinta kusikuspa watupakusharan, Diospa palabranpi escribisqakunamanta ñan hamusqanchispi willawaqtinchís? nispanku.

³³ Chaymi chay ishkaynin runakunaqa kasqan ratolla Jerusalén llaqtaman kutimuranku. Hinaspan Jesuspa chunka hukniyoq apostolninkunata huñunasqata tariranku, hinallataq huk runakunatapas paykunawan kushkata. ³⁴ Hinaspan chaypi huñunasqa kaqkunaqa niranku:

—Cheqaqtapunin Señor Jesusqa kawsariramun. Chaymi Simón Pedromanpas rikhurirunña, nispanku.

³⁵ Hinaqtinmi Emaús llaqtamanta chayamuq ishkaynin runakunaqa willakuranku, imaynatas ñanpi paykunamanpas Jesús rikhurisqanmanta, hinallataq mikhunankupaq tiyayuytinku, t'antata partishaqtin Jesusta reqsisqankumantawan ima.

*Discipulonkunaman Jesús rikhurisqanmanta
(Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Juan 20.19-23)*

³⁶ Chay ishkay runakuna manaraq willakuyta tukurushaqtinkun, chaypi kaq runakunapa chawpinkupi, Jesusqa rikhuriran. Hinaspan rimayukuran khaynata:

—Hawkayay qankunawan kachun, nispa.

³⁷ Hinaqtinmi llapallan chaypi kaq runakunaqa anchata mancharikuranku, huk alma kananpaq piensaspanku.

³⁸ Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—¿Imanaqtintaq qankunari ancha mancharisqallaña kashankichís? ¿Imanaqtintaq songoykichis ukhupiri ishkayashankichís? ³⁹ Qawaychis makiykunata, chakiykunatawan. ¡Noqa kikiymi kashani! ¡Qawaykuwaychis! ¡Llamiykuwaychis! ¡Noqapunin kani! Almapaqa manan kanchu

aychanpas, nitaq tullunpas. Rikusqaykichisman hinan noqapaqa kashan aychaypas, tulluypas, nispa.

⁴⁰ Chaykunata nispanmi, Jesusqa makinkunaman hinallataq chakinkunaman (clavoq haykusqanta), paykunaman qawachiran.

⁴¹ Ichaqa paykunataqmi kusikusparaq hinallataq mancharikusparaq, Jesusta rikushaspankupas, mana creeyta atirankuchu. Chaymi Jesusqa paykunata tapuran:

—¿Kashanchu ima mikhunallaykichispas? nispa.

⁴² Chaymi paykunaqa kankasqa parten challwata qoranku. ⁴³ Hinaqtinmi Jesusqa chayta chashkikuspa, paykunapa ñawpaqninkupi mikhurán. ⁴⁴ Hinaspan Jesusqa paykunata niran:

—Yuyariychisyá, noqaga qankunawan kushka kashaspayraqmi ña willaraykichishña, noqata tukuy imakuna pasawananmantaqa. Ichaqa chaykunaqa cumplikunanpunin karan, Moisespa escribisqan leykunaman hina, profetakunapa escribisqankunaman hina, hinallataq Salmos libropi escribisqakunaman hina, nispa.

⁴⁵ Saynatan Jesusqa Bibliapi escribisqa kaqkunamanta paykunaman allinta entiendechiran.

⁴⁶ Hinaspan Jesusqa nillarantaq:

—Bibliapin escribisqa kashan, noqa Diosmanta Hamuq Salvadorqa anchata ñak'arispá, wañunaymanta, hinallataq kinsa p'unchawmanta kawsarimunaymantawan ima. ⁴⁷ Hinallataqmi escribisqa kashan, Jerusalén llaqtamanta qallarispa, tukuy enteron mundontin llaqtakunapi, noqapa sutiypi willakunankupaq. Saynapi runakuna uyarispanku, huchankuta

saqespa Diosman kutirikuqtinku, perdonasqa kanankupaq. ⁴⁸ Qankunan ichaqa tukuy kaykuna rikusqaykichismanta testigoy kankichis, saynapi noqamanta runakunaman willanaykichispaq. ⁴⁹ Kunanmi noqaga, qankunaman mandamusqaykichis Dios Taytaypa prometesuqaykichis Santo Espirituta. Ichaqa kay Jerusalén llaqtapiyá qepakuychis, hanaq pachamanta Dios Taytaypa atiynta chashkinaykichiskama, nispa.

*Hanaq pachaman Jesús ripusqanmanta
(Mar 16.19-20)*

⁵⁰ Chaymantan Jesusqa discipulonkunata pusaran Jerusalén llaqtamanta asta Betania llaqtakama. Chaypin makinta oqaripa, Diosmanta mañapuran, paykunata yanapananpaq. ⁵¹ Saynata mañakushaqtinmi, Jesusqa chay ratopi hanaq pacha cieloman ripuran. ⁵² Chayta rikuspankun discipulonkunaqa adoraranku. Hinaspan Jerusalén llaqtaman ancha kusiçgallaña kutipuranku. ⁵³ Chaypin temploman sapa p'unchaw rispanku, Diosta alabaranku. Amén.

Mosoq Testamento
New Testament in Quechua, Eastern Apurímac
(PE:qve:Quechua, Eastern Apurímac)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Eastern Apurímac

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Eastern Apurímac [qve], Peru

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Eastern Apurímac

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

6f014d23-5769-5b13-a966-db00dc673469